

HANDLINGS- PROGRAM

2009 - 2013

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

www.frp.no

Fremskrittspartiet
-for folk flest

FORORD

Kjære leser!

FREMSKRITTSPARTIET VIL FORNYE NORGE

Fremskrittspartiets handlingsprogram viser hvordan vi vil fornye Norge gjennom de neste fire årene.

Norge er i dag et rikt land med unike muligheter dersom vi gjør de riktige prioriteringene. Vi må våge å bruke noe av vår felles formue til å bygge ut nødvendig og moderne infrastruktur, slik at landet står best mulig rustet den dagen oljeeventyret tar slutt. Vi må bygge veier og jernbane for fremtiden, og vi må fornye og løfte kvaliteten både i undervisning og forskning, slik at vår kunnskapsøkonomi kan vokse videre.

Samtidig som vi investerer i fremtiden, må vi sikre trygge og verdige forhold for folk flest i deres hverdag. Vårt program viser hvordan vi vil sikre verdige forhold for pleietrengende gjennom rettighetsbaserte ytelser. Vi redegjør

for hvordan vi vil ta i bruk all kapasitet på våre sykehus, slik at de uverdige helsekøene reduseres. Vi vil sikre at våre sykehus får det beste utstyr som er tilgjengelig, slik at forholdene for både diagnostisering og behandlingstilbud blir optimale.

Vårt program viser hvordan vi vil gi mer frihet til folk flest, gjennom lavere skatter og avgifter, og hvordan vi vil forenkle lover og regler som i dag styrer våre liv og våre valg.

Du vil også kunne lese om hvordan vi vil gi mer trygghet til folk flest gjennom å styrke politiet, både gjennom flere stillinger og bedre utstyr.

Vi mener at det er viktig å stramme inn innvandringen til Norge, slik at vi på en bedre måte kan håndtere integreringen.

Mange mener mye om Fremskrittspartiet, og mange snakker om Fremskrittspartiets politikk. Dette er originalen, dette er programmet vi vil arbeide for å få gjennomført i de neste årene.

I Norge er det lang tradisjon for å benytte Fremskrittspartiets politiske løsninger, men av andre partier, og først mange år etter at vi lanserte løsningene. Noen av de utfordringene landet står overfor i dag, haster det med å få løst. Vi har ikke tid til å vente på at andre partier skal ta til fornuften.

Derfor vil Fremskrittspartiet i regjering nå - vi har ingen tid å miste.

Høstens valg er et verdivalg. Vil du fornye Norge stemmer du Fremskrittspartiet i år.

Siv Jensen

INNHOOLD

DEMOKRATI	5
Valgordningen	6
Folkeavstemninger	6
Likestilling	7
Fylkeskommunen/regioner	7
Fylkesmannsembetet	7
Kommunen	7
MARKEDSØKONOMI	9
Finanspolitikk og pengepolitikk	10
Næringsliv	10
Små og mellomstore bedrifter	11
IKT	11
Nyskaping og gründerpolitikk	11
Skatter og avgifter	11
Personbeskatning	11
Bedriftsbeskatning	12
Avgifter	12
Et organisert arbeidsliv	12
Subsidier og overføringer	13
Verdiskaping	13
Fiskeri	13
Oppdrett	14
Sjøpattedyr	14
Landbruk	14
Maritim sektor	15
Handels- og servicenæringer	15
Reiselivsnæringen	15
Alkohol og tobakk	15
ENERGI	17
Vannkraft	18
Alternative energikilder	18
Kjernekraft	19
Fossile energikilder	19
Petroleumsvirksomheten	19
MILJØ	21
Naturvern og friluftsliv	22
Rovdyr, jakt og fangst	22
Forurensing og utslipp	22
Klima	23
Ressursforvaltning	23

TRYGGHET FOR LIV OG EIENDOM	25	Sykefravær	55
Politiet	26	Folketrygden	55
Påtalemyndigheten	26	Pensjon	56
Domstolene	26	Alderspensjon	56
Fengsel og kriminalomsorg	27	Avtalefestet pensjon – AFP	57
Forebyggende arbeid	27	Offentlige tjenestepensjonsordninger	57
Pårørende og offeromsorg	27	Etterlatte	57
NORGE OG VERDEN	29	Førtidspensjon	57
Utviklingspolitikk	30	Rehabilitering	57
Menneskerettigheter	30	UTDANNING	59
Norge og Europa	31	Grunnskolen	60
Nordområdene	31	Videregående utdanning	61
Innvandringspolitikk	32	Høyere utdanning	62
Sosiale ytelser	32	Lærerutdanning	62
Familiegjengenforening	32	Studiefinansiering	62
Arbeidsinnvandring	32	Forskning	63
Flyktninger	32	TRANSPORT OG KOMMUNIKASJON	65
Asylsøkere	33	Fornyelse	66
Integrering	33	Veinettet	66
Nordmenn i utlandet	33	Bygging, drift og finansiering	66
FORSVAR OG SIKKERHET	35	Jernbanetransport	67
Alliansepolitikk – NATO	36	Luftfart	68
Det norske forsvar	37	Sjøtransport	68
Internasjonale operasjoner	38	Kollektivtransport og bytrafikk	69
Terror - samfunnsikkerhet	38	Førerkortopplæring	69
Sivil beredskap	39	Transportsikkerhet	69
VALGFRIHET FOR FORELDRE OG LIKEBEHANDLING AV BARN, HELSE OG OMSORG	41	KULTUR OG IDRETT	71
Eldreomsorg	46	Vår felles kulturarv	72
Sykehusene	47	Frivillighet	73
Psykiskatri	48	Idrett	73
Rusomsorg	48	Kulturelle opplevelser	73
Primærhelsetjenesten	49	Åndsverk og rettigheter	74
Alternativ medisin	49	Arkiv, bibliotek og museer	74
Tannhelse	49	Språk og litteratur	75
Rehabilitering	49	Film, audiovisuell sektor og media	75
Legemiddelpolitikk og egenandeler	50	Kultur som næring	75
Mennesker med nedsatt funksjonsevne	50	FREMSKRITTPARTIETS SAMETINGSPRORAM 2009-2013	77
Psykisk utviklingshemmede	50	Et demokratisk styre	78
Gen- og bioteknologi	51	ILO-konvensjonen	78
Organdonasjon	51	Samisk kultur	78
ARBEID OG VELFERD	53	Sametinget	78
Sosialt sikkerhetsnett	54	Retten til land og vann	78
Ny Arbeids og Velferdsordning (NAV)	54	Språk og utdanning	79
Arbeidsmarkedstiltak	54	Næringsvirksomhet	79
Dagpenger	54	Reiselivsnæringen	79
Arbeidsmiljøloven	55	Reindrift	79
Seniorer	55	Duodji	79
		Stikkordsregister	80

A close-up photograph of a stone archway, likely part of a historic building. In the foreground, a carved stone paw rests on a ledge. The background shows the intricate brickwork and arches of the building.

DEMOKRATI

Fremskrittspartiet vil at enhver avgitt stemme ved stortingsvalg skal telle likt, uten hensyn til hvor i landet den er avgitt. Vi vil også at folket gjennom folkeavstemninger skal gis adgang til avgjøre viktige politiske saker. Stemmeretten skal være allmenn, og ikke begrenset til bestemte etniske grupper, derfor vil vi avvikle Sametinget.

Fremskrittspartiet vil at enhver avgitt stemme ved stortingsvalg skal telle likt, uten hensyn til hvor i landet den er avgitt. Vi vil også at folket gjennom folkeavstemninger skal gis adgang til å avgjøre viktige politiske saker. Stemmeretten skal være allmenn og ikke begrenset til bestemte etniske grupper, derfor vil vi avvikle Sametinget.

Stortinget bør i langt mindre grad gi fullmaktslover, og lovene skal sette klarere grenser for forvaltningens adgang til å treffe skjønnsmessige vedtak.

Utnevnelse av dommere i Høyesterett bør godkjennes av Stortinget med to tredjedels flertall, og dommere i lavere retter bør utnevnes av domstolsadministrasjonen.

Når minst en tredjedel av Stortingets medlemmer krever det, skal Høyesterett avgi uttalelse om hvorvidt en lovbestemmelse er i strid med Grunnloven.

VALGORDNINGEN

Fremskrittspartiet ønsker å endre dagens valgordning slik at alle valg samles hvert fjerde år. Dette innebærer at valg til kommunestyre, fylkesting, sameting og storting holdes samlet. En slik ordning vil gjøre det enklere for partiene å presentere sammenhengen i politikken på lokalt og nasjonalt nivå. Dette gir en mer effektiv valgordning når ressurser for gjennomføring av valg konsentreres til hvert fjerde år. En slik endring av valgordningen kan også bidra til å øke valgoppslutningen.

FOLKEAVSTEMNINGER

Fremskrittspartiet vil at innbyggerne skal kunne kreve saker avgjort ved folkeavstemninger ved at det samles inn underskrifter fra minst ti prosent av de stemmeberettigede innbyggerne til støtte for kravet, eller ved at minst en tredjedel av medlemmene i storting, fylkesting eller kommunestyre forlanger folkeavstemning.

Vi ønsker et system der folket gjennom folkeavstemninger får direkte beslutningsrett, samt vetorett mot avgjørelser som treffes i politiske organer. Folkeavstemninger skal følge prinsippet om simpelt flertall, det vil si flertallet av de avgitte stemmene.

LIKESTILLING

Fremskrittspartiet vil ikke akseptere diskriminering med bakgrunn i kjønn, religion eller etnisk tilhørighet. Det er rettsapparatet som bør avgjøre hvorvidt en handling er diskriminerende eller ikke.

Vi vil innføre ektefelledelt beskatning, slik at hjemmearbeidende ektefelles innsats skatte- og trygdemessig likestilles med utarbeidende ektefelles innsats.

Alle mennesker er likeverdige, derfor bør heller ikke lover, forskrifter og regler forskjellsbehandle gjennom kvotering i arbeidsmarkedet og i næringslivet ellers.

Vi ønsker å likestille foreldre når det gjelder omsorgen for barn, og ønsker å endre barneloven, med den hensikt å innføre automatisk delt omsorg.

Det er i enkelte innvandremiljøer at likestillingen har kommet kortest. Det er derfor viktig å stimulere disse miljøene til økt likestilling. Dette er også en forutsetning for en vellykket integrering.

Fremskrittspartiet vil:

- *avvikle diskrimineringsombudet og oppheve loven*
- *fjerne kvoteringsregelen*
- *ha fokus på likestilling i innvandremiljøer*
- *oppheve diskrimineringen mellom foreldre ved samlivsbrudd*

FYLKESKOMMUNEN/REGIONER

Fremskrittspartiet vil fornye norsk forvaltning for å redusere offentlige kostnader og byråkrati. Verken fylkeskommunen eller de nye regionene har tilstrekkelig legitimitet som selvstendig forvaltningsnivå. Fylkeskommunen har vært, og er, et unødvendig og fordyrende ledd i den offentlige forvaltning. Vi vil derfor legge ned fylkeskommunene/regionene som selvstendig forvaltningsnivå, og fordele oppgavene mellom kommunene, staten og private.

FYLKESMANNSEMBETET

Fremskrittspartiet mener fylkesmannsembetets rolle i dagens forvaltningssystem bør gjennomgås med tanke på avvikling. Deler av embetets oppgaver knyttet til innsigelser etter plan- og bygningsloven kan utføres av en forvaltningsdomstol. På kort sikt bør Fylkesmannens innsigelsesrett og skjønn begrenses til legalitetskontroll.

I tillegg til at Fylkesmannens embete har vokst, er det etablert en rekke statlige, regionale institusjoner med betydelig byråkrati og innvirkning på det lokale, regionale og nasjonale demokrati.

Uavhengig av antall folkevalgte forvaltningsnivå bør fremtidig oppgavefordeling i offentlig forvaltning rasjonaliseres og effektiviseres. Dette innbefatter også oppgaver som tilligger regional og statlig sektorpolitikk.

KOMMUNEN

Fremskrittspartiet mener at kommunene er selve grunnmuren i lokaldemokratiet, ved at kommunene utgjør fundamentet i det lokale folkestyret og representerer nærhet, tilhørighet og mulighet for innflytelse for befolkningen. Mye har imidlertid endret seg siden dagens kommune- og fylkesstruktur ble etablert, ikke minst teknologi, kommunikasjon og mobilitet.

Individet må være utgangspunktet for all god politikk, og poenget med demokrati og markedsøkonomi er at enkeltmennesket skal ha makt og innflytelse over sin egen hverdag og sitt eget lokalmiljø. Veien fra folk flest til makten på Stortinget og i regjeringskvartalene er ofte lang og kronglete, og vi er derfor reelt opptatt av å styrke lokaldemokratiet, med særlig vekt på det direkte demokratiet. Folkeavstemninger og innbyggjerinitiativ er viktige i denne sammenheng.

Vi vil derfor at kommunene skal gis større økonomisk ansvar ved at den statlige økonomiske utjevningen mellom kommunene reduseres og at de statlige overføringene baseres på et objektivt differensiert innbyggertilskudd, fritt skattøre og eierskap til selskapsskatt. I tillegg vil vi sikre 100 prosent finansiering av primæroppgavene gjennom statlig stykkepris.

Det lokale selvstyre må styrkes ved å overføre viktige samfunnsoppgaver fra staten, fylkene/regionene og regional stat til kommunene. Dette forutsetter imidlertid at kommunene er robuste nok til å kunne påta seg, og utføre disse oppgavene. Samfunnet går raskt mot et sterkere rettighetssamfunn. Mange av dagens kommuner har allerede for små ressurser, både kompetanse og menneskelige ressurser vil bli vanskelig å rekruttere i små kommuner. Dette vil bli et stort hinder for økt lokalt selvstyre.

Vi vil derfor gjennomføre en demokratireform basert på frivillige kommunesammenslutninger der det settes en viss minstenorm for kommuner som kan tillegges utvidede oppgaver. Kommuner bør gis sterke incentiver til å finne sammen, med mål om en effektiv, rasjonell tjenesteproduksjon.

Fremskrittspartiet vil:

- *initiere en demokratireform*
- *starte omleggingen av inntektssystemet til kommunene*
- *redusere antall fylkesmannsembeter*
- *gjennomgå statsforvaltningen med sikte på overføring av oppgaver*
- *opprette en forvaltningsdomstol*

MARKEDSØKONOMI

Fremskrittspartiet arbeider for markedsøkonomi der den enkelte og næringslivet fritt kan operere innenfor generelle rammebetingelser trukket opp av myndighetene. Et velfungerende marked innebærer at forbrukerne i all hovedsak styrer tilbudet gjennom sin etterspørsel. Dette innebærer at forbrukerne påvirker hva som skal produseres av varer og tjenester, gjennom sine egne valg.

Internasjonal handel har bidratt til å løfte millioner av mennesker ut av fattigdom. Handel har også vært viktig for det norske næringslivet, som har kunnet selge sine produkter til utlandet og dermed skapt inntekter for Norges innbyggere. Forbrukerne nyter i dag godt av konkurranse på tvers av landegrenser. Det er behov for en ytterligere liberalisering av handelsregler, og vi vil arbeide for en friest mulig verdenshandel.

Fremskrittspartiet vil:

- liberalisere økonomien for å skape større vekst og mer velferd
- ha effektive tiltak for å sikre mer konkurranse
- jobbe for mer frihandel
- sikre fattige lands markedsadgang til Norge
- sikre et uavhengig, effektivt og kompetent kredittilsyn

FINANSPOLITIKK OG PENGEPOLITIKK

Finanspolitikk handler om statens økonomiske politikk. En tilrettelegging for verdiskaping er det viktigste elementet i en solid økonomi. Økonomisk vekst skapes best gjennom gode generelle rammebetingelser. Stabil og lav inflasjon er en forutsetning for et konkurranse-dyktig næringsliv og en sunn økonomisk utvikling. Derfor må finanspolitikken innrettes slik at den bidrar til lav pris- og kostnadsvekst.

Veksten i offentlig sektor må holdes lavere enn veksten i privat sektor. En for stor offentlig sektor vil trenge så stor finansiering fra privat sektor at det vil hemme verdiskapingen. Offentlig sektor må slankes og effektiviseres slik at innbyggerne får bedre og billigere tjenester. Flere tjenester som i dag leveres av det offentlige, bør kunne konkurransestimuleres eller overlates til frivillige eller kommersielle aktører.

Det er behov for å gjøre et tydeligere skille mellom langsiktige investeringer og kortsiktige utgifter i statsbudsjettet. Dagens ordning er til hinder for bruk av kapital til realinvesteringer i Norge. Det er derfor behov for å endre på kontantprinsippet, slik at utgiftsføring av investeringer med flere års levetid også fordeles over flere år.

Fremskrittspartiet er motstander av dagens handlingsregel for bruk av petroleumsinntektene, som er en konstruert og kunstig regel. Handlingsregelen skiller ikke mellom hvor, når og hvordan petroleumsinntektene blir brukt, blant annet ved ikke å skille mellom offentlig forbruk og investering for fremtidige generasjoner. Deler av inntektene skal anvendes til investeringer i infrastruktur og annen nødvendig realkapital.

Fremskrittspartiet vil:

- sikre stabile og langsiktige rammebetingelser for å sikre økt produktivitet
- sikre Norges Bank en fri rolle og sette et lavt inflasjonsmål
- redusere det offentlige byråkratiet og frigjøre arbeidskraft til privat sektor
- effektivisere offentlige tjenester
- avvike dagens handlingsregel
- investere mer av statens overskudd i infrastruktur i Norge, herunder å etablere eget infrastrukturfond
- forvalte større deler av oljefondet i Norge

NÆRINGS LIV

Hovedoppgaven i næringspolitikken må være å stimulere til økt verdiskaping i næringslivet. Alle skal i utgangspunktet ha anledning til å etablere en ny bedrift uten tillatelse fra det offentlige eller fra private organisasjoners side. Vi vil derfor arbeide for å fjerne og forenkle byråkratiske lover og bestemmelser som hindrer dette.

Utgangspunktet for vår markedsliberalistiske politikk er at alle bransjer skal drive næringsvirksomhet basert på prinsippet om fri konkurranse, fordi dette også i praksis gir de beste samfunnsmessige løsninger. Med dette menes at man ikke forskjellsbehandler enkeltbedrifter og næringer. Et likt rammeverk for alle næringer bidrar til at det vil bli satset på og flyttet ressurser til de bedriftene og næringene som er mest lønnsomme, ikke dem som politikerne plukker ut. En slik næringspolitikk er ikke passiv, men derimot aktiv ved at den ikke korrigerer markeder, men overlater til velfungerende markeder og forbrukere å avgjøre hva som skal produseres.

Dagens utstrakte offentlige eierskap konsentrerer makt og innflytelse på få hender. Politisk styring av bedrifter hemmer langsiktig tenkning og verdiskaping. Når det offentlige både skal overvåke, regulere og tjene penger på det samme markedet, vil det dessuten skje en rolleblanding som kan føre til forskjellsbehandling av aktører på markedet. En målsetting i vår økonomiske politikk er derfor å bygge ned det offentlige eierskapet gjennom salg.

Vi aksepterer ikke at lokale myndigheter, direkte eller indirekte, bruker sin forvaltnings- og myndighetsposisjon i konkurranse med andre markedsaktører.

Staten er i dag en betydelig eier/deleier i en rekke selskaper som er notert på Oslo Børs. Eierskapet utøves av regjeringen, via statsråder eller statsrådets valgte representant, noe som kan føre til misbruk av markedsrett, og skape usikkerhet om den reelle hensikten for om eierskapsutøvelsen er politisk eller økonomisk gevinst. Så lenge eierskapet er direkte politisk styrt, og ikke skilt ut i en fondsmodell med profesjonell forvaltning, må det for alle statlige bedrifter klargjøres om eierskapet har et politisk styringsformål eller et finansielt avkastningsformål. Enhver kombinasjon av disse formålene avvises.

Globaliseringen av økonomien og store teknologiske endringer stiller norsk næringsliv overfor en helt ny konkurransesituasjon. Med stadig sterkere internasjonal konkurranse om rammebetingelser, samt mer mobil kapital, er det viktig å føre en næringspolitikk som gjør det lønnsomt og attraktivt for bedrifter å drive sin virksomhet i og fra Norge. I den globale økonomien er størrelse, kapitalstyrke og kompetanse viktige egenskaper som bestemmer bedriftenes konkurransedyktighet. Fremskrittspartiet vil sørge for løsninger der staten oppmuntrer private investorer til å satse risikokapital på kompetanseøkning.

Fremskrittspartiet vil:

- forenkle regelverket for å starte bedrifter
- redusere skjemaveldet og forenkle innrapporteringer til det offentlige
- fjerne statlig diskriminering av næringer og enkeltbedrifter
- redusere det offentlige eierskapet
- sikre bedriftene handlingsrom uten politisk innblanding
- sørge for et globalt konkurransedyktig skatteregime
- redusere subsidier til næringer, bransjer og bedrifter
- sørge for at offentlige fonds- og tilskuddsordninger gir støtte etter objektive kriterier og lønnsomhet
- bedre tilgangen til høykompetent arbeidskraft globalt

SMÅ OG MELLOMSTORE BEDRIFTER

En stor andel av den økonomiske verdiskapingen skjer i små og mellomstore bedrifter. Det er nødvendig med rammebetingelser som stimulerer til vekst og utvikling i små og mellomstore bedrifter. Rammevilkårene for de små og mellomstore bedriftene må bedres, blant annet ved redusert byråkrati og skjemavelde, samt at det må sørges for en langsiktig og forutsigbar politikk. På den måten blir det enklere å starte, omstille, fornye og drive små og mellomstore bedrifter.

Det er viktig å sikre rekruttering og gründervirksomhet blant unge. Fremskrittspartiet vil derfor utarbeide et regelverk som gjør det mulig å starte opp enkeltmannsforetak for personer fra fylte 16 år. Dette kan sikres ved at umyndiges foreldre stiller garanti for virksomheten.

Fremskrittspartiet vil:

- at grensen for innrapportering av moms økes til 10 millioner kroner for at det skal kunne innleveres halvårslige mva-oppgaver
- heve grensen for revisjonsplikt til 10 millioner kroner for alle virksomheter som bruker autorisert regnskapsfører
- forenkle krav til hms for bedrifter med mindre enn fem ansatte
- styrke rettsvernet for små og mellomstore bedrifter
- øke bunnfradraget
- arbeide for at man kan etablere enkeltmannsforetak fra fylte 16 år
- tilpasse arbeidsmiljøloven for små og mellomstore bedrifter

IKT

Økt satsing på IKT er nøkkelen til fremtidig velferd og vekst i Norge. Potensialet for effektivisering gjennom aktiv bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi er stort både i privat og offentlig sektor. Fremskrittspartiet vil derfor føre en offensiv IKT-politikk for fremtidens Norge. Vi mener staten må ta en mer aktiv rolle for å sikre utbygging av nødvendig IT-infrastruktur, som for eksempel reelt høyhastighetsbredbånd i hele landet. I tillegg må staten i sterkere grad samordne og styre IT-satsingen i det offentlige.

Fremskrittspartiet vil:

- sikre høyhastighetsbredbånd, dvs. fiberaksess, i hele landet
- aktivt bruke IKT for å effektivisere offentlig sektor
- at formell kommunikasjon mellom det offentlige og borgerne i større grad skal skje elektronisk
- at søknadsskjemaer og relevant informasjon skal være elektronisk og tilgjengelig til enhver tid
- ha en tydeligere samordning og styring av IKT-satsingen i offentlig sektor

NYSKAPING OG GRÜNDERPOLITIKK

Fremtidens arbeidsplasser vedtas ikke – de skapes. Veksten vil komme i kunnskapsbaserte næringer, der humankapitalen stadig blir viktigere. Knoppskyting og nyetableringer må stimuleres. Fremskrittspartiet vil derfor legge til rette for en offensiv nyskapingsspolitikk, der gründer-virksomhet, FoU og kompetanseutvikling stimuleres. Skatte- og avgifts-politikken skal brukes aktivt for å sikre gründere gode rammevilkår og finansiering. I tillegg må det statlige virkemiddelapparatet endres, slik at gode ideer og produkter sikres støtte og finansiering, uavhengig av hvor i landet de skapes.

SKATTER OG AVGIFTER

Skatter og avgifter er hemmende for økonomisk vekst og utvikling. Fremskrittspartiet vil ha et lavest mulig skatte- og avgiftstrykk. I den grad skatter og avgifter skal brukes, må det avspeile det reelle finansieringsbehovet det offentlige har for å dekke fellesoppgavene.

Vi foretrekker et skattesystem som har lave skattesatser, få smutthull og fradragsordninger, fremfor et system med høye skattesatser og mange smutthull og fradragsordninger. Et slikt system vil også bidra til at bedrifter og enkeltmennesker fokuserer på å skape verdier fremfor å bruke store ressurser på skatteplanlegging.

Globaliseringen medfører konkurranse om å tilby de beste rammebetingelsene for bedrifter. Norge må derfor tilpasse og senke sitt skattetrykk for å kunne tiltrekke seg lønnsomme bedrifter og internasjonal kompetanse. Et slikt system skal spore til innsatsvilje både hos personer og bedrifter, virke sparestimulerende og føre til best mulig utnyttelse av ressursene. Systemet må også være enkelt slik at innkreving av skatter ikke medfører for store kostnader.

PERSONBESKATNING

Høy inntektsskatt fremmer interesse for skatteunndragelser og disposisjoner som gir rett til skattefradrag, fremfor å arbeide for å øke inntekten. Gjennom valg av utdanning, arbeidstid og yrke har den enkelte mulighet til å påvirke sitt lønnsnivå. Et høyt skattenivå med stor grad av omfordeling svekker viljen til å forbedre egen økonomisk situasjon. Inntektsfordelingen i samfunnet skal først og fremst være et resultat av den enkeltes frie valg til å verdsette arbeidsinnsats, inntekt og fritid, ikke et resultat av progressiv beskatning. Det er ikke en offentlig oppgave å utjevne lønnsforskjeller som naturlig oppstår i arbeidsmarkedet.

Det bør innføres et flatere skattesystem med store bunnfradrag som bidrar til at flere kan greie å leve av egen inntekt. Vi vil gradvis redusere progresjonen i inntektsskatten, for å stimulere til ekstra arbeidsinnsats.

Et slikt system vil bidra til at høyinntektsgrupper ikke trenger store lønnspålegg for å kompensere for progresjonen i skattesystemets struktur. Dessuten vil man unngå at næringer med høyt lønnsnivå overfører skattebyrden til forbrukerne ved å skru opp prisene.

Vi vil arbeide for å fjerne formuesskatten og arveavgiften. Slike skatter er i realiteten en dobbeltbeskatning. Formuesskatten svekker i tillegg det norske egenkapitalmarkedet.

BEDRIFTSBESKATNING

Fremskrittspartiet vil ha et skattesystem som motiverer til investeringer, vekst og nyskaping. Dette forutsetter vesentlig lavere skatte- og avgiftssatser og internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår. Vi vil også arbeide for en harmonisering av skattetrykket på kapital og arbeid, ved at skatten på lønnsinntekt blir redusert.

Vi vil vurdere å innføre næringsfradrag for selvstendig næringsdrivende tilsvarende bunnfradraget for lønsmottakere.

SkatteFUNN-ordningen bør styrkes slik at det gis incentiver til forskning og utvikling.

AVGIFTER

På et generelt grunnlag mener Fremskrittspartiet at avgifter skal brukes for å betale kostnader et produkt eller en transaksjon påfører samfunnet. Avgiften må derfor gjenspeile de reelle kostnadene. Dokumentavgift og omregistreringsavgift på kjøretøy er eksempler på avgifter som har utviklet seg til å bli en merinntekt for staten, istedenfor betaling for en faktisk tjeneste. Vi vil ellers ha et så enkelt system som mulig, og finner det nødvendig å tilpasse avgiftssystemet og avgiftsnivået til den internasjonale konkurransen.

Dokumentavgiften, arveavgiften og andre dårlig begrunnede særavgifter og gebyrer skal reduseres, med sikte på avvikling. Vi vil også vurdere effekter og konsekvenser av dagens arbeidsgiveravgift.

Vi erkjenner at Norge er et langstrakt land, hvor bilbruk er en viktig del av infrastrukturen. Bilrelaterte avgifter som engangsbilavgiften ved kjøp av ny bil, årsavgiften, omregistreringsavgiften og avgifter på drivstoff skal reduseres, og vrakpanten økes. Disse tiltakene vil bidra til en nyere, mer trafikksikker og mer miljøvennlig bilpark.

Særaggiftene på grensehandelsvarer bør også reduseres, grensen for tollfri import bør økes, og tollsatser bør reduseres med sikte på friere handel. Vi vil også redusere den usosiale el-avgiften.

Fremskrittspartiet vil:

- ha et lavest mulig skatte- og avgiftsnivå
- forenkle skattesystemet
- redusere progresjonen i personbeskatningen
- arbeide for å fjerne formuesskatten
- arbeide for å fjerne arveavgiften
- sikre bedriftene internasjonalt konkurransedyktige skattebetingelser
- at avgifter i større grad skal øremerkes til å betale for utgifter den avgiftsbelagte tjenesten/varen påfører samfunnet
- senke avgifter på varer som er eksponert for grensehandel
- at skatter og avgifter knyttet til naturressurser i størst mulig grad bør beholdes lokalt
- redusere bilrelaterte avgifter

ET ORGANISERT ARBEIDSLIV

Fremskrittspartiet forholder seg til inngåtte avtaler i arbeidslivet. Vi respekterer alle inngåtte avtaler og vil ikke endre disse. Dersom noen ønsker å stå utenfor arbeidstakerorganisasjonene, skal det respekteres, og disse må ha lov til å fremforhandle egne avtaler med arbeidsgiver. Vi går altså inn for full organisasjons- og avtalefrihet.

Vi vil imidlertid arbeide for å justere det kollektive avtalesystemet da det ikke ivaretar nyansene i arbeidslivet, nyanser en lettest kan se og løse ved lokale forhandlinger. Nyanser i denne sammenhengen er blant annet geografi, belastninger, konkurransen i arbeidsmarkedet samt det å ivareta utsatte næringer. Sentrale forhandlinger tar ikke slike hensyn og denne potten må reduseres for å kunne øke andelen til lokale forhandlinger.

Samfunnet er hele tiden i utvikling, og dagens sentrale tariffavtaler er ikke tilpasset den stadig økende konkurransen for næringsliv og norske arbeidstakere. I den sammenheng bør lokale arbeidstakerorganisasjoner, arbeidstakere og arbeidsgivere i større grad kunne ta forhandlinger lokalt, tilpasset de lokale utfordringer og lokale fortrinn.

Friheten til å kunne organisere seg, eller velge å la være, er grunnleggende i vår frihetsorienterte ideologi. Vi ønsker likebehandling av alle arbeidstakere, uansett om de betaler fagforeningskontingent eller ikke.

Vi vil bevare streikeretten og lockoutretten som virkemidler i en konflikt mellom arbeidstakere og arbeidsgivere. Går arbeidstakere til streik, risikerer de at arbeidsplassen blir borte ved en konkurs, og det skal virke dempende på kravene.

I dagens situasjon, med sentrale oppgjør, mener vi at lønnsoppgjørene må være reelle forhandlinger før Riksmeklingsmannen kobles inn. Det bør være slik at det er mulig å oppnå inntil 14 dagers streike-/lockout-trett før Riksmeklingsmannen trer inn og melder.

Arbeidsgivere kan også miste sin bedrift ved lockout, og vil derfor også være forsiktige. En slik balanse mekanisme hindrer streik og lockout i utide, fordi kampmidlene i seg selv medfører en tapsrisiko for dem som benytter dem. Det er imidlertid annerledes hvis bedriften/institusjonen er i en monopollignende situasjon eller arbeidstakerne er såkalt nøkkelpersonell med arbeidsoppgaver som gir dem en helt uforholdsmessig stor makt. Vi mener det må vurderes å innføre begrensninger i streikeretten for arbeidskraft som reelt sett ikke løper noen risiko ved en streik, eller som rammer mange uskyldige ved en streik uten at det står i et rimelig forhold til omfanget og betydningen av tvisten.

Midlertidige ansettelser er en nødvendighet av forskjellige årsaker. Dette gjelder både for å sikre et velfungerende arbeidsliv, og ikke minst for at unge og seniorer lettere kan få innpass i arbeidslivet. Dog bør faste ansettelser være utgangspunktet for å skape trygge arbeidsplasser.

Fremskrittspartiet vil:

- myke opp regler for midlertidig ansettelse
- likestille uorganiserte med organiserte
- ha større lokal forhandlingsrett
- ha fleksible arbeidstidsavtaler mellom arbeidstaker og arbeidsgiver

SUBSIDIER OG OVERFØRINGER

Fremskrittspartiet vil gjennom store skatte- og avgiftslettelser gjøre bedriftene i stand til å klare seg på egen hånd uten offentlige subsidier og andre overføringer. Subsidiering av bestemte næringer og bedrifter skaper stort spillerom for særinteresser og bidrar til uoversiktlig, ustabilitet og mer administrasjon. Selektive støttetiltak bidrar derfor til å utsette nødvendige omstillinger i næringer og enkeltbedrifter. Gjennom å kutte subsidier blir bedriftene dermed også oppmuntret til å tilpasse seg kundenes behov fremfor å tilpasse seg statens støtteordninger.

VERDISKAPING

Norge er et vidstrakt land med en desentralisert næringsstruktur. En stor del av verdiskapingen skjer utenfor sentrale strøk. Gjennom generelle rammebetingelser må det legges til rette for at verdiskaping også skal kunne skje i distriktene, samt at verdiene i større grad må kunne beholdes der de skapes.

Kommuner som aktivt legger til rette for næringsutvikling, bør få igjen for dette gjennom selskapsskatten. Dette bør skje på en slik måte at ikke alle midlene fra selskapsskatten havner i den kommunen hvor hovedkontoret ligger, men at en forholdsmessig riktig del tilfaller de kommuner hvor verdiskapingen faktisk finner sted.

Verdiskaping i distriktene hemmes ved at bedrifter tappes for kapital gjennom hardhendt beskatning. Det bør legges til rette for at bedrifter kan utvikle seg i hele landet ved en generell avvikling av formuesskatt og reduksjon av arbeidsgiveravgift og inntektsskatt, samt en kraftig nedsettelse av avgiftsnivået.

En av de viktigste utfordringene for næringslivet i distriktene knytter seg til samferdsel. Transport av varer til kunder og markeder er en betydelig utfordring dess lenger vekk man kommer fra viktige havner og byer i Norge. Derfor er det behov for økt utbygging av infrastruktur i hele landet.

Fremskrittspartiet vil:

- gjennom lavere skatter og avgifter, sørge for at næringer kan klare seg uten subsidier
- gjøre det enklere for enkeltmennesker å starte og drive sin egen bedrift
- redusere skjemamengden og forenkle den offentlige forvaltning, lover og regler
- hindre at offentlige bedrifter gis særfordeler som fører til konkurransevridning
- at søknader og henvendelser til det offentlige skal besvares innen fastsatte tidsfrister
- la kommunene beholde en del av selskapsskatten
- bedre infrastruktur og redusere skatter og avgifter for å sikre vekst
- gangsette tidenes samferdselsløft
- at skatter og avgifter knyttet til naturressurser i størst mulig grad beholdes lokalt

FISKERI

Fiskeriressursene er vår felles eiendom. Det må derfor fastsettes totalkvoter for de ulike fiskeriene slik at ressursene forvaltes med sikte på langsiktig og bærekraftig avkastning. Fremskrittspartiet ønsker å sikre en optimal utnyttelse av fiskebestander. Dette kan blant annet gjøres gjennom omsettelige kvoter og tilrettelegging for et tett samspill mellom bedrifter, bransjer, forskningsmiljøer og andre aktører. Overgangen til omsettelige kvoter gjør det nødvendig med en gjennomgang av deltakerloven og råfiskloven slik at næringen ikke lukkes for investeringer. Tillatelser til å utnytte deler av ressursene i havet skal tildeles av staten. Disse tillatelsene skal kunne omsettes mellom aktører i næringen og være tidsavgrenset. Det er også viktig å sikre ordninger som ivaretar ny rekruttering innenfor fiskerinæringen.

Fiskeriressursene er vår felles eiendom

Bærekraftig beskatning av ressursene forutsetter internasjonalt samarbeid og avtaler. Norge må derfor bidra til å sikre avtaler og effektiv kontroll mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske, og omsetning av ulovlig fangst må etterforskes som grov økonomisk kriminalitet. Det må reageres strengt på overtredelser og andre former for juks med kvotene.

Kystvakten og fiskerikontrollen må tilføres tilstrekkelige midler til å øke innsatsen mot ulovlig fiske.

Det er nødvendig med visse reguleringer av fiskeriene, og det er behov for en revisjon av dagens reguleringsmodeller, med sikte på bedre fastsettelse av totalkvoter, utnyttelse og mest mulig forutsigbarhet. Dette vil gi stabilitet og danne grunnlag for en bedre planlegging innen næringen. En slik stabilitet vil oppmuntre til langsiktige investeringer for industrien, fiskerne og fiskebåteierne.

Vi ser nytten av å ha en variert fiskeflåte og anser mangfold, nærhet, fleksibilitet, finansielle ressurser og stabile rammebetingelser som positivt for konkurransen, og vil legge til rette for dette. Det er viktig å sette i gang tiltak for å redusere byråkratiet og forenkle regelverket.

Fremskrittspartiet vil:

- bedre rammevilkårene for fiskerinæringen
- at årlige totalkvoter bestemmes av et beregningsutvalg
- sikre en optimal og bærekraftig utnyttelse av fiskebestander
- sikre effektiv kontroll mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske
- vurdere flåtestrukturen
- utrydde kongekrabbe utenfor kommersiell sone
- arbeide for et internasjonalt regelverk mot dumping av fisk

OPPDRETT

Norges lange og til dels beskyttede kystlinje med ren sjø og et desentralisert bosetningsmønster, samt arbeidskraft med høy kompetanse innen akvakultur, ligger til rette for å styrke nasjonens posisjon som ledende innen oppdrett av fisk. Nærheten til markedet for fersk fisk, samt kunnskap fra landbasert foredling av villfisk, gjør at det ligger til rette for en større grad av videreforedling innen landets grenser.

Fremskrittspartiet mener at oppdrettsnæringen har store muligheter for økt ekspansjon og verdiskaping gjennom oppdrett av nye arter og større grad av videreforedling. Det er i dag for strenge vilkår for tildeling av konsesjon for havbruk/oppdrett, noe som virker negativt for næringen. Konsesjonsvilkårene må liberaliseres og begrenses til forurensnings- og veterinærhensyn. Konsesjonsmyndigheten overføres til den enkelte kommune. Som en overgangsordning vil vi ha årlige konsesjonstildelinger og øke konsesjonsvolumet i eksisterende konsesjoner.

Fremskrittspartiet vil:

- bedre vilkårene for havbruk
- liberalisere konsesjonsvilkårene og overføre konsesjonsmyndigheten til den enkelte kommune
- avvikle det offentlige eierskapet i oppdrettsnæringen
- ha en gjennomgang av særavgiftene som næringen betaler. Eksportavgiften og FoU-avgiften må styres av næringen
- stille strenge men objektive veterinærfaglige og miljømessige krav til næringen
- legge til rette for produksjonsøkning
- stimulere kommuner til å stille egnede arealer til rådighet for akvakulturnæringen

SJØPATTEDYR

Fremskrittspartiet ser viktigheten av sjøpattedyrenes rolle i havets økosystem, men som andre ressurser må disse bestandene beskyttes ut ifra en helhetlig og bærekraftig forvaltning. Det må arbeides internasjonalt for å få på plass løsninger som sikrer muligheten for eksport av sjøpattedyr.

Fremskrittspartiet vil:

- ha økt beskatning på sel og hval

LANDBRUK

Fremskrittspartiet ønsker et fritt landbruk som gir den enkelte bonde et reelt valg til produksjon innenfor de rammer som markedet, egeninteresse og økonomi setter. Bønder må anses som selvstendig næringsdrivende på linje med andre næringsdrivende, og vi har stor tillit til norske bønders evne og kunnskap til selv å avgjøre hva og hvordan de skal produsere for å skaffe seg og sine en god inntekt som er til å leve av.

Dagens politikk med massive reguleringer og overføringer har ikke fungert. Ved å avskaffe og forenkle lover som i dag begrenser bøndenes frihet, vil landbruket bli bedre rustet til å klare seg på lik linje med andre næringer.

Eierne av landbrukseiendommer må få råderett til å bruke og omsette disse uten unødvendig politisk styring. En fremtidsrettet jordbrukspolitikk må sikres ved å styrke den private eiendomsretten. Dette medfører blant annet at prisreguleringen på landbrukseiendommer fjernes.

Forbrukernes stilling må styrkes når det gjelder valgfrihet og landbruksvarer. Det må bli en friere omsetning av matvarer, blant annet ved at samvirkeorganisasjonenes monopolstilling, særordninger og andre konkurransehindrende ordninger fjernes. Dagens produksjonskvoter og reguleringer virker hemmende og hindrer et fritt og konkurransefremmende marked. Den enkelte produsent må stå fritt til å levere

sine varer til den som tilbyr de gunstigste betingelsene. Produsentene må selv kunne velge om produktene skal selges direkte til forbruker, kjede eller til videreforedling. Det bør også legges til rette for at lokale produsenter kan produsere og selge egenproduserte alkoholholdige varer som øl, vin og sider direkte til kunder.

Norge skal ha et sterkt dyrevern. Personer som har vist seg uskikket til å holde dyr, skal umiddelbart miste retten til dyrehold.

Vi vil gradvis avvike offentlige subsidier til pelsdyrnæringen. Vi vil også gjennomgå regelverk knyttet til dyrevelferd for pelsdyrnæringen, med sikte på forbedringer

Fremskrittspartiet vil:

- fjerne begrensninger i lover og regelverk som hindrer effektiv drift av landbrukseiendommer
- endre lovgivningen slik at bønder lettere kan selge eller leie ut grunn
- redusere dagens støtte- og subsidieordninger, men ha kompensasjonsordninger for dem som blir vesentlig negativt berørt av strukturendringene
- oppheve pris- og produksjonsbegrensninger
- avvike konsesjons-, bo- og driveplikten, samt odelsreguleringer
- åpne for fri tilgang til internasjonale markeder gjennom frihandelsavtaler
- etablere et oversiktlig fritt konkurransesystem for landbruket med overgangsordninger
- fjerne produksjons- og markedsreguleringer som hindrer fri konkurranse

MARITIM SEKTOR

Skipsfartsnæringen opererer i et internasjonalt marked med sterk konkurranse. Fremskrittspartiet vil derfor sikre norsk skipsfart internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår. Dette vil gi norske rederier mulighet til å seile under norsk flagg, og norske sjøfolk de samme rammevilkår som sjøfolk i våre naboland. Videre vil vi prioritere maritim utdanning og rekruttering av norsk ungdom til næringen.

Det må vurderes nye tiltak for å hindre utslipp fra skip i norske farvann.

Fremskrittspartiet vil:

- sikre konkurransedyktige norske skipsregistre (NOR og NIS)
- sikre internasjonalt konkurransedyktige vilkår for skipsverft og underleverandører
- prioritere maritim utdanning og rekruttering av norsk ungdom til handelsflåten

HANDELS- OG SERVICENÆRINGER

De tjenesteytende næringene er den delen av norsk næringsliv som vokser mest. For at disse skal kunne utvikle sitt fulle potensial, er det viktig at etablerings- og konkurransehindrende ordninger fjernes.

Fremskrittspartiet vil derfor liberalisere en rekke restriksjoner for handelsnæringen, herunder åpningstidsbestemmelser, konsesjons-, løyve- og bevillingsbestemmelser, samt restriksjoner på etablering og lokalisering av nye virksomheter. Dette vil også omfatte eksport, import og omsetning av alle lovligte varer. Vi vil arbeide for å påvirke andre land til å oppheve sine importbegrensninger.

Fremskrittspartiet vil:

- at alle bestemmelser som begrenser handelsnæringens åpningstider avskaffes
- oppheve importbegrensninger for lovligte varer
- tillate fri etablering av alle former for handelsbedrifter

REISELIVSNÆRINGEN

Reiseliv og turisme er en voksende næring i Norge, og den er viktig for verdiskapingen i hele landet. Norges spesielle kvaliteter gjennom særegen natur og rik kulturarv gjør landet til et spennende reisemål, og næringen har dermed et uutnyttet vekstpotensial. Det vil være viktig å legge best mulig til rette for næringen gjennom forutsigbare rammebetingelser og et fritt marked. Fremskrittspartiet vil bedre rammebetingelsene for denne næringen blant annet ved merkevarebygging av Norge som reisemål, ivaretagelse av vår kulturarv og natur, ved vern tilrettelagt for bruk.

Fremskrittspartiet vil:

- styrke merkevarebyggingen av Norge som reisemål
- ivareta vår kulturarv og natur gjennom vern tilrettelagt for bruk

ALKOHOL OG TOBAKK

Dagens strenge rusmiddelpolitikk med høye avgifter og omfattende reguleringer på salg av alkohol skaper smugling og ulovlig produksjon. Fremskrittspartiet tror en mer liberal alkoholpolitikk vil føre til et mer avslappet forhold til alkohol og sunnere drikkevaner, samt få omsetning av alkohol inn i lovligte former. Den beste forebyggende alkohol- og tobakkspolitikken ligger i opplysningsvirksomhet og bevisstgjøring av den enkeltes ansvar for egne handlinger.

Vi erkjenner at overdreven bruk av tobakk og alkohol kan føre til alvorlige helseproblemer, og er tilhengere av offentlig informasjon om skadevirkninger. Vi vil likevel motsette oss byråkratiske tiltak som tar sikte på å hindre at voksne mennesker kan nyte lovligte produkter. Det skal ikke være en statlig oppgave å fremtvinge et røykfritt Norge.

Fremskrittspartiet vil:

- liberalisere alkoholovgivningen slik at skjenkeløyver og salgsbevillinger i større grad tildeles etter objektive kriterier
- avvike vinmonopolet og tillate at alle alkoholholdige drikker skal kunne selges i vanlige forretninger. Dette forutsetter et tilfredsstillende kontrollsystem for å sørge for at lovreguleringer overholdes
- at aldersgrensen for kjøp og skjenking av alkoholholdige drikkevarer settes lik myndighetsalderen
- sette ned avgiften på alkohol og tobakk slik at den kommer på linje med våre naboland, for å unngå handelslekkasje og smugling
- tillate alkoholsalg i hele åpningstiden for forretninger som har alkoholbevilling
- liberalisere røykeloven

ENERGI

Stabil og rimelig energiforsyning er grunnleggende for utviklingen av et moderne velstandssamfunn. Bruk av energi til transport, varme og apparater er svært viktig både for folk flest og for næringslivet og industrien. Et moderne samfunn kan ikke fungere stabilt uten bruk av og sikker tilgang til energi.

Norge er rikt på energiresurser. Dette gjør Norge til en interessant og viktig aktør i det globale energibildet, med tilhørende utfordringer og fordeler med hensyn til ressursforvaltning og ulike nasjoners interesser.

Fremskrittspartiet vil legge til rette for at Norge skal forbli en energistormakt, hvor energisektoren forblir en viktig del av vårt næringsliv. Den vil skape grobunn for teknologiutvikling, høy verdiskaping og god levestandard. Dette vil også komme landets innbyggere og næringsliv til gode gjennom tilgang til energi til en fornuftig pris.

Vi ser i dag en manglende politisk vilje og handlekraft til å utnytte våre enorme energiresurser. Resultatet er blant annet at vannkraftnasjonen Norge i et år med normal nedbør har underskudd på elektrisk kraft. Dette medfører ustabile og høye priser for kundene, og underskuddet må dekkes gjennom import av energi, blant annet fra kullkraft.

Det må legges til rette for bruk av de energikilder/-bærere som totalt sett er mest lønnsomme, miljøvennlige og effektive for samfunnet. Man må unngå selektive virkemidler som kan skape konkurransevridninger i kraftmarkedet.

Det er viktig å stimulere til mest mulig fornuftig bruk av energi. Dette bør primært gjøres gjennom langsiktige og forutsigbare endringer i skatte- og avgiftsnivå, eksempelvis bedre avskrivningsregler for næringslivet og fradragmuligheter på selvangivelsen for enkeltpersoner.

Strømnettet er vesentlig for kraftforsyningen, og myndighetene har et overordnet ansvar for denne infrastrukturen. Det er behov for en effektiv og rasjonell organisering av nettselskapene, slik at vedlikehold av nettet blir optimalt, leveringssikkerheten høy og forbrukernes kostnader lave. Det er viktig at nettselskapene stimuleres til å bygge ut nett som muliggjør lønnsom kraftutbygging.

VANNKRAFT

Fremskrittspartiet vil arbeide for at vannkraft igjen kan utnyttes i større grad. Vannkraft er en fornybar og miljøvennlig energi som har gitt norsk næringsliv et viktig konkurransefortrinn. Vi er positive til utbygging av samfunnsøkonomisk lønnsomme og miljøtilpassede vassdragsprosjekter. Staten må stimulere til opprustning/oppgradering av eksisterende vannkraftverk gjennom skattesystemet. Konesjonsbehandling av vannkraft må forenkles, og lokalbefolkningen skal lyttes til. Dette gjelder spesielt med hensyn til utbygging av små-, mini- og mikrokraftverk, som har et stort potensial, og som vil ha positive miljøeffekter.

Vi vil sikre nasjonal kontroll over energiresursene for å sikre at arbeidsplasser, hovedkontor og utviklingsarbeid ligger i Norge. Samtidig har vi ingen motforestilling mot at private kan eie kraftverk/kraftselskap når det er hensiktsmessig. Norsk industri har eid kraftverk i 100 år, og derved sikret arbeidsplasser, bosetting og verdiskaping rundt i landet.

ALTERNATIVE ENERGIKILDER

Det finnes mange ulike alternativer som kan ha et potensial i vår energiforsyning – enten direkte gjennom termisk energi eller via elektrisetsproduksjon. Noen av disse er bioenergi, bølgekraft, tidevannskraft, hydrogen, jordvarme, solceller, termisk solenergi, vindkraft og vindturbiner til havs. Økt bruk av nye fornybare energikilder kan bidra til å gjøre energibruken mer fleksibel og bidra til verdiskaping.

En ordning med grønne sertifikater vil kunne stimulere til økt lønnsomhet for alternative energikilder. En slik teknologinøytral tilnærming til alternative energikilder sikrer mest mulig energi til en lavest mulig pris, samtidig som man skal legge til grunn viktige momenter som støy og miljøpåvirkning.

Viktig å stimulere til mest mulig fornuftig bruk av energi

Det bør stimuleres til utvikling av nye energiteknologier, men man bør avvente storstilt implementering av slike teknologier til de viser seg å være robuste og lønnsomme. Spesielt er fornybare energikilder som solenergi og geotermisk varme interessante som nasjonale satsingsområder.

KJERNEKRAFT

Verdens forventede vekst i energibruk i dette århundret vil være en stor utfordring når det gjelder ressurser, velstand og stabilitet mellom land. Som energinasjon bør Norge jobbe aktivt for å utvikle nye energiteknologier som kan bidra til å dekke energibehovet. Fremskrittspartiet mener kjernekraft er en av flere teknologier som må vurderes. Norge bør derfor se nærmere på det potensialet som ligger i videreutvikling av moderne kjernekraft, deriblant bruk av thorium som energiresurs. Dette vil være viktig for Norge, selv om man velger å ikke bygge kjernekraft. Med få unntak har alle våre naboland kjernekraft i dag, og flere land vil bygge ut ny kjernekraft.

Det er fortsatt utfordringer knyttet til kjernekraft, men Norge bør likevel meldes inn i Euratom, og ta del i kunnskapsutvikling og forskning på kjernekraft. På den måten kan man bidra til å utvikle tryggere og mer moderne kjernekraftverk, samtidig som man bidrar til utvikling av utslippsfri energi til verden.

FOSSILE ENERGIKILDER

Fremskrittspartiet vil legge til rette for økt bruk av naturgass til innenlandsk verdiskaping og i husholdningene, samt for bruk av gass som drivstoff for samferdselssektoren. Hovedinfrastruktur for naturgass må være et offentlig ansvar på linje med strømnett, stamveier og lignende.

Det må legges til rette for etablering av lønnsomme kull- og gasskraftverk. Slike kraftverk bør ha de samme miljøkrav i Norge som i EU. Dersom det stilles særnorske krav om CO₂-rensing, må staten ta ekstrakostnadene ved det. Eierne av gasskraftverk skal i så fall ta CO₂-kostnader tilsvarende eventuelle CO₂-kvoter på nivå med EU-land.

Et CO₂-kvotesystem må være integrert med EU, og tildele vederlagsfrie CO₂-kvoter til industri og næringsliv på linje med EU.

PETROLEUMSVIRKSOMHETEN

Petroleumsnæringen representerer betydelige verdier, og utgjør en viktig motor i norsk økonomi. Næringen står for rundt en fjerdepart av den samlede verdiskapingen i Norge. Næringen står for betydelig systemsetting i mange regioner, og bidrar til både industriell og teknologisk utvikling av stor betydning.

Norsk oljepolitikk må stimulere til fortsatt verdiskaping, lønnsomhet og konkurransekraft i bransjen. Verdiskapingen kan samtidig ikke tas for gitt, da den også påvirkes av priser på verdensmarkedet. Siden 2001 har produksjonen av olje på norsk sokkel falt med om lag 30 prosent. Fremskrittspartiet vil føre en offensiv politikk for å motvirke en videre negativ utvikling i produksjonen.

Utfordringene til petroleumsnæringen blir stadig mer komplekse. Store deler av ressursene befinner seg på større dyp, i mindre volum og lenger fra land. Det er derfor behov for stadig kompetanse- og tekno-

logiutvikling dersom man skal opprettholde aktivitetsnivået på norsk sokkel. Bransjen trenger derfor langsiktige, forutsigbare og konkurransedyktige rammebetingelser. Det må stimuleres til konkurranse og høyt mangfold på norsk sokkel.

Skattesystemet må bidra aktivt til å gjøre nisje- og haleproduksjon mer lønnsom, slik at vi øker levetiden på feltene og får en høyest mulig utvinningsgrad.

Norsk petroleumsnæring er på mange områder ledende i miljøarbeidet. Bransjen har vist en vilje og evne til å møte utfordringer og finne nye løsninger som gir tillit til fremtidig petroleumsvirksomhet utenfor kysten. Staten må øke sitt bidrag til en bedre oljevernberedskap, med sikte på å unngå miljøkatastrofer ved uhell. Dette er også viktig med hensyn til økt skipstrafikk fra russiske olje- og gassfelt.

Det er viktig å sikre tilgang på nye attraktive letearealer, også i nord-områdene. En videreutvikling av sokkelen i nord vil kunne gi et løft til næringslivet i den nordlige landsdelen. Norsk petroleumsvirksomhet har foregått i mer enn 30 år med boring av over 1000 brønner i Nordsjøen og over 60 brønner i Barentshavet. Teknologi og miljøstandard har utviklet seg kraftig i denne perioden. Dette gir et forsterket grunnlag for en forsvarlig petroleumsvirksomhet i Vesterålen/Lofoten og Barentshavet – innenfor strenge miljøstandards, og i samarbeid med fiskerinæringen.

Teknologiutvikling innen oljebransjen er særdeles viktig for fremtidig verdiskaping for nasjonen og den globale konkurranseevnen i næringen. Slik teknologiutvikling har betydelige positive ringvirkninger for næringslivet for øvrig. Forholdene må legges til rette for å hindre oppsplitting av de teknologi- og kompetansemiljøer det har tatt mange tiår å bygge opp.

Staten er den desidert største aktøren på norsk sokkel. Staten må derfor ta et langt større ansvar for FoU innen petroleumsnæringen. Det bør opprettes et energi- og petroleumsforskningsfond for å sikre langsiktigheten i denne forskningen.

Fremskrittspartiet vil:

- bygge ut mer miljøvennlig vannkraft
- stimulere til økt kraftproduksjon
- bedre forholdene for eksport og import av elektrisk kraft
- redusere elektrisitetsavgiften
- legge til rette for bruk av gass til kraftproduksjon og økt bruk av gass innenlands
- ha en mer intensiv forskning på kjernekraft
- stimulere til utvikling av fornybar energi
- åpne for økt petroleumsvirksomhet i Nord-Norge, herunder områdene Nordland VI og VII, samt Troms II
- sikre større satsing på FoU innen petroleumssektoren
- stimulere til økt nisje- og haleproduksjon

MILJØ

Fremskrittspartiet er tilhenger av allemannsretten, og mener at flest mulig nordmenn bør sikres tilgang til skog og mark. Folk flest har et ansvar for å ferdes på en hensynsfull måte, både av hensyn til miljøet, grunneiere og andre som benytter friluftsareal. Grunneieren har et ansvar for ikke å legge hindringer i veien for den frie ferdselen. Både grunneiere og allmennheten har et ansvar for å motvirke konflikter. Eventuelle konflikter bør løses lokalt i samsvar med lover og forskrifter, og basert på lokale forhold.

NATURVERN OG FRILUFTSLIV

Grunneiers interesser bør sikres bedre når det gjelder allmennhetens grense mot innmark og privat sfære. Det generelle forbudet mot bygging i 100-meterssonen skal fjernes, men det må samtidig sikres at det er tilstrekkelig med strandsone tilgjengelig for allmennheten.

Vi er positive til opprettelse av naturreservater, naturparker og lignende, men prinsippet om "vern gjennom bruk" skal legges til grunn. Restriksjoner skal kun være utformet for å hindre ødeleggelse av naturgrunnlaget. Det må ikke legges restriksjoner på aktiviteter som har til hensikt å øke tilgjengeligheten og bruken av naturparkene, og som ikke påfører naturen varig skade.

Det må satses på etablering av turløyper og andre friluftsarenaer som kommer folk flest til gode. Tilrettelagt for gammel og ung med universell utforming der det er mulig, vil dette for mange være det man trenger for å kunne komme seg ut i aktivitet.

Friluftsliv er et viktig tema blant annet når det gjelder skole, undervisning og folkehelse. Friluftsliv er også et viktig område for utvikling av reiselivsbaserte næringer.

Fremskrittspartiet vil:

- ivareta allemannsretten og sikre tilgang til skog og mark
- at grunneier skal motta inntekter fra fiskekort og jaktkort som i dag
- sikre tilgang til tilstrekkelig strandsone for allmennheten
- at ved verving av store naturområder, bør det i hovedsak være offentlige eiendommer som vernes
- ved båndlegging av privat jord skal det gis full erstatning
- at det skal være opp til den enkelte kommune å regulere bygging i strandsonen, herunder byggegrense
- at offentlige ikke kan båndlegge privat eiendom med mindre det foreligger avtale med grunneier
- tilrettelegge for turstier med størst mulig grad av universell utforming

ROVDYR, JAKT OG FANGST

Fremskrittspartiet ønsker et rikt plante- og dyreliv i Norge. Det bør søkes opprettholdt en bestand av jerv, bjørn og gaupe. Forvaltningen av denne må skje lokalt der en har forutsetning for å vurdere situasjonen, og derfor må prioriterte rovdyrsoner avvikles.

Nødvergeretten bør også omfatte hund som direkte angripes av rovdyr. I tillegg må nødvergeretten gjelde når rovdyr kommer inn på innmark og ikke lar seg skremme bort, samt at det bør legges samme tolkning til grunn for benyttelse av nødvergeretten overfor bjørn, som det er for andre rovdyr.

Norske elver er yngleplass for halvparten av all atlantisk villaks. Villaksen er viktig som indikator-art i naturmiljøet, men også for friluftslivet og som inntektskilde og kulturbærer langs norsk vassdrag. Det bør være en prioritert miljøpolitisk oppgave å bevare og styrke de norske villaksstammene.

Villaksen har stor verdi som næringsvei i mange lokalsamfunn og for utøvelse av friluftsliv for mange mennesker. Samtidig er det grunn til å understreke at kraftproduksjon og villaks, med dagens teknologi, langt bedre lar seg kombinere enn for 20 år siden.

Fremskrittspartiet vil:

- oppheve kjerneområdet for rovdyr
- opprettholde lokal forvaltning av vilt
- la lokale myndigheter ha ansvaret for rovdyrforvaltningen
- at grensekryssende rovdyr regnes med i den norske bestandsmålingsetningen
- hunder må omhandles av nødvergeretten
- at det må pålegges staten å gi full erstatning til grunneiere, næringsdrivende eller andre som lider tap som følge av statens overordnede rovviltforvaltning
- at det innføres kvotejakt der hvor dette ikke truer den totale bestandens overlevelse
- gi behandling av smittede vassdrag høy prioritet
- styrke forskningen på hvordan villaks og produksjonen av kraft og oppdrettslaks kan sameksistere

FORURENSNING OG UTSLIPP

Med forurensning mener vi hovedsakelig utslipp av stoffer i jord, luft eller vann som kan skade folks helse, naturen eller eiendom. Tiltak som skal begrense forurensningen, må være effektive og ivareta prinsippet om likhet for loven. Forurensning kjenner ingen landegrenser, og en vesentlig del av forurensningen i Norge skyldes utslipp fra andre land. Det er viktig å få på plass internasjonale avtaler på miljøområdet slik at ikke Norge ensidig tar belastningen for miljøtiltak.

Like virksomhetstyper bør ha mest mulig like utslippstillatelser, både i et nasjonalt og et internasjonalt perspektiv. Dagens praksis og lovverk, hvor hver bedrift behandles individuelt, er uheldig fordi dette fører til konkurransevridning og unødvendig byråkrati. Det er behov for en streng miljølovgivning hvis viktigste oppgave skal være å hindre at noen skader andres helse, naturen eller eiendom. Det må vurderes å totalforby særdeles farlige eller ødeleggende stoffer og produksjonsmetoder. Dette arbeidet bør dog først og fremst gjøres i internasjonale fora, for eksempel innenfor EU/EØS-samarbeidet, ikke gjennom ensidige nasjonale bestemmelser.

Påbud bør kunne benyttes der hvor det finnes anerkjente rensemetoder som kan anvendes uten urimelig høye kostnader for næringen. Konseksjoner og utslippstillatelser bør benyttes i gitte situasjoner, og deles ut av SFT. I konsesjonsvilkårene må det klart fremgå hvor store og hvilke type årlige utslipp det gis tillatelse til. Tillatelser til utslipp av gasser som kan gi langtransportert forurensning, skal være omsettelige, slik at de kan selges til en annen bedrift eller følge med produksjonsanlegget dersom det overdras til nye eiere.

Vi ønsker å redusere overflødig byråkrati hos Miljøverndepartementet, fylkesmennene og i kommunene, og gi SFT oppgaven med å påse at forurensningsbestemmelsene etterleves. Politiet bør styrke sin kompetanse på å etterforske brudd på miljøvernlovgivningen.

Fremskrittspartiet vil:

- *arbeide for internasjonale miljøavtaler som sikrer like rammebetingelser*
- *at miljøavgifter i større grad ømerkes miljøtiltak*

KLIMA

Klimaendringer er en naturlig del av jordens utvikling, og har pågått gjennom alle tider. Det vil være særs viktig at vi prioriterer å søke kunnskap om årsakene til klimaendringer som er basert på forskning og fakta. Dagens debatt om klimaendringer dreier seg først og fremst om hvorvidt menneskelig aktivitet bidrar til å fremskynde eller forandre klimaendringenes naturlige gang. Dette spørsmålet er omdiskutert, til tross for det generelle inntrykket i Norge om at det interstatlige klimapanelet (IPCC) har funnet svaret. Klimapolitikken, som det interstatlige klimapanelet er premissgiver for, hviler fortsatt på et ufullstendig, vitenskapelig grunnlag. Klimapanelet blir fra flere hold beskyldt for å være ledet av politikere og byråkrater der ønsket om økte bevilgninger går på bekostning av vitenskapelige fakta.

Det er viktig å ikke ta forhastede beslutninger om innføring av kostbare tiltak, reguleringer osv. Det er verken tilstrekkelig vitenskapelig grunnlag for, eller positive praktiske konsekvenser av å gjennomføre hastetiltak. Det er fortsatt usikkerhet angående en rekke elementer som påvirker miljøet, for eksempel sol, solflekke, jordaksens helling, skyer, samt vanddamp, som regnes som den viktigste klimagassen.

Det er for tidlig å konkludere rundt årsakssammenhenger vedrørende klimaendringer. Vi ønsker å unngå å sløse bort ressurser på symboltiltak, og sette inn de midlene som skal brukes på forskning, utvikling

og tiltak som gir mest effekt. Det er for eksempel langt billigere å redusere utslippene fra gamle kullkraftverk i Sentral-Europa eller Kina enn å bruke store summer på å gjøre marginale forbedringer på moderne og allerede rene fabrikker i Norge.

Det er viktig at vi følger to parallelle spor i klimapolitikken. Det ene er rettet mot forskning og utvikling av ny teknologi, og det andre er tilpassning til de konsekvenser som et endret klima medfører. Fordi tilgang på energi er en av vår tids største globale utfordringer, må fokus også innenfor klimapolitikken rettes mot å dekke etterspørsel av energi gjennom utvikling av nye energikilder og bedre bruk av tilgjengelig energi.

Norske forpliktelser i Kyoto-avtalen bør sikre kostnadseffektivitet og nytte for miljøet, uten å påføre norske interesser alvorlige konsekvenser. En eventuell ny klimaavtale må være globalt forankret slik at den ikke fører til ulike rammebetingelser, som vil medføre at industri kan finne det attraktivt å flytte til land som står utenfor avtalen.

Vi ønsker å legge til rette for at innbyggerne kan være miljøvennlige blant annet gjennom skatte- og avgiftssystemet. Vi mener at forbud, påbud, restriksjoner og økte avgifter vitner om liten tro på enkeltmenneskets vilje og evne til å ta ansvar eller handle miljøvennlig.

Fremskrittspartiet vil:

- *fokusere på klimatiltak der de gjør mest nytte*
- *satse på forskning og utvikling av miljøvennlig teknologi*
- *sette ned avgifter for å få raskere fornying av bilparken*
- *at avgifter knyttet til forurensing i større grad ømerkes miljøtiltak*

RESSURSFORVALTNING

Fremskrittspartiet mener at privat eierskap er den sikreste garanti for at naturressurser blir forvaltet på en god måte. Når fornybare ressurser er i privat eie, har eierne en egeninteresse av å sikre at en for all fremtid kan høste et utbytte. Vi ønsker at staten skal selge jord- og skogeiendommer som ikke har allmenn interesse. Tillatelser til å utnytte deler av ressursene i havet skal som i dag tildeles av staten. Disse tillatelsene bør imidlertid kunne omsettes mellom privatpersoner.

Vi vil arbeide for en rasjonell, miljøvennlig og effektiv håndtering av avfall fra husholdninger og bedrifter. Vi mener moderne forbrenningsanlegg i størst mulig grad må tas i bruk. Varmen fra anleggene bør brukes til oppvarming av vann, fjernvarme eller elektrisitetsproduksjon.

Vi ønsker å gi industri og næringsliv best mulige rammebetingelser som kan lette arbeidet med kildesortering og stimulere til gjenbruk. Vi mener at å konkurransestimulere avfallssektoren vil gi økonomiske og miljømessige gevinster.

Differensierte avfallsgebyr er et positivt virkemiddel for å skape et rettferdig system som honorerer de som forurenser minst, med lavere avgifter.

Fremskrittspartiet vil:

- *at staten skal selge jord- og skogeiendommer som ikke har allmenn interesse*
- *konkurransestimulere avfallssektoren*
- *ha differensierte avfallsgebyrer*

Klimaendringer er en naturlig del av jordens utvikling

DISTRIKT
RPSET

POLITI

TRYGGHET FOR LIV OG EIENDOM

Fremskrittspartiet ønsker å prioritere arbeidet med å skape trygghet i hverdagen for innbyggerne. Vi ser på dette som en av kjerneoppgavene staten har ansvaret for.

POLITIET

Fremskrittspartiet mener politiet må settes i stand til å kunne følge opp de lovbrudd som begås på ulike områder. For å trygge sikkerheten for folk flest, og sørge for at politiet ikke mister sin troverdighet i samfunnet, mener vi det er helt avgjørende at politiet får mulighet til å følge opp både organisert og annen alvorlig kriminalitet, og hverdagskriminaliteten som folk flest utsettes for.

Politiet må ha nødvendig utstyr og lovmessig grunnlag for å kunne gjøre jobben sin på en effektiv måte. Investeringer i audiovisuelt utstyr og IT-utstyr kan bidra til effektivisering av politiets arbeidsmetoder. Dette kan bidra til å frigjøre ressurser som kan brukes til effektivt etterforskningsarbeid. Vi ønsker flere politifolk ute i gatene og færre på kontor med administrative oppgaver.

Mange steder sjeneres innbyggerne av at tiggere og rusmisbrukere bedriver en uønsket og kriminell virksomhet i hverdagen, uten at dette blir slått ned på av politiet. Vi ønsker å sikre politiet en tydeligere hjemmel for å sikre offentlig ro og orden, samt å gjeninnføre forbudet mot tigging. Det bør tillates prøveprosjekt i de største byene der en kan opprette et lokalt politi som skal prioritere å sikre offentlig ro og orden.

Vi ønsker en politiutdanning i flere trinn. På denne måten kan en få flere politifolk raskere inn i sektoren, og en kan differensiere arbeidsoppgavene mer i forhold til utdanningen. En trenger ikke bruke høyskoleutdannede politifolk til å motta anmeldelser, men legge til rette for å gi andre skoler til å kunne håndtere dette arbeidet. En må spesialisere de ulike oppgavene som finnes innenfor politiet, og få inn andre faggrupper til å utføre oppgaver som ikke må løses av utdannede politifolk.

Innbyggerne skal ha trygghet for at det offentlige ikke kontrollerer privatlivet. Vi ønsker derfor å begrense bruken av overvåkning med unntak av i de saker som gjelder rikets sikkerhet og alvorlig kriminalitet. Domstolene skal godkjenne bruk av overvåkning. Det bør i enkelte alvorlige saker kunne gis anledning for politiet til å bruke provokasjoner for å avsløre alvorlig kriminell aktivitet.

Kampen mot kriminelle innvandrere må skjerpes. Kriminalitet som utøves av utlendinger, gir lovlydige innvandrere et dårlig renomme. Alle utenlandske statsborgere som blir straffet med mer enn tre måneders ubetinget fengsel, bør utvises. Utvisning alene er imidlertid ikke nok for å forebygge kriminalitet, men må kombineres med en god integreringspolitikk. En strammere kurs i innvandringspolitikken vil også gagne den folkelige forståelsen for de mange lovlydige utlendingers tilstedeværelse.

Fremskrittspartiet vil:

- prioritere mer ressurser til politiet generelt, og sørge for at hovedstadspolitiet har nok ressurser til å kunne ivareta sine spesielle, og nasjonalt viktige oppgaver
- investere i nytt utstyr, blant annet audiovisuelt utstyr og nytt datautstyr for å effektivisere politiets arbeid
- innføre en ny politiutdanning i flere trinn
- få inn andre faggrupper for å ivareta støttefunksjoner i politiet og rendyrke oppgavene til faglært politi
- akseptere bruk av forhåndsgodkjent rom- og telefonavlytting, samt bevisprovokasjoner
- akseptere bruk av forhåndsgodkjent overvåking i saker som vedrører rikets sikkerhet og alvorlig kriminalitet
- overføre utrykningspolitiets oppgaver til de lokale politidistrikt
- styrke politiets mulighet til å sikre offentlig ro og orden
- at politiet ikke skal drive med oppgaver som kan utføres like godt, eller bedre, av andre virksomheter
- utvise utenlandske statsborgere som dømmes til ubetinget fengsel i tre måneder eller mer

PÅTALEMYNDIGHETEN

Påtalemyndigheten må settes i stand til raskt å kunne følge opp de sakene som er ferdig etterforsket av politiet. Vi mener at det offentlige bør gis anledning til å leie inn privatpraktiserende advokater til å føre straffesaker for å få avvirket den store saksmengden. Vi mener det er uakseptabelt at straffesaker med kjent gjerningsmann henlegges på grunn av kapasitetsproblemer.

Fremskrittspartiet vil:

- sørge for at saker med kjent gjerningsmann ikke blir henlagt, om nødvendig ved å bruke private tjenester
- at politi- og påtalemyndighet i enkeltsaker skal utøve sine plikter uavhengig av regjering og Storting
- at politi og påtalemyndighet skal være klart atskilt fra hverandre for å oppnå uavhengighet og best mulig rettssikkerhet

DOMSTOLENE

Fremskrittspartiet legger vekt på å sikre enkeltmennesket rettssikkerhet. Domstolene skal sikre rask og rettferdig behandling. Dette er også viktig for å unngå at personer sitter i varetekt over lang tid. Vi ser på prinsippet om at man er uskyldig til det motsatte er bevist som grunnleggende for rettssikkerheten. Vi mener domstolene og domstolsbehandlingen må moderniseres, og at saksbehandlingen må effektiviseres. Domstolene bør også ha frihet til å kunne benytte forenklet domstolsbehandling i større grad.

Det går altfor lang tid fra en sak er etterforsket til den blir avgjort i domstolene. Kø i domstolsapparatet påfører både offer og gjerningsmann unødige lidelser. Vi ønsker å innføre begrensninger, slik at forsvarene som er betalt av det offentlige, ikke får anledning til å påta seg saker de ikke har tid til å føre når retten har satt dem opp til behandling.

Vi ønsker å utvikle ordningen med hurtigdomstoler for enkelte typer saker for å få opp effektiviteten og sørge for å få pådømt mer av hverdagskriminaliteten. Hurtigdomstolen skal ha utvidede åpningstider, og ta imot saker hvor politiet har tatt gjerningsmenn og har sikre bevis. Utenlandske statsborgere som begår kriminalitet, kan også tas gjen-

nom hurtigdomstolen og være i forvaring inntil saken er avgjort, og de kan sendes ut av landet.

Det er behov for å gjennomgå systemet for ankemuligheter fordi intensjonen i dagens system misbrukes. Det offentlige bruker uforholdsmessig mye ressurser på ankesaker, og det er behov for å se på innstramming av reglene.

Straffereaksjonene som iverksettes overfor forbrytere, skal avskrekke vedkommende fra å begå nye straffbare handlinger (individuellpreven- tive hensyn), og avskrekke andre fra å begå straffbare handlinger (allmennpreventive hensyn). Dagens straffenivå i Norge er for mange typer forbrytelser så lavt at det ikke harmonerer med befolkningens rettsoppfatning. Vi ønsker derfor høyere strafferammer generelt sett, og en gjennomgang av straffelovgivningen. I tillegg ønsker vi å innføre minimumsstraff for en del alvorlige lovbrudd for å sikre at domstolene utmåler straffer som er mer i tråd med folks rettsoppfatning enn det som ofte er tilfellet i dag, samt å fjerne dagens kvantumsrabatt som medfører at kriminelle som i en rettsak dømmes for flere forhold, ikke blir straffet for hver og en av forbrytelsene vedkommende har gjort seg skyldig i.

Vi vil beholde juryordningen, men innføre krav til at juryen begrunner sin avgjørelse. Rettsbelæringen for juryen må bli bedre, og juryen må ha anledning til å spørre fagdommerne om innspill under rådslagnin- gen. Høyesterett skal ha mulighet til å overprøve juryens avgjørelse i skyldspørsmålet.

Fremskrittspartiet vil:

- effektivisere domstolene og domstolsbehandlingen
- utvikle ordningen med hurtigdomstoler
- gjennomgå straffelovgivningen for å heve straffenivået
- øke minimumsstraffer for alvorlige lovbrudd
- fjerne dagens kvantumsrabatt ved dom for flere lovbrudd
- at et fengselsår skal være lik et kalenderår
- at den straffedømte går direkte fra rettskraftig dom til soning
- gjennomgå ankesystemet

FENGSEL OG KRIMINALOMSORG

Fremskrittspartiet vil fjerne soningskøen. Dette mener vi kan gjøres ved å la private aktører kunne drifte fengsler på oppdrag fra staten. Soningskøen rammer domfelte, ofre og samfunnet for øvrig. Befolkningen mister tillit til rettsstaten når gjerningsmenn, også etter alvorlige forbrytelser, kan gå fritt rundt i påvente av soning. Særlig belastende er dette for ofre og deres familie. Utenlandske borgere som begår kriminalitet i Norge, skal, så sant det er mulig, sone i hjemlandet.

Fremskrittspartiet vil:

- fjerne soningskøen ved å bygge flere soningsplasser og åpne for private tilbydere
- sende utenlandske borgere ut av landet og la dem sone straffen i hjemlandet
- fremforhandle utleveringsavtaler
- åpne for privat fangetransport for å frigjøre politiresurser
- at ettervern skal tilbys i hensiktsmessige former
- åpne for kjøp av soningsplasser i utlandet
- at dømte går direkte fra rettskraftig dom til soning

FOREBYGGENDE ARBEID

Det er foreldrene som har hovedansvaret for å følge opp sine barn. Likevel er det nødvendig at det offentlige satser målrettet på forebyg- gende arbeid. Noen av de unge som kommer inn i en kriminell løpe- bane, har opplevd en utrygg oppvekst. Det er viktig at offentlige instanser som er i kontakt med barnet, i større grad settes i stand til å avdekke når barn blir utsatt for vold, overgrep og annen form for omsorgssvikt.

En del av dem som begår kriminelle handlinger, har omfattende rus- problemer. I dagens system går de ut og inn av behandling, og velger selv om de skal fullføre den. Vi ønsker å tillate at tvangsbehandling brukes som en sanksjonsmulighet når rusmisbrukere dømmes for forbrytelser. Dette må følges opp av et helhetlig opplegg etter endt behandling, slik at en kan forhindre tilbakefall av rusmisbruket.

Fremskrittspartiet vil:

- styrke kompetansen i helsetjenesten, skolene, barnehagen, barnevernet og politiet, slik at en i større grad kan avdekke barn som blir utsatt for vold, overgrep og annen form for omsorgssvikt
- møte unge lovbytere med raske reaksjoner for å forebygge at unge begår nye lovbrudd. Vi vil opprette en ungdomsdomsstol, og sørge for at det settes tydelige krav til den enkelte når straffereaksjonen skal iverksettes
- opprette egne ungdomsfengsler slik at en ikke blander ungdom som ikke har utviklet en omfattende kriminell karriere med hardbarkede kriminelle
- gripe inn tidlig og ha tett oppfølging med de som er i ferd med å komme inn i en kriminell løpebane
- styrke samarbeidet mellom skole, barnevern og politiet
- åpne for bruk av tvangsbehandling av rusmisbrukere som en sanksjonsmulighet, og å legge til rette for en helhetlig oppfølging etter endt soning
- gå inn for økt bruk av frivillige og ideelle organisasjoner i det forebyggende området ovenfor barn og unge
- sikre barn mot digitale overgrep

PÅRØRENDE OG OFFEROMSORG

Fremskrittspartiet vil gi oppfølging og hjelp til dem som er ofre for kriminalitet. Vi mener at dagens system er lagt opp slik at gjernings- mennene har et større offentlig hjelpeapparat enn ofrene og deres pårørende.

Fremskrittspartiet vil:

- opprette et ombud for kriminalitetsofre
- at offeret eller vedkommendes familie skal ha utbetalt eventuell erstatning fra staten og at staten i etterkant skal innkreve erstatningssummen fra gjerningsmannen
- at offeret og/eller vedkommendes familie skal ha krav på tilbud om oppfølging
- at offeret og/eller pårørende skal varsles dersom gjerningsmannen skal ha permisjon fra fengselet
- at gjerningsmann kan ilegges geografiske begrensninger for sin permisjon for å verne offer og/eller pårørende

NORGE OG VERDEN

Grenser betyr stadig mindre i en mer globalisert verden. Virksomheter og kapital flyter på tvers av land og verdensdeler. Stadig flere mennesker føler seg ikke lenger bundet til arbeid i hjemlandet. Globaliseringsprosessen fører til en bedre utnytting av ressurser, teknologioverføring til fattige land, og mer konkurranse og valgfrihet for forbrukerne.

Globaliseringen har ført til at forskjellene mellom land og mellom individer har blitt mindre. Aldri før har så mange blitt løftet ut av fattigdommen. Verdens fattige er ikke ofre for globaliseringen, men deres problem er at de er utestengt fra det globale markedet.

Norsk utenrikspolitikkens fremste oppgave er å sikre norske interesser. Dette må gjøres ved å gripe de positive mulighetene globaliseringen gir, og verne effektivt mot de truslene den fører med seg. Norske interesser sikres best gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid med sikte på internasjonal avspenning, varig fred, en friest mulig verdenshandel og respekt for grunnleggende menneskerettigheter. I dette arbeidet vil NATO og EU utgjøre grunnpilarene. Utenriksrepresentasjonen må stå i forhold til norske interesser i de enkelte land, og særlig ta sikte på å bistå næringsliv og norske borgere.

Forholdene til andre land må bygge på prinsippene om likeverd og frihandel. Frihandel er den beste form for global arbeidsdeling med gjensidige fordeler av samhandel. Norge bør derfor snarest bygge ned handelsbarrierene mot utlandet. Bistanden som en statlig tvungen ordning må reduseres. Norge må selvsagt yte nød- og katastrofehjelp gjennom nasjonale og internasjonale organisasjoner.

Fremskrittspartiet mener det er viktig å bygge allianser med like-sinnede land og støtte opp om demokratiske staters rett til å forsvare seg mot terrorisme og trusler fra naboland. Vi støtter det jødiske folks rett til et nasjonalt hjemland i Israel. Staten Israel erkjennes som en suveren og demokratisk stat med rett til å beskytte sine innbyggere mot eksterne, eksistensielle trusler.

UTVIKLINGSPOLITIKK

Utviklingslandene må gis mulighet til økonomisk utvikling. De må derfor få adgang til å selge sine varer til Norge uhindret av restriksjoner og spesielle avgifter. Vi kan ikke godta en utviklingspolitikk som går ut på å bygge ut et produksjonsapparat i fattige land, for deretter å begrense vareflyten fra de samme landene. Staten bør legge til rette for at norsk næringsliv kan etablere seg i fattige land. Det er gjennom utvidet handel med de fattige landene vi kan gi våre beste bidrag.

Tradisjonell bistandspolitikk har slått feil. Erfaringene har vist at land som har mottatt mest norsk bistand, er blitt helt avhengige av bistanden, og at bistanden har bremsset nødvendige økonomiske og demokratiske reformer i utviklingsland. Forskning indikerer at utenlandske bistandspenger kan forsterke korrupsjonen i fattige land, siden det blir mer lønnsomt å arbeide for å få mer bistand enn å skape egne verdier.

Fattigdom skyldes også de enkelte lands interne, politiske veivalg. Produksjonsevnen og innsatsviljen hos et folk blir mindre når det undertrykkes av totalitære styreformers og planøkonomi. Enkelte land har kommet seg ut av uføret ved å innføre et markedsøkonomisk system, og mer frihet for den enkelte. Det bør oppmuntres til en slik utvikling også i andre fattige land. Målet må være å stimulere til en effektiv jordbruksproduksjon, slik at sult kan forhindres og tørkekatastrofer kan forebygges. Dette gjøres best gjennom å innføre markedsøkonomi, samt ved å åpne opp for fritt salg av fattige lands landbruksprodukter.

Så lenge det ikke er mulig å få flertall for å begrense den statlige bistanden, vil vi arbeide for at den bistanden som gis, skal få størst mulig effekt. Dagens bistand har ifølge økonomiske eksperter liten eller ingen virkning i mottakerlandene fordi u-hjelpen gis til de landene som

har den dårligste økonomiske politikken. Bistand bør kanaliseres til landene som arbeider aktivt for å åpne for frihandel, oppheve prisreguleringer og er villige til å balansere sine offentlige budsjetter.

Hovedtyngden av norsk bistand bør konsentreres om utviklingen av næringslivet og infrastrukturen, formalisering av eiendomsretten, undervisning og det å skape arbeid for lokalbefolkningen. Det helt sentrale i ethvert lands utvikling er at det skapes arbeidsplasser. Med arbeidsplassene følger inntekter for den enkelte. Dette gjør at familien kan forsørges og gis en bedre levestandard, og at barn kan få utdanning. Samtidig skapes det skatteinntekter som tillater utbygging av infrastruktur, sosiale og helsemessige tilbud.

Fremskrittspartiet vil:

- begrense statlig bistand
- innføre frihandel ved å bygge ned importrestriksjoner som blant annet rammer u-land
- oppmuntre til frivillig bistand gjennom humanitære organisasjoner
- gi hjelp til land som uforskyldt er kommet i nød ved for eksempel naturkatastrofer
- unngå at norsk bistand bidrar til korrupsjon
- kanalisere u-hjelp til landene som arbeider aktivt for å åpne for frihandel og som er villige til å balansere sine offentlige budsjetter.
- at Norge viser sin støtte til demokratiske stater som er utsatt for internasjonal terrorisme eller trusler fra andre land. Dette gjelder for eksempel land som USA, Israel og Taiwan

MENNESKERETTIGHETER

Fremskrittspartiets liberalistiske grunnsyn bygger på at alle mennesker bør ha visse universelle frihetsrettigheter, slik som ytringsfrihet, trosfrihet og beskyttelse av sin private eiendomsrett. Dette betyr at vi vil jobbe for å spre menneskerettigheter og bekjempe vold og undertrykking, for eksempel kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, menneskehandel og seksuelt misbruk av barn.

Norge bør ha diplomatisk samkvem også med land som har autoritært styre og som bryter menneskerettighetene, fordi dette kan bidra til å spre liberale ideer og fremme nye impulser i udemokratiske stater. Det går likevel en grense mot unnfallenhet. Når for eksempel et lands myndigheter dømmer norske borgere til døden for å ha praktisert den grunnlovsbeskyttede ytringsfrihet på norsk territorium, er ikke dialog tilstrekkelig som pressmiddel.

Det er naivt å tro at diktaturer rundt omkring i verden ikke kjenner menneskerettighetene. Disse landene må presses i internasjonale fora og gjennom diplomatiske forbindelser. Vi er skeptiske til boikott av stater man ikke liker, siden dette kan styrke nasjonalistiske bevegelser og ekstreme grupperinger i de boikottede statene. Noen ganger er det imidlertid fullstendig uansvarlig å ha økonomiske transaksjoner og kontakt med fundamentalistiske stater. Vi vil derfor støtte internasjonale boikottaksjoner mot slike stater dersom de står bak eller finansierer terroraksjoner i andre land, eller krenker menneskerettighetene på en særlig brutal måte.

FN bør konsentrere seg om krigsforebyggende og fredsskapende arbeid, samt beskyttelse av menneskerettigheter. Vi stiller oss imidlertid skeptisk til mye av FNs virksomhet. Organisasjonen og dens underorganisasjoner har utviklet altfor store byråkratier og må reorganiseres. Kostbare verdensomfattende og regionale konferanser bør begrenses. I tillegg har diktatoriske stater stor innflytelse og hindrer effektive tiltak for å stoppe krig og undertrykking. Norge må ta initiativ til en debatt om forholdet mellom FN, folkeretten og totalitære stater. Folkeretten må forsvare individer og ikke diktatoriske regimer, og land som gjør overgrep mot egen befolkning, skal ikke ha rett til å gjemme seg bak folkerettslige forpliktelser.

Fremskrittspartiet vil:

- arbeide for universell aksept av menneskerettighetene
- bekjempe menneskehandel og misbruk av barn
- at FNs mandat skal fokusere på fredsskapende operasjoner og inngripen for å stoppe folkemord og vedvarende grove brudd på grunnleggende menneskerettigheter

NORGE OG EUROPA

Fremskrittspartiet har enkeltmenneskets frihet og selvråderett som en vesentlig målsetting. Virkemidler i arbeidet for å nå dette målet er reduksjon eller avskaffelse av hindringer for menneskets utfoldelse, virketrang og realisering av egne mål. Slike hindringer kan være en følge av at statens makt er for omfattende. Det kan også skyldes nasjonale grenser, av proteksjonistisk karakter, som utelukker mennesker og bedrifter fra å samarbeide over landegrensene.

Selv om det er store utfordringer knyttet til åpenhet, frivillighet og fri bevegelse av kapital, virksomhet og mennesker på global basis, ser vi en rekke positive utviklingstrekk innenfor regionale områder. Innenfor Europa som område vil vi jobbe for en liberalisering av økonomien for å fremme vekst og velferdsutvikling. Det bør jobbes for å knytte Norge tettere til Europa og overnasjonale løsninger når det kommer til spørsmål om sikkerhetspolitikk, miljøpolitikk, kriminalpolitikk og politiske områder som i sterk grad relaterer seg til frihandel, felles konkuranseregler og menneskelig frihet.

Det norske folk har to ganger sagt nei til norsk EU-medlemskap, og vi vil respektere denne folkeviljen. Det eneste som eventuelt kan endre dette, er resultatet av en ny folkeavstemning. I debatten for eller mot

medlemskap stilles våre folkevalgte fritt, og de likebehandles uavhengig av standpunkt. Våre folkevalgte vil lojalt følge opp resultatet av en eventuell ny folkeavstemning.

Fremskrittspartiet vil:

- respektere folkets syn i en eventuell folkeavstemning om norsk EU-medlemskap
- fjerne særnorske regler som blant annet forbyr innførsel av produkter som er lovlig i EU

NORDOMRÅDENE

Nordområdene har i de senere år blitt mer og mer interessante for Norge så vel som for verden. Den økte interessen skyldes de store mengder naturressurser man har funnet, og de man forventer å finne i fremtiden. I tillegg endrer polhavsisen seg slik at nye seilingsleder åpner opp, og dette betyr kortere avstand mellom de østlige og vestlige markedene.

Sett i lys av denne utviklingen må Norge helt klart hevde sin suverenitet i våre deler av nordområdene gjennom utvikling, beredskap og forsvaret. Fremskrittspartiet vil utvikle denne regionen til beste for hele nasjonen, og vil ta ansvaret for en fornuftig, fremtidsrettet og ansvarlig utvikling.

Ved økt aktivitet i nordområdene vil Norges ansvar for beredskap på alle områder vokse. Seiling via Nordøstpassasjen og over Polhavet gjør Norge til innfallsport for hele det europeiske markedet, samt at all transport fra Europa gjennom disse ledene vil passere oss. Dette faktum gjør at vi må være i stand til å håndtere større katastrofer i norsk ansvarsområde, både hva gjelder berging av mennesker, skip, installasjoner og verdier. Samtidig vil vi være nødt til å ha en oljevernberedskap av høyeste standard for å sikre oss mot store miljømessige konsekvenser.

Dette vil også åpne for en utvikling av havnefasiliteter og tilhørende infrastruktur i nord, også på Svalbard som ligger plassert midt i området. Det vil i den forbindelse bli nødvendig å vurdere om man kan opprettholde de strenge restriksjonene rundt Svalbard, eller om den teknologiske utviklingen gjør at disse kan mykes opp.

Norges andel av nordområdene inneholder en enorm mengde naturressurser i form av fisk og skaldyr, olje, gass og mineraler. Ren og uberørt natur, tilgang på fornybare energikilder og en unik flora og fauna utgjør også store potensialer for vekst og utvikling. Vi vil legge til rette for at alle disse potensialene kan nyttes, og vil samtidig legge vekt på innovasjon og forskning som fremmer sameksistens av næringene. Vi anser Norges ansvar som en stabil petroleumsleverandør for å være meget viktig, og vil derfor åpne nye områder i nord for utvinnings- og leteaktivitet innenfor de stramme sikkerhetsregler vi allerede har.

Vi mener at et sterkt og operativt forsvar i nordområdene er en nødvendighet for å hevde Norges suverenitet og eierskap til den rikdommen som finnes der. Vi vil derfor ta sikte på å styrke alle forsvarsgrener i nord, samt stimulere til økt alliert trening og aktivitet. I tillegg må grensekontrollen mot øst håndheves strengt, men effektivt med hensyn til handel og samarbeid.

Fremskrittspartiet vil:

- fremme vårt eierskap i nordområdene
- styrke alle forsvarsgrener i nord
- åpne nye områder for all aktivitet, også petroleumsaktivitet
- ta Norges beredskapsansvar alvorlig innenfor alle sektorer
- øke forskningsinnsatsen rettet mot nordområdenes ufordringer
- vurdere økt aktivitet på og rundt Svalbard

INNVRANDRINGSPOLITIKK

Med innvandrere forstår vi personer som kommer til Norge for å søke langvarig opphold. Med flyktninger forstår vi personer som tilfredsstiller de krav som FN's flyktningkonvensjon stiller for å gi rett til opphold i Norge. Asylsøkere er mennesker som selv oppsøker Norge for å søke asyl, asylsøkere som får avslag, er å betrakte som ulovlige innvandrere. Personer som får oppholdstillatelse som et ledd i familiegjengforening eller på humanitært grunnlag, er etter Fremskrittspartiets oppfatning ikke flyktninger, men innvandrere.

SOSIALE YTELSE

Hovedprinsippet i Fremskrittspartiets innvandringspolitikk er likebehandling der ingen grupper gis særbehandling. Det må legges vekt på at alle som har lovlig opphold i Norge, skal være sikret en rettferdig behandling. Arbeidstakere med utenlandsk statsborgerskap må ha rett og plikt til opptjening av pensjonspoeng under folketrygden, og rett til helsetjenester. Flere sosiale ytelser som gis til innvandrere, må imidlertid gis under forutsetning av at de er villige til å integrere seg og lære norsk.

Sosiale ytelser bør i større grad knyttes til statsborgerskap eller andre hensiktsmessige avgrensninger.

Det er et statlig ansvar å motta flyktninger, og derfor bør staten også dekke dokumenterte utgifter i inntil syv år ved utplassering av flyktninger i kommunene. I dag opplever mange kommuner at integreringstilskuddet ikke dekker de faktiske kostnadene ved mottak og integrering av flyktninger.

Særordning med stønad for innvandrere i alderen 18–25 år bør opphøre.

Det er kommunen selv som skal bestemme om den er klar til å ta imot flyktninger. Kommunen forplikter seg til å følge opp flyktningene slik at de blir integrert i lokalsamfunnet.

FAMILIEGJENFORENING

Familieinnvandringsordningen begrenses til ektefelle over 24 år, og egne barn under 18 år. Familieinnvandring for ektefelle bør bare kunne innvilges hvis paret ikke har større samlet tilknytning til noe annet land enn til Norge. Voksne familieinnvandrere må ha opparbeidet seg et minimum av kunnskaper om norsk språk og samfunnsliv. Personer fra EØS og enkelte andre land kan gis unntak fra skjerpede krav til familieinnvandring. Det bør kunne kreves DNA-test for å bevise slektenskap.

ARBEIDSINNVRANDRING

I utgangspunktet bør Norge dekke behovet for arbeidskraft innenfor egen befolkning. Dette kan man sørge for ved å lage ordninger som stimulerer folks vilje til å jobbe, for eksempel ved å sette ned skatetrykket og få flere trygdete ut i jobb. Behov utover dette kan i stor grad dekkes gjennom arbeidskraft fra EØS-området. Det bør være mulig å hente arbeidskraft også utenfor EØS-området, basert på tidsavgrensede kontrakter. Prismekanismen bør brukes for å sikre at arbeidsinnvandring fra utenfor EØS-området er samfunnsøkonomisk lønnsom, ved at arbeidsgiveren delvis overtar det finansielle ansvaret knyttet til arbeidsinnvandrers bruk av norske velferdsordninger. Norge bør videre bli mer attraktivt for høyt kompetent arbeidskraft fra utlandet, noe som kan gjøres gjennom bedre rammebetingelser for næringslivet og et mer konkurransedyktig skattesystem.

FLYKTNINGER

Fremskrittspartiet vil at Norge skal oppfylle sine internasjonale forpliktelser og hjelpe flyktninger. Flyktninger kan imidlertid best hjelpes i sine geografiske og kulturelle nærområder. I stedet for å ta mange flyktninger inn i Norge bør Norge i større grad bidra til å dekke utgiftene til flyktningmottak i flyktningenes egne nærområder. Det vil gi hjelp og trygghet til langt flere mennesker i slike områder for samme sum som det vil koste å ha én flyktning i Norge.

Integreringspolitiske hensyn bør legges til grunn ved eventuell utvelgelse av kvoteflyktninger.

ASYLSØKERE

Det er grunn til å frykte at en fortsatt innvandring av asylsøkere, av bare tilnærmet det omfang som man har hatt i de senere år, vil føre til alvorlige motsetninger mellom folkegrupper i Norge. Det er etisk uforsvarlig å ikke stramme inn denne innvandringen for å forebygge konflikter i det norske samfunn.

Fremskrittspartiet vil føre en restriktiv politikk når det gjelder å innrømme asyl. Asylinstituttet er et meget viktig verktøy for å gi beskyttelse til mennesker som er reelt truet, og må ikke misbrukes i noen form. Asylstatus skal bare innvilges etter individuell behandling og grundig vurdering av søknader om asyl. For å ivareta sikkerheten knyttet til asylsøkere bør det åpnes for bruk av lukkede asylmottak. Det må være en klar forutsetning at flyktninger og asylsøkere som har fått oppholdstillatelse i Norge, skal reise hjem til sine respektive hjemland når forholdene gjør det forsvarlig.

Å oppgi falsk identitet overfor norske myndigheter er å anse som en kriminell handling som kvalifiserer til utvisning. Tvungen retur av asylsøkere med avslag kan finne sted til opprinnelseslandet, antatt opprinnelsesland eller et annet land i den regionen vedkommende antas å ha kulturell tilknytning til. Norge bør fremforhandle returavtaler med en lang rekke land, og dette kan kobles til den generelle bistandspolitikken.

Behandlingstid på asylsøknader må ned. Det er ikke akseptabelt at folk skal sitte i lukkede asylmottak i flere år mens de står i saksbehandlingsskø hos UDI. Asylsøknader bør behandles i løpet av maksimalt en måned, og asylsøkere skal sitte i lukkede asylmottak i påvente av ferdigbehandlet søknad.

INTEGRERING

Fremskrittspartiet ønsker lik behandling av nordmenn og innvandrere. Alle skal ha samme rettigheter og plikter i sine forhold til fellesskapet i Norge, uavhengig av etnisk bakgrunn. En restriktiv innvandringspolitikk med aktiv integrering og tilpasning til norske samfunnsforhold vil forebygge motsetninger og konflikter.

Gjennom å stille krav til innvandrere om deltakelse i norskundervisning og/eller arbeidstrening som vilkår for å motta offentlige ytelser, som f.eks. sosialhjelp, vil kommunikasjonen mellom nordmenn og innvandrere, og mellom innvandrere fra ulike opprinnelsesland, sikres ved at norsk blir felles språk for alle.

Gode kunnskaper i norsk er også et viktig grunnlag for innvandrere for å få innpass på arbeidsmarkedet, og dermed gjøre det mulig å oppnå en ordinær yrkeskarriere.

For å kunne bli norsk statsborger og for å få stemmerett bør det stilles krav om selvforsørgelsesevne, samfunnsforståelse og tilstrekkelige norskkunnskaper. Det må også stilles krav om minimum ti års botid, regnet fra tidspunktet for innvilgelse av søknad om oppholdstillatelse. Hvis søker er gift med norsk borger, er kravet om botid minimum fem år.

Fremskrittspartiet vil:

- at Norges mottak av mennesker fra land utenfor den vestlige kulturkrets begrenses kraftig. Dette omfatter flyktninger, asylsøkere og de som gis opphold av humanitære årsaker
- innføre en aktiv integreringspolitikk som bygger på de reglene, normene og verdiene som skal være felles for hele befolkningen, og som må gå foran hensynet til enkeltgrupper
- at kriteriene for å gi asyl skal tolkes strengt og innvandringsstoppen håndheves effektivt
- at de som kommer til Norge som resultat av familieinnvandring ikke gis rett til ny eller videre familieinnvandring
- innføre veto mot etablering av asylmottak i egen kommune
- begrense familieinnvandringsordningen til ektefelle over 24 år, og egne barn under 18 år
- innføre tilknytningskrav i forbindelse med familieinnvandring. Tilknytningskravet faller bort når herboende har fylt 28 år
- innføre språk- og kunnskapstest som voksne familieinnvandrere må bestå i hjemlandet før de kan få opphold i Norge
- ha respekt for kirkerommet, men ikke akseptere kirkeasyl. Kirkeasylanter pågripes straks og sendes ut av landet
- ta avstand fra enhver form for rasisme.
- avskaffe alle lovregler og forvaltningsmessig praksis som innebærer forskjellsbehandling basert på religion, kultur eller etnisk bakgrunn
- at mottak og bosetting av flyktninger må avgjøres av den enkelte kommune selv og ikke kunne pålegges av statlige myndigheter
- gå kritisk gjennom offentlig støtte til organisasjoner og foreninger hvor etnisk bakgrunn eller felles hjemland er kriterium for medlemskap
- at de som innvilges beskyttelse gjennom asyl eller oppholdstillatelse på humanitært grunnlag, kun får midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse, og følgelig at de må reise hjem når forholdene i hjemlandet er trygge
- at flyselskaper som bringer asylsøkere uten identitetspapirer til Norge, bøtelegges og pålegges å returnere asylsøkerne
- at innvandrere og asylsøkere som kommer fra områder med stor sykdomsrisiko gjennomgår en obligatorisk helsetest

NORDMENN I UTLANDET

Fremskrittspartiet konstaterer at mange, og stadig flere, nordmenn velger å flytte permanent eller bo lengre tid i utlandet. Særlig mange pensjonister, både uføre og alderspensjonister, velger dette med sikte på helsebringende effekter pga. klima. Men vi ser også en økning i at folk i arbeid velger å bo helt eller delvis i andre land. Dette medfører enkelte problemstillinger, både når det gjelder trygdeytelser, omsorg, rehabilitering og skattemessige forhold. Vi registrerer blant annet en forskjellsbehandling fra ligningskontor og folkeregisterkontor avhengig av hvor kontoret måtte ligge. Vi vil derfor i perioden foreta en grundig gjennomgang av internasjonale avtaler og norske lover, med sikte på å legge bedre til rette for nordmenn i utlandet.

Fremskrittspartiet vil:

- vurdere sentral behandling av skattespørsmål
- vurdere NAVs rolle i forhold til nordmenn i utlandet
- vurdere godkjenningrutiner i forhold til ytelser i utlandet

FORSVAR OG SIKKERHET

Forsvarspolitikken skal til enhver tid utformes med basis i den sikkerhetspolitiske situasjonen. Fremskrittspartiet vurderer Norges sikkerhetspolitiske situasjon ut fra ulike aspekter og kriterier. Det grunnleggende forhold er Norges geopolitiske plassering, hvor man ligger mellom USA, Russland og det europeiske kontinent. Historisk har det vært av interesse for stridende parter å kunne benytte baser på norsk jord i forbindelse med kampen om sjørutene i Nord-Atlanteren, eller for å hindre fienden i å etablere tilsvarende baser.

Etter Sovjetunionens oppløsning er den relative betydning av nord-områdene økende for Russland. Dette er også synliggjort gjennom økt russisk militæraktivitet langs norskekysten de siste årene. I tillegg til de viktige fiskeressursene i regionen er det avdekket store og verdifulle forekomster av olje og gass i havområdene utenfor Nord-Norge og Russland. Grense-, suverenitets- og ansvarsforholdene i disse områdene må avklares for å redusere risiko for konflikt og krise. Norge må i første omgang kunne håndtere en eventuell krise i nordområdene med egne ressurser. Dersom allierte tidlig blir trukket inn i en konflikt, vil dette kunne virke unødvendig provoserende.

Forholdene i store deler av Øst-Europa er fortsatt preget av usikkerhet og uforutsigbarhet. Faren for tilbakeslag i demokratiseringsprosessene er betydelig. Faren for uroligheter i Europa knyttet til etniske og religiøse konflikter, samt uenighet om grenser, tilsier at konflikter lett kan oppstå og at situasjonen kan komme ut av kontroll. Norge må derfor i sine forsvarsstrategier ta til etterretning at Russland, en av verdens største militærmakter, er vår nabo, og at Russland mot sør grenser til kroniske uroområder som Kaukasus og Sentral-Asia.

Det nye sikkerhetspolitiske bildet er i tillegg preget av internasjonal terrorisme, spredning av masseødeleggende våpen og uforutsigbare trusler. Angrepene på USA 11. september 2001, og senere anslag mot mål i Europa og Asia, satte for alvor internasjonal terrorisme på dagsordenen. Dette er trusler som ikke stoppes av landegrenser eller historiske bånd.

Terroren har på den annen side samlet nasjoner som tidligere sto mot hverandre. Nasjoner er nå mer opptatt av å ivareta egen sikkerhet, samt å skape relasjoner til andre land for å sikre en bred front mot terror. Det er viktig at Norge tar aktiv del i kampen mot terror med deltakelse i internasjonalt samarbeid og internasjonale operasjoner.

Globaliseringen har også gitt nye utfordringer som spredning av epidemiske sykdommer, organisert kriminalitet og religiøs fundamentalisme. Avstandene blir kortere og samhandelen har økt. Dette har gjort oss mer sårbare som enkeltstater og enkeltmennesker.

ALLIANSEPOLITIKK – NATO

NATO er hjørnesteinen i Norges sikkerhets- og forsvarspolitiske forankring. Det er også viktig at Norge finner et troverdig feste i det forsvarspolitiske samarbeid som utvikles i EU. Norge bør aktivt stimulere til samtrenting og øving innen NATO og med styrker fra europeiske land.

NATO har gjennomgått store endringer de siste årene, bort fra en forsvarsallianse til et militært samarbeid og et sikkerhetspolitisk dialogforum. Det er en klar dreining av fokus på hvilke oppgaver alliansen skal løse. Det etterspørres nå mobile, fleksible og slagkraftige utrykningsstyrker som verktøy for å løse pålagte oppdrag. Det stilles derfor andre krav til Norges forsvar i form av deltakelse i internasjonale operasjoner under andre forutsetninger enn tidligere. Forsvarets rolle som utenrikspolitisk instrument er tydeligere, og Forsvaret blir pålagt nye og krevende oppdrag i fjerne geografiske områder som tidligere var stormaktenes arenaer.

Bilaterale forsterkningsavtaler må også fremover utgjøre en viktig del av norsk alliansepolitikk. Derfor er det spesielt viktig å videreføre og utvikle det strategiske partnerskapet med USA. Et viktig element i et slikt partnerskap er forhåndslagring av amerikansk, militært utstyr og tilhørende avtaler. Det er også viktig å videreføre amerikansk trenings- og øvelsesvirksomhet i Norge, samt et effektivt etterretningssamarbeid.

Utviklingen av ny styrkestruktur og nye strategiske målsettinger for de amerikanske styrker kan innebære at USA reduserer sitt engasjement i Europa. Dette vil i så fall endre vår sikkerhetspolitiske stilling.

Norge har sluttet seg til NATOs reviderte strategiske konsept som også gjelder utformingen av det norske forsvaret. Det strategiske konsept understreker at alliansens styrker må omstilles for å kunne løse et bredt spekter av oppgaver, inkludert kollektivt forsvar. Dette har direkte konsekvenser for de allierte landenes styrkestrukturer og -nivåer.

Nordsjøstrategien som omfatter Storbritannia, Nederland, Tyskland,

Norge og Danmark, innebærer økt satsing på flernasjonale løsninger ved anskaffelser, drift og vedlikehold, kommando- og kontrollsystemer, opplæring, trening og øving, og operasjoner for alle forsvarsgrener. Dette må etter Fremskrittspartiets mening likevel ikke bryte med strategier som er utarbeidet med USA. USA er fortsatt Norges viktigste allierte, noe som også må komme til uttrykk gjennom samarbeid og strategivalg.

Gjennom medlemskap i EU og deltakelse i NATOs Partnerskap for Fred (PFP) har Sverige og Finland sin sikkerhetspolitiske plattform. Utviklingen av det svenske og finske forsvaret vil fortsatt være av stor betydning for Norge. Den nye situasjonen gir muligheter for et økt

samarbeid innen landstyrker og luftstyrker mellom våre lands forsvar som et supplement til vårt NATO-medlemskap, men kan ikke utgjøre en erstatning for dette.

Fremskrittspartiet vil:

- sikre fortsatt norsk medlemskap og innflytelse i NATO gjennom aktiv deltagelse i de politiske og militære fora
- arbeide for en fortsatt sterk allianse i NATO med USA som næreste allierte
- arbeide for at Norge får delta i de europeiske forsvarspolitiske fora
- arbeide for at allierte fortsatt nytter Norge som øvingsland og oppmuntre våre viktigste allierte til forhåndslagring på norsk jord

DET NORSKE FORSVAR

Fremskrittspartiet ser med bekymring på nedbyggingen av det norske forsvaret. Forsvarsbudsjettets andel av brutto nasjonalprodukt (BNP) er en viktig målestokk på forsvarsinnsatsen i det enkelte land, og i Norge har Forsvarets andel av BNP falt dramatisk over lang tid.

Norge satser ikke nok på Forsvaret, hvor det er en rekke utfordringer, særlig på investeringssiden. Forsvaret mangler blant annet pansrede kjøretøy, spesielt til bruk i utenlandsoppdrag. Vi mener det vil være fornuftig å finansiere alle store innkjøp utenfor forsvarsbudsjettets ramme. På denne måten vil ikke tunge nyanskaffelser belaste ordinære driftsbudsjett og midler som er nødvendig for å styrke forsvarsstrukturen.

Forsvarets ressurser er knappe og ikke tilstrekkelige for å sikre egen og andre norske aktørers sikkerhet i forbindelse med utenlandsoppdrag. Det vil derfor være hensiktsmessig å åpne for bruk av private kontraktører for å sikre hjelpearbeidere og andre i forbindelse med operasjoner i utlandet. Danmark, USA, Storbritannia og andre har valgt å benytte seg av sivile sikkerhetsselskaper for å beskytte egne tjenestemenn og annet personell, med stort hell. Norge bør også kunne løse utfordringen på denne måten frem til Forsvaret har tilstrekkelig kapasitet selv til å kunne gjøre denne type sikkerhetsoppdrag.

Det er viktig å definere hvilke sikkerhetspolitiske kriterier som skal legges til grunn for opprettholdelsen av Forsvaret, men man må også klargjøre hva Forsvarets oppgaver skal være.

Fremskrittspartiet mener Forsvaret bør ha følgende oppgaver:

- militær tilstedeværelse i prioriterte norske områder
- etterretning og overvåking av norske interesseområder
- suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse
- krisehåndtering i norske områder, og internasjonalt i allianse-sammenheng
- forsvar av norske og allierte lands områder, samt tilrettelegging for å møte utfordringer mot norsk og alliert sikkerhet
- sikring av vitale samfunnsfunksjoner
- internasjonalt engasjement
- annen samfunnsnyttig bruk av Forsvaret

Norges evne til å håndtere en eventuell invasjon eller en militær aksjon mot norsk territorium er betydelig svekket. Det er avgjørende at denne evnen gjenvinnes. Den generelle forsvarsstrukturen må ses i forhold til nye trusler. Andre trusselbilder mot mer urbane strøk og infrastruktur, samt oljeinstallasjoner mv. må også vektlegges.

Dette vil stille krav til at Forsvaret til enhver tid er forberedt på raskt å kunne flytte enheter til områder som utsettes for trusler eller aksjoner. Dette stiller store krav til forflytningskapasitet og fleksibilitet i organisasjonen.

Utdanning av befall tar mange år, og befalskorpset er Forsvarets viktigste ressurs. Utdanning, øvelse og bruk må gis prioritet, slik at befalet er i stand til å fylle sin rolle i krigsorganisasjonen og i internasjonal tjeneste. Det bør utdannes et tilstrekkelig antall befall til Forsvaret slik at det etableres en grunnstamme dersom det skulle oppstå en situasjon som krever at forsvarsstyrken økes.

Vi ønsker en mer fleksibel utnyttelse av vernepliktsmassen etter førstegangstjeneste, og vil være åpen for reduksjoner i den tid personell står i rullene, når vår sikkerhet tillater dette. Vi vil også vurdere behovet for vervede styrker i tillegg til de vernepliktige, når oppgaver og særlig kompliserte systemer krever lang erfaring og høy utdanning.

Heimevernet er en viktig del av det norske forsvar. Heimevernet vil i langt større grad enn i dag bli brukt til å løse ulike oppgaver i ulike deler av landet, i samarbeid med politiet. Slike oppgaver er eksempelvis å forebygge og bekjempe terrorisme og andre uforutsigbare trusler. Flere av disse oppgavene vil kreve nytt utstyr og nye ferdigheter. Det vil også kreve befall med variert kompetanse.

Fremskrittspartiet vil:

- sikre at Forsvaret til enhver tid har nødvendig materiell og kompetent personell for å løse de pålagte oppgaver
- sikre at Forsvaret gjennom verneplikt og verving har et tilstrekkelig rekrutteringsgrunnlag for å løse pålagte oppgaver
- sikre at befalskorpset får forutsigbare arbeidsforhold og utdanningsløp, og sikre at de tjenestegjørende får bedre økonomiske godtgjørelser
- bedre informasjons- og rekrutteringstjenesten i Forsvaret, slik at flere unge får konstruktiv informasjon om Forsvaret og de muligheter tjeneste der kan gi

INTERNASJONALE OPERASJONER

Fremskrittspartiet mener Norge aktivt bør bidra med styrker i fredsbevarende og fredsskapende operasjoner. Forutsetningen er at mandatene er utformet slik at styrken har mulighet til å løse oppdragene, og at de er tidsbegrensede. Kostnadene ved slike operasjoner skal også bevilges særskilt.

Norge bør primært delta i internasjonale operasjoner basert på vedtak i FNs sikkerhetsråd. Humanitære hensyn kan imidlertid tilsa at Norge også støtter operasjoner ledet av NATO eller koalisjonsstyrker, selv om disse på grunn av vetoretten ikke er godkjent av FNs sikkerhetsråd. Vil Norge ha hjelp utenfra, må vi også være villig til å bidra ute. Internasjonale operasjoner gir dessuten verdifull erfaring for norsk, militært personell.

Personell som frivillig tegner kontrakt for deltakelse i Norges kontingenter til internasjonale styrker for FN og/eller NATO, må kunne få kontrakter av mer enn ett års varighet, og få anledning til ytterligere kontraktsfornyelse ved skikkethet og behov. Dette for å få økte innslag av mer erfarent og modent personell i de styrker som skal operere sammen med andre utenlandske styrker i internasjonale operasjoner.

Samhandling med utenlandske allierte styrker gjennom felles trening, operasjoner og materiellsamarbeid er avgjørende for å sikre høy kvalitet på norske bidrag i internasjonale operasjoner. Norske styrker i utlandet må videre sikres nødvendig og hensiktsmessig militært materiell, herunder pansrede kjøretøy, som gjør det mulig å gjennomføre oppdraget på en effektiv, sikker og hensiktsmessig måte. Oppfølgingen av norske soldater som har deltatt i utenlandsoperasjoner, må styrkes, blant annet av en dedikert lege/sanitetstjenesten i Forsvaret.

TERROR - SAMFUNNSSIKKERHET

Det nye sikkerhetspolitiske bildet er preget av internasjonal terrorisme, spredning av masseødelegelsesvapen og uforutsigbare trusler. Dette vil også kunne ramme Norge og norske interesser i utlandet.

Utviklingen i samfunnet med nye former for risiko, sårbarhet og trusler krever ny årvåkenhet og stadig tilpassing av sikkerhetstiltak og beredskap fra den øverste administrative og politiske ledelse. Det ligger store utfordringer innenfor områder som blant annet informasjons- og kommunikasjonsteknologi, kraftforsyning, transport, forsyninger, olje- og gassvirksomhet, smittevern og vannforsyning.

Det er nødvendig med styrket fokus på alle aspekter ved samfunnsikkerheten. Vi vil derfor arbeide aktivt for at Norge skal kunne møte det nye trusselbildet gjennom gode beredskapsplaner, nødvendig verneutstyr, materiell og personell.

Det er nødvendig med nært samarbeid og koordinert innsats fra sikkerhetstjenesten, politiet og Forsvaret. Nasjonalt er det i utgangspunktet en politioppgave å bekjempe terrorisme. Forsvaret må likevel være forberedt på å støtte, utfylle eller overta politiets oppgaver i ekstraordinære situasjoner. Bruk av militære styrker innenlands i fredstid vil kun skje etter rekvisisjon fra politiet.

SIVIL BEREDSKAP

Det er viktig med et tilstrekkelig utbygget sivilforsvar, da katastrofer, terror, væpnede konflikter og krig vil ramme sivilbefolkningen sterkt. Forsvaret skal støtte det sivile samfunn i krisesituasjoner og være øvet for dette formål som en del av totalforsvarsinnsatsen. Videre vil en ordning hvor både Forsvaret og sivile aktører utfører redningstjenesten, føre til styrket kvalitet. Hensynet til hva som gir best tjeneste, skal være retningsgivende, derfor vil vi arbeide aktivt for en landsdekkende tjeneste.

Det moderne Norge er sårbart og lite robust. Konsekvensene av gjennomførte sårbarhetsanalyser må omsettes i prioriterte mål for å redusere virkningen av økt sårbarhet. Det må i større grad tas hensyn til dagens og fremtidens teknologi i beredskapsmessig sammenheng. Det er derfor nødvendig å sikre viktige samfunnsfunksjoner mot

terrorhandlinger, organisert kriminalitet, internasjonal hacking m.m. Fremskrittspartiet vil arbeide for en sterk og dynamisk kombinasjon av sivile og militære ressurser og tiltak.

Økt transport av olje fra Nordvest-Russland samt økt oljeutvinning i Norskehavet og Barentshavet vil kreve en styrking av oljevernberedskapen i disse havområdene. Kystvakten og Luftforsvaret har viktige oljevernfunksjoner i nordlige havområder. Det må sikres en forsvarlig finansiering av disse oppgavene langs hele norskekysten.

VALGFRIHET FOR FORELDRE OG LIKEBEHANDLING AV BARN

For Fremskrittspartiet er familien et naturlig, verdifullt og grunnleggende element som utgjør viktige rammer for barns oppvekst og fremtid. Vi anser familien for å være en svært viktig tradisjons- og kulturbærer, og mener familiens stilling i det norske samfunnet skal styrkes fremfor at det offentlige i stadig større grad ønsker å ta avgjørelser for familien.

Utgangspunktet og forutsetningen for ethvert familieforhold er at det bygger på frivillighet. Barn har rett til begge sine foreldre og foreldrene må derfor ved samlivsbrudd likestilles i sine plikter og rettigheter.

Vi vil fremheve ekteskapet som den mest stabile og trygge rammen for et familieforhold. Alle mennesker har likevel en rett til å innrette seg på den måten de selv finner best. Derfor bør ikke forholdet mellom samboere lovreguleres ytterligere. Vi tar sterk avstand fra ekteskap som inngås under tvang.

Høye skatter og avgifter fører til at begge foreldre som regel må ha inntektsbringende arbeid for å opprettholde den alminnelige levestandarden. Ved å senke skatte- og avgiftsnivået vil vi bidra til at flere får mulighet til å bruke mer tid på hjem og familie.

Det å få barn har i seg selv en stor egenverdi, samtidig som samfunnet er avhengig av at det settes barn til verden. For å stimulere til flere barnefødsler og for å gi familiene mulighet til å velge å være hjemmearbeidende med barn, er det nødvendig å kunne opparbeide seg rett til økonomiske og sosiale rettigheter gjennom arbeid i hjemmet.

Dagens ordning med fødselspermisjon videreføres, men opptjeningen baseres på foreldrenes samlede inntekt. Hvem av foreldrene som skal være hjemme med barnet, bestemmes av foreldrene. Ved småbarnsadopisjon gjelder samme permisjonsregler som ved fødselspermisjon.

Familien bør i større grad kunne tilpasse og organisere hverdagen ut fra den enkelte families behov. Dette er dessverre ikke tilfelle i dag. Vi vil derfor i perioden prioritere foreldrenes valgfrihet, sørge for å likestille og legge til rette for større mangfold og fleksibilitet innenfor omsorg for barn. Vi vil ha større mangfold av fleksible og alternative barnehager, sørge for billigere omsorgstilbud, og ikke minst sørge for likhet i overføringene den enkelte familie mottar til barneomsorg fra staten, uavhengig av hvordan tilsynet organiseres. Vi mener derfor at ytelser til barneomsorg skal kunne utbetales direkte til den institusjon eller omsorgsperson foreldrene velger.

Vi vil videreføre kontantstøtten, men av hensyn til barns oppvekstvilkår vil vi legge noen kriterier til grunn.

Større mangfold av fleksible og alternative barnehager

For ytterligere å unngå at et valg om hjemmearbeid skal føre til redusert familieøkonomi og avkorting i fremtidige pensjonsforhold, ønsker vi å innføre ektefelledeelt beskatning i den perioden kontantstøtten benyttes. Dette utligner skattetrykket mellom én- og toinntektsfamiliene, og gjør det mulig for den som velger å være hjemme med barn, å opptjene pensjonspoeng.

En annen forutsetning for å gi foreldrene valgfrihet er å legge til rette for full behovsdekning for barnehageplasser, samt å oppmuntre til størst mulig mangfold i barnehagetilbudet.

Det må skilles mellom barns skolegang og barns fritid. Skolefritidsordninger bør opprettes når det er behov for slike tjenester, men driften av slike ordninger bør i størst mulig grad overlates til private tilbydere eller frivillige organisasjoner.

Det er alltid foreldrenes ansvar og plikt å gi barn den tryggheten, omsorgen og kjærligheten barn trenger for å vokse opp til å bli selvstendige og ansvarsfulle individer. Barnevernet skal jobbe forebyggende i samarbeid med skoler, barnehager og lignende. I de familiene barnevernet involveres, skal familiebaserte tjenester primært benyttes. I de tilfeller der det likevel må fattes vedtak om omsorgsoverdragelse, skal den nærmeste familie alltid vurderes først som fosterhjem. Barnevernet skal iverksette tiltak som er til barnets beste.

Fysisk og psykisk misbruk, herunder kjønnslemlestelse av barn, er et alvorlig overgrep. Slikt misbruk må bekjempes med langt større ressurser enn hittil og strafferammene må skjøpes. For å få stoppet kjønnslemlestelse er det viktigste tiltaket å innføre obligatorisk underlivsundersøkelser for alle barn i risikogruppene.

Vi er av den oppfatning at et barn får den beste oppveksten ved å vokse opp med foreldre av ulikt kjønn, og ønsker derfor å begrense homofiles adgang til adopsjon.

Endringene i diverse lover gjort i 2008, kjent som "Ny ekteskapslov", må evalueres. Av hensyn til barnas rett til å kjenne, vokse opp med og få omsorg av sine fedre mener vi at lesbiske ikke skal kunne få kunstig befruktning.

Kunstig befruktning skal være en offentlig finansiert rettighet som forbeholdes heterofile par som lever i stabile parforhold, og som av helsemessige grunner har problemer med å få barn.

Fremskrittspartiet vil:

- innføre ektefelledeelt beskatning
- at kostnader ved samvær skal vektlegges ved beregning av barnebidrag
- at dagens barnehagelov fornyes
- at alle godkjente barnehager skal likebehandles fra det offentlige
- at barns rettigheter skal styrkes
- at barnevernstjenesten skal iverksette tiltak som er til barnets beste
- at ved samlivsbrudd likestilles foreldres plikter og rettigheter
- modernisere kontantstøtten
- likestille godkjente omsorgsformer

HELSE OG OMSORG

Alle velferdsordninger som folk har rett til i ulike livs-, arbeids- og helsesituasjoner, henger nært sammen og griper til dels inn i hverandre. For å sikre en god samhandling og tilby løsninger som både er de beste, og de økonomisk mest fornuftige, må alle utgifter samles i samme budsjett og på samme forvaltningsnivå. Fremskrittspartiet vil derfor samle alle velferdsutgifter hos staten, slik at det uverdige spillet hvor staten og kommunene forsøker å velte utgifter over på hverandre, opphører.

Det at staten dekker utgifter til velferds-, helse- og omsorgstjenester, nødvendiggjør ikke offentlig tjenesteproduksjon eller at vi må gi avkall på mangfold og konkurranse mellom ulike tjenesteprodusenter. Derfor bør det gjennomføres en velferdsreform med et klart organisatorisk skille mellom bestiller- og betalingsfunksjonen på den ene side, og tjenesteproduksjonen på den annen. Prinsippet må være at staten betaler for tjenesten på vegne av den person som av staten er tildelt en tjeneste, men at brukeren selv velger tjenesteprodusent. Organisatorisk må det vurderes om den totale bestiller- og betalingsfunksjon og tildelingsfunksjon bør legges til utvidede NAV-kontorer.

Dagens situasjon med lange helsekøer er uholdbar. Den totale kapasiteten i helsevesenet må benyttes slik at disse køene kan fjernes. Dette gjelder både innenfor spesialisthelsetjenesten, rusomsorgen, rehabilitering, psykiatri og kommunale omsorgstjenester. Ledig kapasitet hos private avtalespesialister, institusjoner drevet i privat regi, og omsorgstjenester som leveres av andre enn det offentlige, må tas i bruk slik at pasienter slipper å vente unødige på behandling. Ledig kapasitet i utlandet bør også kunne benyttes.

Produksjon av velferdstjenester skiller seg lite fra andre tjenester. For å sikre god kvalitet og forsvarlig kvantitet bør alle tjenesteytere likebehandles av bestiller/betaleransvarlig uavhengig av om de er privat eller offentlig eiet. Slik likebehandling vil stimulere til kreativitet og konkurranse om å være best, slik det er vanlig for andre sektorer.

For å sikre en forsvarlig kvalitet hos alle tjenesteprodusenter, enten offentlige eller private, må dette utføres av uavhengige tilsyn som eksempelvis Helsetilsynet.

ELDREOMSORG

Fremskrittspartiet mener det er en offentlig oppgave å tilrettelegge og finansiere eldreomsorgen, og vi ser at det er behov for å bygge ut sykehjemskapasiteten i Norge og gi eldre en lovbestemt rett til sykehjemsplass når de har behov for det. Det må opprettes sykehjem med forskjellige avdelinger som er spesielt tilrettelagt for ulike brukergrup-

per, og legedekningen må styrkes. Vi vil at private aktører skal kunne tilby sykehjemsplasser på lik linje med kommunene, og de som trenger en plass, skal ha mulighet til å velge også utover egen kommunegrense. Når sykehjemmene må konkurrere om brukerne, vil dette heve kvaliteten på tilbudet. Eldre pleietrengende har rett til en meningsfylt hverdag og må selv få bestemme når de skal stå opp, legge seg, hva de skal spise, og så langt det er mulig leve livet slik de selv ønsker det. Det skal også gjelde personer som bor på sykehjem.

En del eldre mennesker er ensomme og føler seg utrygge ved å bo hjemme selv om de har daglig tilsyn fra hjemmetjenestene. Mange har likevel et funksjonsnivå som gjør at sykehjemsplass ikke er det rette tilbudet. Vi ønsker å opprette et moderne aldershjemstilbud, Omsorg+, for dem som er for friske for en sykehjemsplass, men som føler seg ensomme og utrygge ved å bo hjemme. Dette skal ikke være institusjoner, men boliger som leies eller eies av beboerne, og hvor det sosiale miljøet er en viktig faktor. Det skal være døgnbemanning knyttet til Omsorg+.

Vi ønsker at eldre og pleietrengende skal kunne bo hjemme så lenge de ønsker, og det er forsvarlig. For å få til dette må det legges til rette for gode hjemmetjenester. Vi ønsker brukervalg på hjemmehjelp og hjemmesykepleie, slik at de eldre selv skal kunne velge hvilken tjenesteyter som skal komme hjem til dem, og velge bort tilbud de er misfornøyde med. På denne måten får man en konkurranse mellom ulike aktører som kan stimulere til en bedre organisering, slik at folk slipper å få mange ulike hjelpere inn i hjemmet sitt hver eneste dag. Vi vil ha en omsorgslønnsordning for hele landet slik at pleietrengende også kan velge en av sine nærmeste til å utføre tjenestene.

Eldresentrene er en bærebjelke i det forebyggende arbeidet overfor eldre. Vi ønsker statlig finansiering av eldresentrene slik at en unngår at eldresentre blir lagt ned for at det skal spares penger. Eldresentrene gir eldre innhold i hverdagen, sosial kontakt, mulighet for aktiviteter, og gjør at mange holder seg friskere lenger. Mange eldre jobber frivillig på eldresentrene som gjør at de får benyttet sine kunnskaper og erfaringer til glede for andre. Vi ønsker å stimulere til mer frivillighet i eldreomsorgen fordi dette er et viktig bidrag for å øke kvaliteten på innholdet i eldreomsorgen.

For å gi eldre over hele Norge muligheten til å få den hjelpen de har behov for, ønsker vi å gi de eldre pleietrengende juridiske rettigheter til tjenester. Vi mener at det er staten som skal ha ansvaret for å finansiere eldreomsorgstjenester gjennom folketrygden. Vi mener det må bli slutt på den uverdige situasjonen som er i dag, da det er bostedsadressen til innbyggerne som avgjør hvilke tilbud de får. De forvaltningsmessige avgjørelsene om hvilke tjenester den enkelte har behov for, skal vurderes av fagteam og ikke være basert på lokale, økonomiske hensyn, men hensynet til den enkeltes behov. Vi mener at alle eldre skal ha tilgang til et eldreombud som skal oppsøke eldre der de er, som på sykehjem og eldresenter.

Vi mener det er behov for å gjennomgå det omfattende byråkratiet som har vokst frem innenfor eldreomsorgen. Ulike statlige rapporteringskrav fører til at institusjonene må bruke mye tid og ressurser på å tilfredsstille byråkratiet i stat og kommune, istedenfor å yte pleie og omsorg til beboere og brukere. Ved å redusere byråkratiet kan en frigjøre fagpersonell til omsorgsoppgaver. Vi ønsker å gjennomgå lønns- og arbeidsbetingelsene innenfor eldreomsorgen og vurdere tiltak som kan gjøre det mer attraktivt å arbeide i disse tjenestene.

Vi ønsker, gjennom finansieringssystemet, å tilrettelegge for at

omsorgstjenester skal kunne benyttes uavhengig av geografiske grenser når dette er mulig og ønskelig. Tjenester må kunne ytes innenfor gitte kostnadsrammer som gjenspeiler kostnadene der tjenestene ytes, dersom disse ytes utenfor Norges grenser.

Fremskrittspartiet vil:

- bygge ut sykehjemskapasiteten i Norge slik at de som har behov får plass
- øke antallet sykehjemsplasser i utlandet til de som selv foretrekket det og som har nytte av et slikt opphold
- la staten overta ansvaret for å finansiere eldreomsorgen, og gi private omsorgsaktører mulighet til å konkurrere med offentlige tilbud om å gi pleietrengende det beste tilbudet
- kommunene skal ha ansvar for tilretteleggingen av eldreomsorgen når staten overtar finansieringsansvaret
- innføre et moderne aldershjemstilbud, Omsorg+
- innføre fritt brukervalg i hjemmehjelpstjenesten og hjemmesykepleien, slik at de eldre kan velge hvilken tjenesteyter de ønsker og velge bort tjenesteytere de er misfornøyd med
- utarbeide juridiske rettigheter for de som har behov for å motta pleie- og omsorgstjenester
- gjennomgå byråkratiet i eldreomsorgen for å vri ressurser over fra papirarbeid til å gi pleie og omsorg
- innføre en nasjonal omsorgslønnsordning med normerte satser
- gjennomgå lønns- og arbeidsbetingelsene med sikte på å gjøre det mer attraktivt å jobbe i pleie- og omsorgssektoren
- stimulere til mer frivillighet i eldreomsorgen for å kunne gi et innholdsmessig enda bedre tilbud
- innføre eldreombudsordning for hele landet
- innføre krav om vandelstest for omsorgspersonell i eldreomsorgen

SYKEHUSENE

Fremskrittspartiet vil endre organiseringen av sykehustjenestene ved å avskaffe de regionale helseforetakene, og erstatte disse med et statlig sykehusdirektorat. Direktoratet skal blant annet sørge for et helhetlig helsetilbud i hele landet, samt sørge for at prisingen av DRG-koder (diagnoserelaterte grupper) til enhver tid holder riktig nivå.

Alle sykehus skal være selvstendige driftsenheter som legger opp sin virksomhet i tråd med etterspørselen. Vi mener at sykehusene må få betalt en stykkpris for den pasientbehandlingen som utføres, slik at det legges til rette for effektivitet. Imidlertid er det nødvendig å sørge for at akuttfunksjoner, utdanning for helsepersonell og forskning, får dekket disse utgiftene gjennom forhåndsavtalt finansiering og øremerkede tilskudd.

Den statlige sykehusreformen må fullfinansieres, sykehusenes gjeld må reduseres, slik at det blir større rom for pasientbehandling, og skjevdeling mellom regioner fjernes.

Sykehusenes særoppgaver som omfatter investering og drift av anlegg, bygg og utstyr, undervisning og forskning, må finansieres gjennom egne bevilgninger.

Vi ønsker at offentlige og private helsetjenester skal likebehandles og konkurrere på like vilkår. Pasientene skal etter å ha fått innvilget en bestemt helsetjeneste av det offentlige, selv velge hvilken helseleverandør de ønsker å benytte seg av. Pasientene skal også kunne velge

godkjente helsetilbud i utlandet. Utgiftene til pasientbehandling skal betales av det offentlige gjennom folketrygden. Vi ønsker ikke at det innføres egenandeler for pasienter som er innlagt på sykehus.

Vi ønsker å definere på en tydelig måte hva folketrygden skal dekke. På denne måten kan en tydeliggjøre hva som er det offentlige ansvar. Enkelt personer kan tegne private tilleggssikringer dersom en anser det for å være nødvendig. Vi mener at skader som følger av klart risikofylt atferd, i større grad bør belastes den enkelte. Dersom en driver risikosport som fallskjermhopping, rafting og lignende, er det naturlig at en tegner tilleggssikring.

Alle sykehus skal være selvstendig driftsenheter

Vi ønsker å se samfunnets utgifter mer samlet. Det er unødvendig at det offentlige må betale ut sykepenger fordi personer må stå på venteliste for å få enkel behandling slik at en kan komme seg tilbake i jobb. Bedrifter som innenfor dagens system betaler for nødvendig medisinsk behandling for sine ansatte, bør få fradrag på skatten.

Det er nødvendig å få mer ut av de kronene som bevilges til sykehusene. Vi mener at helsepersonell i størst mulig grad skal brukes til pasientbehandling og at støttefunksjoner i størst mulig grad må ivaretas av andre faggrupper. Vi ønsker å investere mer i sykehusutstyr og sørge for at vi utnytter de mulighetene som teknologien gir oss, til å arbeide mer effektivt. For eksempel kan telemedisin utnyttes i langt større grad for å få til samarbeid mellom sykehusene og i utførelsen av fjernoperasjoner.

Norge har en unik mulighet til å satse på kunnskap og utvikling, og vil derfor styrke innsatsen hva gjelder medisinsk forskning. Stamcelleforskning er et av de områdene som vi ønsker å prioritere sterkt.

Fremskrittspartiet vil:

- at alle sykehus skal være selvstendige driftsenheter
- likebehandle offentlige og private sykehus
- at sykehusene får dekket utgifter som er knyttet til akuttfunksjon og utdanningsarena for helsepersonell, gjennom rammeoverføring
- finansiere pasientbehandling, gjennom stykkpris fra folketrygden
- definere hva det offentlige har ansvaret for å dekke og hva den enkelte må dekke gjennom tilleggsforsikring
- at det ikke innføres egenandel for pasienter innlagt på sykehus
- effektivisere sykehusene gjennom økt bruk av støttepersonell til å utføre oppgaver som ikke helsepersonell trenger å gjøre
- sørge for at sykehusene har moderne utstyr som gjør at de kan arbeide på en mer effektiv måte
- øke midlene til medisinsk forskning
- etablere et stamcellesenter i internasjonalt format
- sikre forsvarlig akuttberedskap over hele landet

PSYKIATRI

Fremskrittspartiet vil styrke psykiatrien, og mener at denne må finansieres gjennom stykkpris til den som utfører tjenestene. Vi mener at private aktører må likebehandles med de offentlige aktørene.

Vi mener at psykiatireformen har ført til at en del av institusjonstilbudene er lagt ned før kommunene har fått på plass et tilfredsstillende alternativ. Derfor er tilbudet for en del av de psykisk sykeste dårligere nå enn de var før psykiatireformen. Øremerkede tilskudd til kommunene bør derfor videreføres frem til reformens intensjoner er innfridd. Vi mener at spesialisthelsetjenesten må opprettholde en god kapasitet i institusjonpsykiatrien. Mange er så syke at de må ha mer oppfølging og hjelp enn det er mulig å få til i et ordinært botiltak. Dette må erkjennes, og det må legges til rette for at de sykeste får tilbud på institusjoner dersom dette er det beste for den enkelte og for samfunnet.

Det er svært viktig at barn og unge med psykiske lidelser får rask behandling, ventetidene for denne gruppen må derfor holdes lave.

Fremskrittspartiet vil:

- at psykiatrien skal finansieres gjennom stykkpris
- private tjenesteytere skal likebehandles med de offentlige leverandørene
- at kapasitet på psykiatriske døgnbehandlingsplasser blir tilpasset behovet
- styrke barne- og ungdomspsykiatrien

RUSOMSORG

Fremskrittspartiet mener at forebygging knyttet til rusmiddelmisbruk av barn og unge må ha et langsiktig perspektiv. Mange av dem med rusproblemer sliter med psykiske lidelser og har såkalte dobbelt diagnoser. Vi mener at det bør opprettes egne tilbud der en samler psykiatri og rusbehandling. På denne måten slipper en at rusmiddelmisbrukere blir kasteballer mellom psykiatri og rusbehandling.

Vi ønsker en bedre kapasitet i behandlingsapparatet slik at de som trenger hjelp, skal få det, og at rusmiddelmisbrukere skal ha de samme pasientrettighetene som alle andre.

Vi ser skadevirkningene av at rusmiddelmisbrukere som er motivert for behandling, ikke får hjelp innen rimelig tid, og mener at dette fører til at mange mister motivasjonen mens de venter. Vi ønsker en bedre kapasitet i behandlingsapparatet slik at de som trenger hjelp, skal få det, samtidig som kapasiteten som eksisterer, må benyttes, også hos private og ideelle institusjoner. Rusmiddelmisbrukere skal ha de samme reelle pasientrettighetene som alle andre. Rusomsorgen må bygge på en helhetlig behandlingsskjede som sørger for at enkeltindividet blir fulgt opp fra avrusning, gjennom behandling og til ettervern.

Vi vil at staten skal ha ansvaret for å finansiere det tilbudet rusmiddelmisbrukere har behov for. Ved at staten har ansvaret for finansieringen av tilbudet en får, enten en er i aktiv rus, i behandling eller har behov for ettervern, kan en sørge for en helhetlig oppfølging av den enkelte person. Vi mener at det offentlige skal sette krav til rusmiddelmisbrukeren og på den måten vise respekt for vedkommende. Dette kan være krav om at en skal være i behandling i et visst tidsrom, at en skal ha jobbtrening for å ha noe meningsfullt å gå til, eller at en på andre måter forbereder seg til et liv etter at man er ferdig med behandlingen.

Vi vil gjøre det lettere å kunne motta legemiddelassisteret rehabilitering (LAR) fordi dette er med på å forhindre overdosedødsfall. I tillegg bidrar det til at mange med et tungt rusmiddelmisbruk slipper å prostituere seg og begå kriminelle handlinger.

Problemet for mange rusmiddelmisbrukere er at de har alvorlige psykiske lidelser som gjør at det er vanskelig å bli helt rusfri. Vi ønsker

derfor å knytte rusbehandling og psykiatri sammen slik at en oppretter team som har ekspertise på begge områder.

For å hindre rekrutteringen til narkotikamiljøene er det svært viktig at politiet slår ned på kjøp, salg og bruk av narkotika. Det er spesielt viktig å følge med på hva som skjer i ungdomsmiljøene. Foreldrene har hovedansvaret for å følge med på hva barna gjør. Det er viktig at også skolene som er i kontakt med barn og ungdom med et begynnende rusmiddelmissbruk, reagerer og samarbeider tett med politiet for å slå ned på rusmiddelmissbruk og rusmiddelomsetning på skolene.

Rusmiddelavhengige som begår rusrelaterte kriminelle handlinger, må kunne dømmes til tvungen avrusning istedenfor fengsel, eller som et supplement til fengsel. En slik tvungen avrusning må strekke seg over et lengre tidsperspektiv enn en eventuell fengselstraff, slik at oppfølging etter avrusningen blir en del av dommen.

Fremskrittspartiet vil:

- *at staten skal finansiere hjelpeapparatet for rusmiddelmissbrukere i aktiv rus, behandling og ettervern*
- *opprette tverrfaglige team som koordinerer tilbud og gir hjelp til personer med rusavhengighet og psykiatrilidelser, og at finansieringsansvaret overføres til NAV*
- *stille krav til den enkelte for å få til en positiv utvikling*
- *gjøre det lettere å få legemiddelassistert behandling*
- *gi et bedre tilbud til de med et rusmisbruk og psykiske lidelser*
- *at foreldrene, skolen og politiet samarbeider for å hindre rekruttering til rusmiljøene*
- *åpne for større bruk av tvang i rehabiliteringssammenheng*

PRIMÆRHELSETJENESTEN

Fremskrittspartiet ønsker en organisering av legetjenestene slik at pasientene selv skal kunne velge hvilken lege de vil benytte seg av, og slik at legene får betalt for det arbeidet de utfører. Pengene skal følge pasientene til den legen de benytter seg av.

Ordningen med fysioterapihjemler bør avvikles. Dagens ordning subsidierer noen få utøvere, mens pasienten må velge mellom å vente flere måneder på behandling eller betale behandlingen selv. Ved å likestille fysioterapeutene vil vi oppnå kortere ventetid, likestilling av pasient med hensyn til egenandel, samt større valgfrihet og mangfold for pasienten. Kostnadene til behandling overføres til NAV.

Fremskrittspartiet vil:

- *at pasientene selv skal velge lege og at pengene skal følge pasienten*
- *at dagens ordning med fysioterapihjemler skal erstattes med offentlig godkjenning, kombinert med ordinær refusjon dekket av NAV*

ALTERNATIV MEDISIN

Fremskrittspartiet ønsker et mangfoldig helsetilbud der pasientenes trygghet og valgfrihet ivaretas. Vi er også positive til medisiner og behandlingsformer utenfor skolemedisinen, så lenge det har positiv effekt for brukerne.

Der hvor positive effekter kan dokumenteres, vil vi også vurdere alternativ medisin med hensyn til stykkpris.

TANNHELSE

Fremskrittspartiet mener tannhelsetjenesten må styrkes, både hva gjelder rekruttering av helsepersonell og refusjonsordninger. Tennene er en del av kroppen, og sykdom i munnhulen må derfor ses på som en ordinær diagnose.

Personer med lav betalingsevne og/eller særlig høye tannhelsetjenester skal prioriteres når refusjonsordninger vurderes.

Fremskrittspartiet vil:

- *bedre refusjonsordningene for sykdomsrelatert tannbehandling*
- *legge til rette for økt utdanning av tannhelsepersonell*

REHABILITERING

Fremskrittspartiet vil styrke rehabiliteringstjenestene, og overføre det økonomiske ansvaret til staten. En god og fullverdig rehabiliteringstjeneste må bygge på samspillet mellom offentlige, private og ideelle organisasjoner, slik at den totale kapasiteten og kompetansen til enhver tid blir utnyttet. Vi ønsker at det skal innføres valgfrihet knyttet til rehabiliteringsinstitusjoner, der pasient i samråd med sin lege skal kunne velge blant de institusjonene som har et adekvat tilbud, uavhengig om disse er offentlig eller privat drevet.

Fremskrittspartiet vil:

- *styrke innsatsen for rehabiliteringsfeltet*
- *benytte den totale kapasitet, inkludert hos private og ideelle aktører*
- *sikre norske pasienter et forsvarlig tilbud, og hindre overforbruk*

LEGEMIDDELPOLITIKK OG EGENANDELER

Fremskrittspartiet er kritisk til en utvikling der stadig flere legemidler blir overført fra blåreseptordningen til individuell søknad. Vi mener det er nødvendig med en gjennomgang av denne ordningen.

Fremskrittspartiet vil:

- at egenandeler skal reduseres og holdes på et moderat nivå
- at flere medisiner kan selges reseptfritt og i butikk

MENNESKER MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE

Fremskrittspartiet vil at personer med funksjonshemninger i størst mulig grad skal få like muligheter til å fungere i samfunnet som alle andre. Det må legges til rette for at funksjonshemmede i størst mulig grad skal kunne ta utdanning og jobbe slik at den enkelte får realisert sine evner. Samfunnet må tilrettelegge for funksjonshemmede ved at bygg og det offentlige rom følger prinsippene for universell utforming.

Den enkelte må selv ha frihet til å velge hvilken grad av integrasjon han eller hun ønsker. Folketrygdens bilordning for funksjonshemmede må gjennomgås og forbedres.

Vi ønsker at hjelpemiddelsentralordningen skal gjennomgås fordi den ikke fungerer godt nok i dag. Dette er med på å gjøre hverdagen til mange funksjonshemmede unødvendig vanskelig. Vi mener at private kan overta driften av de funksjonene som hjelpemiddellagene har.

Fremskrittspartiet vil:

- legge til rette for at funksjonshemmede kan realisere sine evner med utdanning og arbeid
- legge til rette for universell utforming/tilgjengelighet
- vurdere finansieringen og organiseringen av hjelpemiddelsentralen
- bilordningen for funksjonshemmede må gjennomgås og forbedres
- åpne for fritt valg av brukerstyrt, personlig assistent

PSYKISK UTVIKLINGSHEMMEDE

Fremskrittspartiet vil at psykisk utviklingshemmede så langt som mulig skal gis like store muligheter til å fungere i samfunnet som andre personer. Forholdene må derfor legges til rette for at psykisk utviklingshemmede kan leve et så normalt og godt liv som mulig, inneholdende valgfrihet med andres hjelp når det er nødvendig.

Vi mener det også kan være positivt med bokollektiv for psykisk utviklingshemmede, og at utbygging av slike boliger bør forseres gjennom øremerkede tilskudd. Imidlertid mener vi at det bør vurderes små spesialinstitusjoner, i samarbeid med spesialisthelsetjenesten, til dem som har ønsker og behov for helt spesiell pleie og omsorg.

Når det nå har gått såpass lang tid siden HVPU-reformens oppstart, er det behov for en del to av reformen, slik at HVPU-reformens intensjon blir gjennomgått, fullført og videreutviklet.

Fremskrittspartiet vil:

- *tilrettelegge tilbudet til den enkeltes behov*
- *tilrettelegge for at utviklingshemmede kan ta større del i arbeidslivet*

GEN- OG BIOTEKNOLOGI

Mange mennesker lever i dag lengre og bedre liv takket være utviklingen innenfor gen- og bioteknologi. Denne teknologien har bl.a. ført til bedre medikamenter og mat for både mennesker og dyr. Fremskrittspartiet har en fremtidsrettet og positiv holdning til mulighetene som åpner seg ved forskning på og bruk av gen- og bioteknologi. Det er kunstig at Norge har en strengere regulering av disse områdene enn land det er naturlig å sammenligne oss med. Vi trenger et regelverk som gjør at Norge kan bli et foregangsland når det kommer til forskning og utvikling innenfor gen- og bioteknologi.

Det må ikke være unødvendig politisk innblanding når det kommer til regulering av gen- og bioteknologien. Det må imidlertid være tilfredsstillende sikkerhetsmekanismer som sikrer forsvarlig utvikling på dette området. Etske retningslinjer må dessuten legge føringer for bruken av denne teknologien. En slik etisk plattform må ta utgangspunkt i respekt for enkeltmenneskets valg, og hensynet til menneskers ve og vel. For å sikre en forsvarlig utbredelse av gen- og bioteknologi er informert samtykke viktig, for eksempel gjennom merking av genmodifisert mat.

For å sikre at det skjer en forgang i teknologiutviklingen, bl.a. når det gjelder behandling av hjerte- og karsykdommer og kreft, må det private næringsliv involveres i forskning og utvikling. Bruk av gen- og bioteknologi må ikke på noe område begrenses til kun å gjelde virksomheter eller institusjoner som eies av det offentlige. På det medisinske området bør all virksomhet som tillates i offentlige institusjoner, også tillates innen privat sektor, underlagt vanlig tilsyn av helsemyndighetene.

Fremskrittspartiet vil:

- *arbeide for en positiv og moderne utvikling innenfor gen- og bioteknologien*
- *påby merking av genmodifisert mat*
- *øke forskningsinnsatsen i Norge*

ORGANDONASJON

Fremskrittspartiet ser behov for å øke fokus på organdonasjon. Vi vil derfor se på alternative måter å registrere seg som donor på, som for eksempel ved at man får mulighet til å registrere seg som donor ved utstedelse av førerkort, pass eller lignende.

ARBEID OG VELFERD

Fremskrittspartiet mener enkeltmennesket har hovedansvaret for å sørge for seg og sine nærmeste. Det offentlige skal ha et sikkerhetsnett for dem som ikke er i stand til å greie seg selv. Det skal stilles strenge krav for utbetaling av offentlige midler. Hensikten med kravene skal være å sørge for at flere blir økonomisk selvhjulpne. Dagens system definerer store grupper av befolkningen som støtteberettigede i en eller annen sammenheng. Dette tar oppmerksomheten bort fra dem som trenger det mest.

SOSIALT SIKKERHETSNETT

Vi mener at hjelp til selvhjelp skal være det bærende prinsippet innenfor sosialtjenesten. Det må stilles krav til mottakere av økonomisk sosialhjelp om pliktig fremmøte og deltakelse i aktivitet/kvalifiseringsprogram. Fravær eller uteblivelse fra slik deltakelse må få konsekvenser for brukeren. Det skal ikke være attraktivt å velge sosialhjelp foran jobb, selv om en har begrensede muligheter på arbeidsmarkedet. Sosialhjelpssatsene bør være normerte og tilnærmet like over hele landet og finansieres av staten. Ansvaret for den økonomiske sosialhjelpen skal ligge hos NAV sammen med ansvaret for arbeid og trygd. Sosialhjelp skal være en midlertidig ytelse og ikke noe folk skal leve av over tid. Personer som ikke er i stand til å jobbe av helsemessige årsaker, skal vurderes for uføretrygd.

Fremskrittspartiet vil:

- sørge for et sikkerhetsnett for dem som ikke kan klare seg selv
- stille krav for tildeling av offentlige ytelser
- stille krav om deltakelse i kvalifiseringsprogram eller annen aktivitet for mottakere av økonomisk sosialhjelp
- innføre normerte satser for økonomisk sosialhjelp som er tilnærmet like over hele landet
- overføre det økonomiske ansvaret for økonomisk sosialhjelp til NAV/staten

NY ARBEIDS OG VELFERDSORDNING (NAV)

Fremskrittspartiet ønsker å samle NAV og de samlokaliserte sosialkontorene til én etat, med ett budsjett finansiert direkte over statsbudsjettet.

Det beste er å se alle ordningene under ett og sørge for at det er det samme forvaltningsnivå som betaler for det den enkelte har behov for. Vi ønsker at NAV skal finansieres basert på prinsippet om at pengene følger brukeren. Tjenestene utføres av private foreninger, organisasjoner, lag og bedrifter eller offentlige tjenestetilbydere, etter klare lover, regler og forskrifter.

Arbeidet for å avsløre dem som misbruker velferdsordningene og som bidrar til å undergrave det velferdssystemet som er bygget opp i Norge, må intensiveres. Stadig flere lever av offentlige overføringer i Norge, noe som fører til at mye av arbeidskraften ikke blir utnyttet. Vi må gjennomgå de ulike velferdsordningene for å vurdere tiltak som kan forhindre misbruk av disse.

Fremskrittspartiet vil:

- stille krav for mottak av sosialhjelp
- at det skal lønne seg å jobbe
- tilpasse sosialhjelpssatsene til utgiftsnivået i ulike deler av landet
- opprette velferdskontorer der behovet til den enkelte definerer tiltakene
- gjennomgå velferdsordningene for å forhindre misbruk

ARBEIDSMARKEDSTILTAK

Fremskrittspartiet mener NAVs tilbud om arbeidsmarkedstiltak skal være fleksible og tilpasset den enkeltes behov for kvalifisering og arbeidstrening. Arbeidsmarkedstiltak må baseres på individuelle vurderinger, og være kombinasjoner av forskjellige tiltak i en helhetstenkning. Målet må være å få brukere raskest mulig sysselsatt i ordinært arbeid. Samarbeidet mellom NAV og næringslivet må styrkes.

Fremskrittspartiet vil:

- øke mulighet for vanlig arbeid
- forebygge og dempe skadevirkningene av arbeidsledighet
- hindre at arbeidstakere faller ut av arbeidslivet

DAGPENGER

Fremskrittspartiet vil opprettholde en ordning med dagpenger for dem, som av forskjellige grunner, blir arbeidsledige i en periode. Mottakere av dagpenger må være registrert som arbeidssøkende hos NAV, og ta imot passende, tilvist arbeid. Arbeidssøkere må være geografisk mobile og kunne akseptere arbeid i alle deler av landet.

Det vil være naturlig å tilpasse/justere permitteringsordningene, lønnsgarantiordningen og enkelte av ordningene knyttet til dagpengeutbetalingen i takt med utviklingen i arbeidsmarkedet.

Fremskrittspartiet vil:

- yte dagpenger til dem som blir registrert arbeidsledige hos NAV
- kreve mobilitet hos arbeidssøkere
- justere permitteringsordningene i takt med arbeidsmarkedet
- arbeide for å hindre misbruk av dagpenger
- gjennomgå offentlige ytelser slik at de stimulerer til økt arbeidsdeltagelse

ARBEIDSMILJØLOVEN

Fremskrittspartiet respekterer alle fremforhandlede arbeidsavtaler mellom arbeidstakere, arbeidstakerorganisasjoner og arbeidsgivere. Det er likevel nødvendig å fornye enkelte lover og regler som regulerer arbeidslivet, uten at det går ut over hensynet til medisinske, sikkerhetsmessige eller grunnleggende sosiale rettigheter. Retten til lokale lønnsforhandlinger bør styrkes.

Fremskrittspartiet vil:

- fornye arbeidsmiljøloven
- sørge for et mer fleksibelt arbeidsmarked

SENIORER

Fremskrittspartiet mener seniorene besitter verdifull kompetanse og utgjør en verdifull ressurs i samfunnet. Det er derfor ingen generell grunn til å tvinge arbeidstakere med oppnådd pensjonsalder ut av arbeidslivet dersom den enkelte arbeidstaker og arbeidsgiver ikke ønsker slik avslutning. Dersom man velger å forlate arbeidslivet, skal man likevel kunne ha arbeidsinntekt uten avkortning i pensjon.

SYKEFRAVÆR

Høyt sykefravær rammer både bedrifter, enkeltpersoner og samfunnet som helhet. Langtidssykefravær kan sette arbeidsplasser i fare og spesielt små bedrifter med spesialkompetanse er svært utsatt. Fremskrittspartiet støtter videreføringen av avtalen om et inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen).

Det er viktig å stimulere til lavere sykefravær. Vi vil derfor sørge for å ha belønningsordninger for personer med lavt sykefravær. Dette kan eksempelvis gjøres ved at en del av trygdeavgiften refunderes dersom det årlige sykefraværet holder seg under et visst antall dager.

Ordningen med gradert sykemelding er et viktig tiltak, men den bør utformes slik at den forhindrer langvarige, graderte sykemeldinger uten oppfølging. Sykemeldingsgraden bør i langt større grad baseres på den enkeltes arbeidsevne.

Det er helt avgjørende at yrkesrettet attføring iverksettes etter 16 uker eller tidligere, der det ikke er mulig å komme tilbake til egen arbeidsplass helt eller delvis, og der det heller ikke foreligger tungtveiende grunner som hindrer aktivitet. I tillegg bør NAV gjøres i stand til å innrette arbeidet slik at flere får arbeidsrettet tiltak langt tidligere.

For mange vil det å kunne pleie sine egne alvorlig syke familiemedlemmer være et sterkt ønske, og også et supplement til det offentliges tilbud. Dette bør imøtekommes ved å utvide retten til pleiepenger/sykepenger.

Fremskrittspartiet vil:

- åpne for økt bruk av gradert sykemelding
- at man i langt større grad tar utgangspunkt i den enkeltes arbeidsevne
- at arbeidsrettede tiltak iverksettes på et langt tidligere tidspunkt
- at pårørende som er i arbeid får rett til tidsbegrenset sykelønn når de pleier sine nærmeste som er alvorlig syke

FOLKETRYGDEN

Fremskrittspartiet mener folketrygden skal være vårt nasjonale forsikringssystem som skal sikre befolkningen finansiering av helse- og omsorgstjenester ved behov, inntekt under sykdom og rehabilitering, samt pensjonsinntekt ved avgang fra yrkeslivet eller ved oppnådd pensjonsalder. Arbeidstakere og -givere skal betale premie til folketrygden basert på lønnsinntekt. Alle norske borgere skal ha rett til ytelser fra folketrygden. Vi aksepterer omfordeling gjennom folketrygden.

Fremskrittspartiet vil:

- *at folketrygden skal være et nasjonalt forsikringssystem*
- *at alle norske borgere skal ha rett til ytelser fra folketrygden ved behov*
- *at det skal skje en omfordeling gjennom folketrygden*

PENSJON

Pensjon skal etter Fremskrittspartiets mening sørge for muligheten til en verdig pensjonisttilværelse og økonomisk trygghet i alderdommen. Gjennom den yrkesaktive delen av livet skal det innbetales premie til pensjonskassen som skal danne grunnlaget for fremtidige pensjonsutbetalinger. Ansvaret for innbetaling av premie skal være delt mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Pensjonssystemet må være langsiktig og forutsigbart og kommende pensjonister må til enhver tid kunne skaffe seg opplysninger om omfanget av fremtidig pensjon, basert på gitte forutsetninger. Eventuelle endringer/justeringer i pensjonssystemet kan ikke gis tilbakevirkende kraft. De som ikke har hatt opptjening gjennom yrkesaktivitet, skal ha rett til en minsteytelse, stor nok til at det er mulig å leve av den.

Fremskrittspartiet vil:

- *ha et forutsigbart og langsiktig pensjonssystem*
- *gi dem som ikke har opptjening gjennom yrkesaktivitet en pensjon det er mulig å leve av*
- *fjerne avkortingen mellom gifte og samboende pensjonister*

ALDERSPENSJON

Pensjonsalderen skal fortsatt være 67 år. Pensjonsytelsen skal stå i samsvar med innbetalt premie og opptjente rettigheter.

Pensjonsinntektene skal reguleres årlig gjennom trygdeoppgjøret og skal ha minst samme utvikling som lønnsnivået for yrkesaktive for å hindre tap av kjøpekraft for pensjonister. Vi vil gjennom dette sikre dagens forhandlingsrett til pensjonistenes organisasjoner.

Vi ønsker gradvis å fjerne avkortingen for gifte/samboende pensjonister, slik at alle får 100 prosent grunnpensjon uavhengig av sivilstand.

Mange minstepensjonister sliter økonomisk. Vi går derfor inn for at minstepensjonen settes til to ganger folketrygdens grunnbeløp (2G) for alle minstepensjonister, uavhengig av om man er enslig eller gift/samboende. Vi vil også skjerme minstepensjonistene for innføringen av delingstall.

Minstepensjonen bør avkortes mot opptjent inntektspensjon. Dette innebærer at personer med lav inntekt får beholde noe mer enn minstepensjonen.

Vernepliktige skal få opptjent pensjonspoeng for avtjent verneplikt.

Det skal være adgang til å bygge opp private pensjonsordninger for dem som ønsker ytelser utover folketrygdens pensjonsnivå, enten privat eller i samarbeid med arbeidsgiver. Innskudd i private tjenestepensjonsordninger skal være skattefrie, men beskattes som pensjons-

**Pensjonssystemet må være
langsiktig og forutsigbart**

inntekt når de kommer til utbetaling. Det må innføres en ny og fleksibel modell for individuell pensjonssparing med skattefradrag (IPS), samt at det regelverket som gjaldt før 2007 når det gjelder livrente, må gjeninnføres.

Fremskrittspartiet vil:

- videreføre alderspensjonen gjennom folketrygden
- regulere grunnbeløpet/pensjonsytelsene gjennom årlige trygdeoppgjør
- sikre pensjonistorganisasjonenes forhandlingsrett
- ikke avkorte pensjonsinntekter mot arbeidsinntekt
- øke minstepensjonen for alle minstepensjonister til 2G uavhengig av sivil status
- innføre opptjening av pensjonspoeng for verneplikt
- innføre en ny modell for individuell pensjonssparing med skattefradrag (IPS)
- beholde besteårsregelen

AVTALEFESTET PENSJON – AFP

Da AFP-ordningen ble etablert på slutten av 80-tallet, skulle den gi sliterne en mulighet for å gå ut av arbeidslivet med verdighet, uten å tape økonomisk. Fremskrittspartiet mener den nye fremforhandlede AFP-ordningen bryter med de opprinnelige intensjoner, og mener videre det er dypt urettferdig at de som arbeider i bedrifter uten tariffavtale, ikke får nytte godt av ordningen.

Vi vil arbeide for en ny og fremtidsrettet tidligpensjonsordning (AFP) som er mer rett mot dem som virkelig trenger den. Dette innebærer at man finner tilbake til utgangspunktet, samt at statens bidrag til ordningen må utvides til også å gjelde de som ikke er omfattet av en tariffavtale.

Fremskrittspartiet vil:

- at AFP skal bygge på den opprinnelige intensjonen ved at den ivaretar sliterne
- at ordningen utvides til også å omhandle de som ikke er bundet av en tariffavtale
- at man ikke kan kombinere AFP og arbeid. Det opprettholdes derfor et toleransebeløp på hvor mye man kan tjene. Inntekt utover dette beløpet medfører avkorting av AFP -tillegget

OFFENTLIGE TJENESTEPENSJONSORDNINGER

Fremskrittspartiet ønsker å gjøre de offentlige tjenstepensjonskassene om til nettoordninger slik at behovet for samordning bortfaller. Problemet med "negativ effekt", der etterlatte pensjonister taper på å ha opptjent poeng i folketrygden etter samordning i dagens system, må fjernes. Ingen skal, gjennom samordning av pensjonsytelser, kunne tape på å ha opptjent pensjonspoeng i folketrygden.

Fremskrittspartiet vil:

- gjøre offentlige tjenstepensjonsordninger til nettoordninger
- fjerne "negativ effekt"

ETTERLATTE

Det skal videreføres en pensjonsytelse til etterlatte. Rettighetene skal være like for kvinner og menn. Dagens ordning der etterlatte menn, i enkelte tilfeller, har dårligere rettigheter enn kvinner, må fjernes. Ordningen med en pensjonsytelse til etterlatte, mindreårige barn videreføres.

Fremskrittspartiet vil:

- videreføre en pensjonsordning for etterlatte
- sørge for like rettigheter for kvinner og menn til etterlatte ytelser
- videreføre ordningen med etterlattepensjon til mindreårige barn

FØRTIDSPENSJON

Ordningen med uførepensjon i dagens system skiftes ut med en førtidspensjon for alle som er varig ute av stand til å forsørge seg selv gjennom egen arbeidsinnsats på grunn av fysiske, psykiske eller sosiale forhold. Vurdering av arbeidsevne, eller muligheten til å opparbeide denne, skal ligge til grunn for innvilgelse av førtidspensjon. Alle muligheter for å forbedre eller utnytte arbeidsevnen skal være utprøvd før førtidspensjon vurderes/innvilges.

Førtidspensjonen skal være lik for alle, avhengig av sivil status og forsørgelsesbyrde. Pensjonen skal ligge på et nivå som gjør det mulig å føre en nøktern og verdig tilværelse. Ytelsen avkortes mot arbeidsinntekt.

Fremskrittspartiet vil:

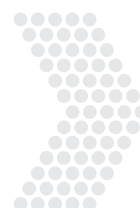
- erstatte dagens uførepensjon med en førtidspensjon
- innføre arbeidsevnevurdering som kriterium for innvilgelse av førtidspensjon
- avkorte ytelsen mot arbeidsinntekt

REHABILITERING

I dagens system finnes det forskjellige ytelser som kan innvilges under rehabilitering, medisinsk rehabilitering, tidsbegrenset uførestønad og yrkesrettet attføring. FrP vil samle alle ytelsene til rehabilitering i en yttelse basert på arbeidsevnevurdering. Ytelsen skal gis med 66 prosent av arbeidsinntekt på tidspunktet da arbeidsevnen ble nedsatt. Ved delvis tap av arbeidsevne ytes tilsvarende del av ytelsen.

Fremskrittspartiet vil:

- samle alle ytelser til rehabilitering og attføring i en yttelse

A child with blonde hair, wearing a red long-sleeved shirt, is seen from the side, sitting at a desk. In front of them is an open book with colorful illustrations and text. Several colored pencils (red, blue, green, yellow) are lying on the desk in the foreground. The background is a plain, light-colored wall.

UTDANNING

Fremskrittspartiet vil sette kunnskap i sentrum for den norske utdanningen, der den enkelte elevs evner og muligheter ivaretas på best mulig måte. Utdanning og opplæring er et gode både for den enkelte og for samfunnet, og vi mener derfor at staten har ansvar for finansiering og tilrettelegging av utdanning og opplæring. Dette sikrer vi gjennom at elever og foreldre sikres full valgfrihet til å velge den type utdanning de mener er den beste for seg selv.

Skolene skal finansieres gjennom en differensiert stykkpris, og vi vil at de offentlige skolene skal være selvstyrte enheter med driftsstyrer som ansetter, fremforhandler arbeidstidsordninger og tar stilling til utdanningsopplegg.

Barn og ungdom skal ha rett og mulighet til utdanning og opplæring etter evner og anlegg.

Skolen skal, sammen med hjemmet, bidra til å utvikle barn og ungdoms ansvarsfølelse, pliktfølelse, dannelse og selvtilit. Kvaliteten i utdanningen må ligge på et høyt internasjonalt nivå og sikres gjennom uavhengig tilsyn.

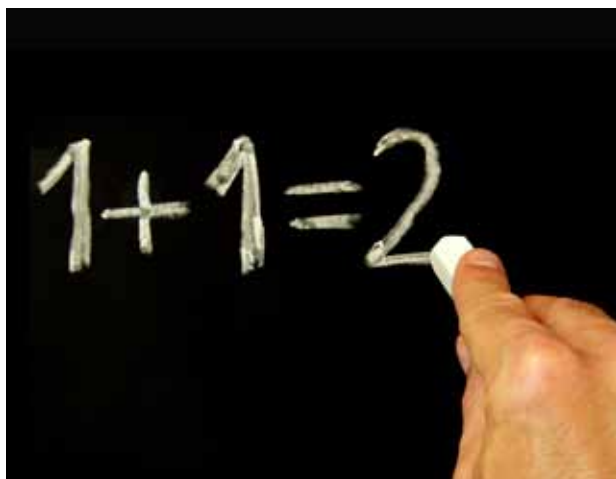
For å sikre et best mulig skoleløp for den enkelte elev er det en forutsetning at det foretas en grundig overlapping av relevant informasjon fra barnehager og barnevern til grunnskolen, samt mellom trinnene på grunnskolen dersom det skiftes skole eller lærere. Likeledes er det viktig å få til et samarbeid mellom barnevern og skole i større grad enn i dag.

Studenter og elever må sikres et godt og forsvarlig arbeidsmiljø. Det må tilrettelegges med universell utforming.

Skolen skal først og fremst formidle kunnskap og stimulere evnen til selvstendig tenkning. Den omfattende uroen som preger hverdagen i norsk skole, er imidlertid et hinder for dette. Det daglige arbeidet i skolen må preges av arbeidsro og respekt for andre, noe som også må gjenspeiles i lærerutdanningen.

Behovet for kompetanse øker innenfor alle felt, derfor er det viktig at den enkelte får mulighet til å dokumentere den kompetansen han/hun faktisk besitter. Det må være mindre vesentlig hvordan denne kompetansen er ervervet. Ved å dokumentere sin realkompetanse vil en kunne bevise sine kunnskaper på en formell måte. Like viktig vil det være at en kan benytte kompetansen som del i videre utdanning. Realkompetanse kan helt eller delvis kvalifisere til å avlegge fagprøve, eller helt eller delvis kvalifisere til inntak på universitet eller høyskole. Vi mener at det bør gis skattefradrag for utgifter knyttet til utdanning i arbeidsforhold, for å motivere til kompetanseutvikling.

I en stadig mindre verden blir det ikke bare konkurranse om kunnskap mellom enkeltmennesker og bedrifter, men i minst like stor grad mellom nasjoner. For at Norge skal kunne hevde seg i verdenssamfunnet, må kunnskapskapitalen for den enkelte og for nasjonen samlet, ligge på et høyt internasjonalt nivå. Norge skal ha et nasjonalt utdannings-system som er blant verdens beste.

Fremskrittspartiet vil:

- legge finansieringsansvaret for skolen til staten gjennom en differensiert stykkprisordning
- sikre fri etablering av skoler og utdanningsinstitusjoner innenfor rammen av felles lovverk og et nasjonalt godkjenningssystem
- innføre fritt skolevalg slik at elevene og deres foresatte avgjør hvor eleven skal gå
- at offentlige skoler skal være selvstyrte, med driftsstyrer som består av foresatte, lærere, andre ansatte og elever, der foreldrevalgte representanter er i flertall. Disse er ansvarlige for ansettelse og avtaler med ansatte, pedagogikk og resultater
- la elever og foresatte evaluere lærerne, fagområdene, utdanningsopplegg og arbeidsmiljø på skolene. Skoleledelse og lærere skal selv også evaluere metodikk, læringsmiljø og læringsresultater
- etablere et uavhengig og frittstående skoleombud for å ivareta elevens og foresattes rettigheter
- at det skal kreves politiattest for alle ansatte, for å sikre elevene i grunnutdanningen
- at private skoler som mottar offentlig støtte må tilfredsstille krav til integrering

GRUNNSKOLEN

Fremskrittspartiet ser at de viktigste årene i et barns utvikling er de første skoleårene. Det er da grunnlaget for hva og hvem man blir senere i livet legges, og dette må gjenspeiles i hvordan skoleverket legger til rette for den enkelte elevs utvikling.

Hver elev er et unikt individ, og det må derfor gis størst mulig valgfrihet til den enkelte og dennes foresatte, samtidig som man ivaretar de grunnleggende opplæringsbehov alle har.

Vi vil ha fleksibel skolestartalder, dog skal barn starte i skolen senest som 7-åringer. Grunnopplæringen skal være fleksibel og tilpasset kunnskapsnivået til den enkelte elev, også hva gjelder klassetrinn. Opplæringen skal tilpasses slik at den enkelte elev får best mulig faglig utbytte av opplæringen.

For å fremme faglig og sosial progresjon hos hver enkelt elev vil vi innføre utvidet skoledag med en lengre pause midt på dagen der det serveres skolemåltid. I tillegg vil vi vektlegge fysisk aktivitet i skolen for å fremme trivsel, helse og sosial tilhørighet for alle.

Vi vil i sterkere grad vektlegge basisfag som er fundamentale for elevens videre utvikling, og for at de i voksen alder skal kunne fungere i det norske og det internasjonale samfunnet. Gode kunnskaper i norsk, engelsk, matematikk, naturfag og IKT, samt forståelse av det norske verdisyn og samfunn, vil bli stadig viktigere i en internasjonal verden.

Gjennom karaktersetning i orden og oppførsel fra tredje klasse, og i grunnleggende fag fra femte klasse, vil den enkelte elev og dennes foresatte på en enkel og lettfattelig måte kunne følge den sosiale og faglige utviklingen. Ved å ha en slik tilbakemelding vil man på et tidlig tidspunkt kunne se hvor den enkelte har sin styrke og bygge opp under dette, samtidig som man tidlig kan sette inn ekstra ressurser der det er nødvendig.

Eleven er den viktigste ressursen i norsk skole, og må behandles deretter. Vi ser det derfor som naturlig at man kan få nivåbasert opplæring i hvert enkelt fag, slik at man ikke sløser bort den enkelte elevs ressurser. Den viktigste ressursen i norsk skole etter eleven er læreren.

De skolene som lykkes med kunnskapsbygging, er preget av god ledelse. Det må derfor legges til rette for økt fokus på skoleledelse og klasseledelse. Med brukerstyrte skoler vil handlingsrommet til den enkelte skole og den enkelte lærer øke, og det vil gi rom for et mangfold av pedagogiske opplegg som gir konkurranse mellom skolene om å oppnå best resultater.

Det må være åpenhet om resultatene i skolen, og tilrettelegges for at skoler kan sammenligne resultater og utveksle erfaringer, med sikte på å bli enda bedre.

Vi vil øke foresattes innflytelse i skolen, da de representerer en utnyttet ressurs. Som et ledd i dette arbeidet må Foreldreutvalget for grunnskolen (FUG) sikres en uavhengig rolle, og ikke være underlagt departementets instruksjonsmyndighet.

Det er mange grupper og enkeltpersoner som har et brennende engasjement for norsk skole, og gjerne vil være med på å videreutvikle denne. Vi vil derfor åpne for frivillig arbeid også i skoleverket, der man kan dra nytte av all den kunnskap og kompetanse som finnes i samfunnet. Et meget godt eksempel er alle de enkeltpersoner og grupper som allerede har laget frivillige tilbud om leksehjelp.

Hver enkelt skal være godt forberedt og rustet til sitt videre liv ved endt grunnskole, og vi er derfor villige til å ta de grep som er nødvendige for å sikre dette.

Fremskrittspartiet vil:

- utvide skoledagen og innføre fleksibel skolestartalder med seneste skolestart ved syv år.
- innføre et skolemåltid i norsk grunnskole for å gi elevene nødvendig påfyll og stimulans til god innsats resten av den utvidede skoledagen
- at karakterer skal settes i forhold til objektive faglige prestasjoner, slik at alle parter i skolen kan få en god måling av læringsresultatene
- innføre karakterer i alle grunnleggende fag, fra og med femte klasstrinn, som bygger på nasjonale prøver i tillegg til prøver utarbeidet av skoleeier
- gjenintrodusere begrepene høflighet og dannelse, folkeskikk og disiplin i norsk skole, gjennom bruk av karakterer i orden og oppførsel fra og med tredje klasstrinn
- sikre at elevene er bevisst sitt valg av videre opplæring gjennom en forsterket ordning rundt dagens utdanningsvalg
- sikre og styrke elevenes fysiske aktivitet gjennom en større satsing på gym for å stimulere til bedre helse gjennom hele livet
- avskaffe obligatorisk skriftlig sidemålsopplæring og eksamen, og tilby dette som valgfag til interesserte
- forsterke rådgivningstjenesten i grunnskolen

VIDEREGÅENDE UTDANNING

Fremskrittspartiet mener at det kan stilles forskjellige krav for å komme inn på en videregående skole, avhengig av hvilken relevans de forskjellige karakterer har for videre studier. På denne måten vil man få tak i dem som egner seg best for de forskjellige fagretningene.

Den studieforberedende delen av videregående utdanning må ha et høyt nivå, og man bør se på nivåbasert opplæring for å sikre elevens nytte av undervisningen. Det er også en kritisk suksessfaktor at undervisningen gjøres interessant, og at det stilles krav til den enkelte elev slik at lærelysten blir høy.

For den yrkesfaglige utdanningen er det avgjørende at samarbeidet mellom skole og bedrift er godt, et samarbeid som er styrket de senere årene. Bedriftene bør sikres mulighet til å komme tidlig inn i skolen for å bidra i undervisningen av de lærlingene som senere får lærlingplasser i bedriftene.

Tilbud om yrkesfaglig utdanning bør også inneholde kortere utdanningsløp på henholdsvis ett og to år. Elever som er klart motivert for å starte i arbeidslivet, bør få anledning til det, men med en mer praktisk rettet yrkesforberedende opplæring av kortere varighet enn grunnopplæringens hovedmodell.

Svært mange elever faller fra i løpet av sin videregående utdanning, noe som medfører uheldige konsekvenser for samfunnet så vel som den enkelte. Vi vil derfor se på mulige tiltak for å redusere frafallsprosenten, slik som økt praktisk undervisning og fleksibel skoledag. Muligheten for å strekke utdanningsløpet ved å kombinere arbeid og utdanning i større grad enn i dag, kan også være et alternativ.

Fremskrittspartiet vil:

- basere opptak til videregående skole på karakterer i fag som er relevante for elevens utdanningsprogram
- at kostnadene til undervisning, bøker, materiell og utstyr bør dekkes av stykkprisfinansieringen, uansett valg av utdanningsprogram
- at det skal avlegges eksamen i alle relevante fag innen vedkommendes utdanningsprogram
- legge til rette for et bedre samarbeid mellom skole og næringsliv, blant annet ved å kombinere et lærlingtilskudd per elev, med fjerning av arbeidsgiveravgift for å dekke utgifter til den praktiske og teoretiske delen av yrkesutdanningen
- at sidemålsopplæring skal være valgfritt
- videreutvikle og styrke Ungt Entreprenørskap og lignende næringsrelevant elevarbeid
- forsterke rådgivningstjenesten

FAGSKOLE- OG HØYERE UTDANNING

Høyere utdanning er en viktig del av vårt vindu mot en verden i rask utvikling. Det er fortsatt viktig å utvide og utvikle Norge som kunnskapsbasert nasjon. Norge bør ha et tilbud innenfor høyere utdanning som er blant verdens beste. For å sikre dette bør undervisningsinstitusjonene kombinere undervisning med forskning, og ha nær kontakt med internasjonale institusjoner med høyt nivå på undervisning og forskning. Studentene bør aktivt ta del i forskningen ved utdanningsinstitusjonene.

Undervisningstilbudet på godkjente undervisningsinstitusjoner innenfor høyere utdanning skal være fullt offentlig finansiert. Institusjonenes forskningsvirksomhet bør finansieres gjennom eget finansieringsopplegg for forskningen i Norge.

Høyere læreinstusjoner skal selv kunne bestemme sitt studietilbud, og sin måte å organisere opplæringen på innenfor nasjonale krav og rammer. Universiteter og høyskoler bør selv kunne fastsette opptakskrav til studentene.

Fagskoleutdanning som bygger på videregående utdanning eller tilsvarende realkompetanse, og som gir korte yrkesrettede utdanninger – er en viktig del av det norske utdanningssystemet. Fagskoleutdanningen bidrar til å styrke den yrkesrettede utdanningen, både gjennom rekruttering av unge i utdanning til yrkesrettet utdanningsvalg, og gjennom etterutdanning av voksne. Fagskoler som er offentlig godkjente, bør også ha rett til offentlig tilskudd, og fagskoler i offentlig eie og private fagskoler bør likebehandles.

Fremskrittspartiet vil:

- *at private og offentlige institusjoner innenfor høyere utdanning etableres som selvstyrte enheter og likebehandles. Institusjonene bør selv avgjøre ledelsesform og antall eksterne styremedlemmer, samt velge styreleder*
- *at den enkelte institusjon selv fastsetter inntakskravene overfor studentene*
- *ansvarliggjøre den enkelte student med full valgfrihet av utdanning, og poengtere at det følger et egenansvar med dette, i forhold til at studentene må ha et reflektert forhold til sine valg og et bevisst forhold til hvilke behov samfunnet søker å oppfylle*
- *at institusjonene skal ha et særlig ansvar for å etablere et nærmere samarbeid mellom næringsliv, studenter og undervisningsinstitusjonene*
- *ha et finansieringssystem som i hovedsak skal baseres på stykkpris per student målt gjennom avlagte studiepoeng. Basistilskudd skal utgjøre en mindre del av totalfinansieringen for å dekke en nødvendig minimumsbasis for den enkelte institusjon*
- *at Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) i sitt arbeid med godkjenning av, og tilsyn med ulike universitet og høyskoler, bruker internasjonal fagkompetanse*

LÆRERUTDANNING

Lærerutdanningen må styrkes ved å innføre en femårig mastergrads-utdannelse med faglig spesialisering. Det skal være minimumskrav til inntak på studiet i basisfag, og gjennomføres intervjuer med studentene for å vurdere om vedkommende er egnet til å bli lærer. Det skal være krav om faglig fordypning for å undervise i fag. Lærerutdanningen må tilpasses den virkeligheten studentene vil møte i skolen, og praksistiden skal økes betraktelig. Klasseledelse skal innføres som et eget fag fordi det er behov for mer disiplin i norske klasserom, slik at

arbeidsmiljøet for lærere og elever kan bedres. Siste året skal være et sertifiseringsår for å få endelig godkjenning som lærer.

Det bør også innføres rett og plikt til etterutdanning og videreutdanning. Det er bekymringsfullt med den mangelfulle rekrutteringen til læreryrket, derfor må læreryrket gjøres mer attraktivt for å sikre de best kvalifiserte lærerne.

STUDIEFINANSIERING

Fremskrittspartiet vil utvikle Statens lånekasse for utdanning og erstatte denne med en statlig garantiordning som den enkelte student kan benytte. Stipender skal fortsatt utbetales av det offentlige. Summen av lån og stipend bør ta sikte på å gi studentene tilstrekkelig kjøpekraft til å kunne studere på heltid, og justeres mot konsumprisindeks. Studiefinansieringen bør legges om slik at hardt arbeidende studenter som har bestått eksamen, belønnes, noe som kan gjøres ved å gi høyere stipendandel til de studentene som klarer å gjennomføre studiene på normert tid eller kortere. Studenter med særskilte behov for ekstra tid til å slutføre en påbegynt utdanning, bør ha muligheten til å kunne oppnå tilleggs lån når dette er dokumentert av utdanningsinstitusjonen. Renter på studielån settes lik markedsrenten.

Studenter ved private fagskoler og høyere utdanningsinstitusjoner bør kunne få omgjort til stipend den delen av studielånet som gjelder skolepengene eller studieavgiften, etter samme modell som gjelder for

norske studenter i utlandet. Dette innebærer en stipendandel på 50 prosent for bachelorgrad og 70 prosent for mastergrad.

Norske studenter skal ha gode muligheter til å ta utdanning i utlandet dersom de selv ønsker det. Dette innebærer lik studiestøtte til både hel- og delgradsstudier, og støtte til det første året av utdanning i USA og ikke-vestlige land.

Fremskrittspartiet vil:

- kanalisere en økt del av støtten til studenter gjennom stipender, og gi ekstra stipend til studenter som gjennomfører studiet med bestått eksamen på normert tid eller kortere
- at summen av lån og stipend må være så stor at studentene har mulighet til å studere på heltid, og at de sikres nødvendig kjøpekraft
- gi ekstra lån/stipend for utgifter knyttet til opphold ved utenlandsk institusjon som del av utdanning i Norge, og gjennom dette dekke studiegebyr for norske studenter i utlandet
- gi tillegg i lån/stipend for ekstrakostnader studenten pålegges av sitt lærested, for eksempel studieavgift eller kjøp av spesielt kostbart utstyr
- øke grensene for hvor mye studentene kan ha i personinntekt eller personlig formue før stipendandelen blir redusert

FORSKNING

Norge, som et moderne kunnskapssamfunn, må legge forholdene til rette for at forskningen får best mulige vekstvilkår og blir til fordel for samfunnet som helhet. I en tid der verden blir stadig mindre og der grensene viskes ut, vil norsk forskning i større grad enn tidligere også være internasjonalt rettet. Norge bør ha som målsetting å bli en av verdens mest konkurransedyktige og dynamiske, kunnskapsbaserte økonomier.

Konkurranse fremmer kvalitet, derfor er det positivt at konkurranse blir en integrert del av rammevilkårene for norske forskere, samtidig som forskerne også må gis bedre og mer langsiktige vilkår.

Grunnforskningen er et felles gode av stor betydning for samfunnet og skal derfor sikres tilstrekkelige ressurser og være fri og uavhengig. De offentlige bevilgningene må være langsiktige og forutsigbare for å skape høy kvalitet og konkurransedyktighet i forskningen. Grunnforskningen er på mange måter selve grunnmuren i det kunnskapsbaserte samfunnet, og den anvendte forskningen er pilarer som reiser seg på bakgrunn av grunnforskningen.

Anvendt forskning omformer ny kunnskap og innsikt til økonomiske salgbare produkter. Det er en sammenheng mellom forskning, utvikling og innovasjon, og vekst i økonomien. Et tettere samarbeid mellom næringslivet og forskningsinstitusjonene er derfor meget viktig og noe vi vil stimulere til. Spesielt viktig er det å korte ned tiden det tar fra kunnskapen foreligger, til den finnes i salgbare produkter.

Det er positivt at privatpersoner og bedrifter donerer penger til allmennnyttige formål. Vi ønsker derfor skattefradrag for slike bidrag. SkatteFunn er et godt tiltak som stimulerer til økt forskningsinnsats fra næringslivet ved at det gis skattefradrag på privat kapital som benyttes til forskning. Ordningen bør derfor utvides.

Et ledd i slik stimulans vil være å fjerne skatteplikt på eiendom og overskudd på forskningsinstitusjoner og stiftelser som ikke tar utbytte

fra sin virksomhet. Et slikt unntak bør også gjelde for overskudd fra eventuelle knoppskytinger, så lenge utbyttet går inn som egenkapital eller driftsmidler i stiftelsen.

Fremskrittspartiet vil:

- at Norge minst bør følge målsettingen til EU om å øke FoU til 3% av BNP
- se på mulighetene for skattefradrag ved gaver eller investeringer som gis til FoU-baserte bedrifter og grunnforskning etter nærmere fastsatte regler
- at grunnforskning skal finansieres av det offentlige, og forskning ved universiteter og høyskoler bør finansieres gjennom eget opplegg
- utvide SkatteFunn
- at bedrifter i hovedsak finansierer næringsrelatert forskning i samarbeid med forskningsinstitusjonene
- forenkle byråkratiet rundt søknad om forskningsmidler
- likebehandle forskere når det skal rekrutteres til vitenskapelige toppstillinger, administrative og faglige lederstillinger, og doktorgradsstipendiater
- at det offentlige må føre en aktiv og målrettet forskningspolitikk slik at Norge kan vokse inn i fremtiden
- at den næringsrettede forskningen rettes mot områder der Norge har spesiell kompetanse, så som energi (olje/gass/el) og marin sektor
- at tildeling av forskningsmidler også skal baseres på resultatmåling og prosjektevaluering
- tilby konkurransedyktige vilkår for rekruttering til forskning

Forskerne må gis bedre og mer langsiktige vilkår

TRANSPORT

OG KOMMUNIKASJON

Transport av varer og mobilitet i befolkningen må baseres på effektive og sikre løsninger. En god miljøeffekt må sikres ved å benytte energieffektive løsninger.

En godt utbygget infrastruktur er en forutsetning for effektiv, sikker og miljøvennlig transport av personer, gods, energi og informasjon.

I en konkurransepreget fremtid vil infrastrukturen for transport og kommunikasjon bli stadig viktigere, spesielt med tanke på mulighetene globaliseringen åpner for verdiskaping i Norge. Det er ingen grunn til at Norge med sine naturgitte avstander og de ulemper det medfører både i Norge, til Europa og til andre markeder, skal forsterke disse med dårlig infrastruktur.

Det er behov for en storsatsing på infrastruktur mens oljeinntektene fremdeles er høye og pensjonskostnadene fremdeles begrensede. Denne perioden gir store muligheter for å omdisponere en del av vår oljeformue fra finansplasseringer i utlandet til realinvesteringer i infrastrukturen her hjemme. I motsetning til forbruk er dette investeringer i fremtidig vekst og verdiskaping for hele landet.

FORNYELSE

Det viktigste moderniserings- og fornyelsesverktøyet er å gjennomføre de lov- og forskriftsendringene som er nødvendige for å etablere et markedsstyrt transportmarked. Myndighetenes rolle begrenses til kjøp og salg av transportrettigheter der regulering fortsatt er nødvendig.

Transport- og kommunikasjonssektoren underlegges en gjennomgripende omorganisering til ett transportdepartement med ansvar for den samlede transportsektoren, ett transportdirektorat med ansvar for den totale infrastrukturen, og ett transporttilsyn med ansvar for kontroll av all transport på infrastrukturen (vei, bane, luft, sjø, IKT og energi) for å påse at alle regler, og da i særdeleshet sikkerhetsbestemmelser, følges.

Veivesen, jernbanelinje og kystverk omdannes til statlige selskaper som kan oppta lån. Dette sikrer forutsigbar og avklart finansiering for en mer effektiv, sammenhengende og helhetlig utbygging av større prosjekter. Vi vil oppheve postmonopolet, men fortsatt sikre det offentlige ansvaret for at det finnes en riksdekkende posttjeneste.

Det offentlige bør i hovedsak eie infrastrukturen, men kjøpe anleggs- og vedlikeholdstjenester i markedet.

Fremskrittspartiet vil:

- at produksjon av transporttjenester og samferdselsrelatert vare- og tjenesteproduksjon skilles fra offentlig myndighetsutøvelse
- at det gjennomføres nødvendige lov- og forskriftsendringer for å etablere et markedsstyrt transportmarked
- at Samferdselsdepartementet omorganiseres til et Transportdepartement med ansvar for informasjonstransport, energitransport, land-, vann- og lufttransport, inkludert havner, flyplasser og transportterminaler
- at det opprettes et felles Transportdirektorat med ansvar for all infrastruktur
- at havnene organiseres som selvstendige enheter. Det innføres konkurranse mellom havnene for å stimulere til kostnadseffektiv drift og høy kvalitet på tilbudet
- at det etableres et Statens Transporttilsyn som står for kontroll av all transport, og påser at regler, særlig sikkerhetsbestemmelser, følges
- åpne for mer konkurranse om posttjenester
- øke hastigheten på moped til 60 km/t

VEINETTET

Norge er et langstrakt land med lav befolkningstetthet. Når både befolkning og næringsliv er spredt over store avstander, krever det at veinettet er konstruert for at befolkning og varer kan transporteres effektivt, sikkert og miljøvennlig.

Fremskrittspartiet vil bedre sikkerheten og øke kapasiteten på landets veinett, noe som også må omfatte løsninger som leder trafikk unna byene. Det vil således ikke være behov for sterke restriksjoner på veitrafikken.

Alle veier i Norge skal utbygges og drives i henhold til fastsatte standarder, noe som innebærer et høyhastighetsveinett som binder byer og regioner sammen på en effektiv, sikker og miljømessig måte.

Stamveinettet skal ha som formål å være transportkorridor mellom byer og landsdeler og korteste og mest samfunnsnyttige trasévalg skal i hovedsak legges til grunn. Disse veistrekninger prioriteres som de viktigste i landet, og videre utbygging av havner, flyplasser, jernbanelinjer og knutepunkter mellom transportformene bør orienteres etter disse. Prosjektering av stamveinettet skal prioritere ferjefrie forbindelser, og det må i større grad satses på firefelts motorveier med fysisk skille mellom kjøretretningene. Fysisk skille mellom kjøretretninger bør også etableres på andre høyt trafikkerte veier.

Det er viktig at staten i langt større grad har beslutningsmyndighet ved valg av fremtidig trasé for europaveier, samt andre hovedfartsårer av nasjonal interesse. Den enkelte kommune bør så langt det er mulig, bli tatt med på råd når det gjelder plassering, samt bli gitt mulighet til å gi høringsuttalelse.

Ved igangsetting av bygging av nye veitraseer skal det sikres videre utbyggingsmuligheter.

De gjenstående veier som ikke er kommunale eller tilhører stamveinettet, er riksveinettet og skal være under statlig ansvar.

Kommunale veier skal utbygges og prioriteres både ut fra sikkerhetsmessige hensyn og fremkommelighetshensyn. Særlig må sikkerheten langs skoleveier og rundt andre samlingssteder som idrettshaller og lignende være svært høyt prioriterte oppgaver.

Gang- og sykkelveier gir god trafiksikkerhetsgevinst, og prioriteres utbygget. Utbygging av gang- og sykkelveier langs skoleveier må prioriteres.

Det er viktig, særlig langs stamveinettet, at det etableres et tilstrekkelig antall raste- og hvileplasser med en standard tilpasset yrkessjåførenes behov. Yrkessjåfører må på en forsvarlig måte kunne overholde kjøre- og hviletidsbestemmelsene.

BYGGING, DRIFT OG FINANSIERING

Fremskrittspartiet vil øremerke en del av den årlige avkastningen fra oljefondet til varig og forutsigbar investering i infrastruktur som veier, jernbane/kollektiv- og IKT-infrastruktur. Vil vil også etablere statlige lån til selskaper som gjennomfører bygging av offentlig infrastruktur. For ytterligere å forsere nødvendig infrastruktur bør private selskaper inviteres til deltakelse i å bygge, drive og finansiere prosjekter gjennom offentlig-privat samarbeid (OPS) eller tilsvarende. Dette vil gi en stor

samfunnsøkonomisk gevinst. Når det gjelder drift av eksisterende infrastruktur, bør dette legges ut på anbud.

Staten skal ha ansvaret for en forsvarlig veiutbygging i landet, og bruk av bompenger, veipricing eller annen direkte trafikantbetaling er en ytterligere beskatning av trafikantene. Bompenger, veipricing eller andre former for direkte brukerbetaling kan derfor ikke kreves for bruk av det offentlige veinettet. Dette gjelder uavhengig av om dette bygges og drives i offentlig eller privat regi. Det kan gjøres unntak begrenset til følgende forhold:

- For ferjeavløsningsprosjekter legges det til grunn i prosjektfinansieringen at innsparte kostnader for staten til drift av ferje godskrives for en periode på 50 år.
- På private veier som bygges og drives i privat regi og er åpne for allmennheten, kan det kreves bompenger ved. Det legges til grunn at om det uavhengig av det offentlige veinettet ønskes bygget en veiforbindelse privat, skal dette ikke i seg selv være forbudt å finansiere ved betaling fra dem som måtte ønske å bruke en slik vei.
- Lokal fremskyndning av veiforbindelse som er lokalt forankret gjennom folkeavstemning, bør kunne forskutteres når staten godkjenner dette. Private bør inviteres til å bygge, drive og finansiere nye veier (OPS). Dette vil gi stor samfunnsøkonomisk gevinst. Når prosjekter er nedbetalt, etter på forhånd fastsatte betingelser, kan staten overta veien og vedlikeholdsansvaret. Når det gjelder drift av eksisterende riks-, fylkes- og kommunale veier, skal disse legges ut på anbud.
- Lokal fremskyndning av veiforbindelse er ufravikelig betinget av at et flertall av innbyggere i berørte kommuner har sagt ja i en lokal folkeavstemning, og av at det finnes relevant og realistisk omkjøringsmulighet uten direkte brukerbetaling. Det legges til grunn at om befolkningen lokalt vil kjøpe ny vei, skal de ikke nektes dette.

I den grad bompenger benyttes, skal disse kun brukes til å finansiere et bestemt nytt veiprojekt. Bomstasjoner skal ikke settes på veier som allerede er offentlig finansiert, og det skal finnes relevant omkjøringsvei. Bompenger skal ikke benyttes til å finansiere kollektivformål eller andre formål utenom prosjektet.

Bompenger innkrevd på offentlig vei under disse unntakene skal kun kunne brukes til å finansiere et bestemt veiprojekt og fjernes straks prosjektet er nedbetalt.

Veipricing, rushtidsavgifter, kjøprising eller andre betegnelser på skatter og avgifter som har til hensikt å fordyre transport, aksepteres ikke.

Fremskrittspartiet vil:

- opprette et infrastrukturfond for varig og forutsigbar finansiering av målrettet og rasjonell utbygging av infrastrukturen
- nedbetale gjelden til bompengeselskapene og dermed fjerne dagens bomstasjoner på offentlige veier
- innføre prosjektfinansiering av lengre korridorer for en mer effektiv utbygging
- gi kommuner tilgang til rentefrie statlige lån som øremerkes opprusting, vedlikehold og nybygging
- endre kontantprinsippet innenfor veibygging slik at en kan belåne utbygginger basert på levetid og samfunnsnytte
- at staten har beslutningsmyndighet for valg av veitrasé for europaveier, samt andre hovedfartsårer av nasjonal interesse
- redusere registreringsavgiften til selvkost for å dekke faktiske kostnader ved registrering/omregistrering av kjøretøy
- redusere og fjerne avgifter og skattlegging av transport og kjøretøy som ikke er relatert til betaling for bruk av infrastruktur eller faktisk utførte tjenester
- at det i langt større grad enn i dag skal satses på rassikring og viltsikring av veinettet
- at de gjenstående veier som ikke er kommunale eller tilhører stamveinettet er riksveinettet og skal være under statlig ansvar
- at kommunale veier skal utbygges og prioriteres både ut fra sikkerhetsmessige hensyn og fremkommelighetshensyn. Særlig må sikkerheten langs skoleveier og rundt andre samlingssteder som idrettshaller og lignende være svært høyt prioriterte oppgaver
- at gang- og sykkelveier prioriteres utbygget. Utbygging langs skoleveier må prioriteres
- at det særlig langs stamveinettet etableres et tilstrekkelig antall raste- og hvileplasser med en standard tilpasset yrkessjåførenes behov, for å lette overholdelse av kjøre- og hviletidsbestemmelsene
- at bruk av MC som miljøvennlig og arealeffektiv transport utnyttes bedre og innarbeides i planer
- At det åpnes for modulvogntog med økt lengde, og med økt totalvekt på våre stamveier.
- at vrakpanten på personbiler økes
- arbeide for at kjøretøyer som er godkjent i et land med tilnærmet likt godkjenningssystem, automatisk skal godkjennes for bruk i Norge
- overføre forvaltningsansvaret for bruk av snøscooter til lokale myndigheter og tillate personer som har fylt 13 år en begrenset anledning til å kjøre snøscooter under oppsyn
- innføre sambruksfelt for de med to eller flere personer i bilen

JERNBANETRANSPORT

Fremskrittspartiet ønsker at jernbanenettet åpnes for fri konkurranse, slik at skinnegående transport kan bli mer konkurransedyktig. Økt konkurranse vil føre til bedre og billigere tilbud, som igjen vil gi en betydelig miljøgevinst. Trafikken på jernbanenettet må derfor dereguleres ved endringer av forskriftene til jernbaneloven, og åpnes for fri konkurranse. Kontroll med jernbaneverksamheten bør legges til transportilsynet, som også må ha et særskilt ansvar for sikkerheten.

Vedlikeholdet av jernbanenettet, som er særdeles mangelfullt og fører til mange situasjoner som undergraver tilliten til jernbanen, bør styrkes betydelig. For jernbane er muligheten for gode omlastingspunkter i terminaler en forutsetning for å lykkes. Jernbanen er egnet for gods-transport over lengre avstander.

Fremskrittspartiet vil:

- selge NSB AS
- oppheve togmonopolet på persontransport slik at det åpnes for fri konkurranse på jernbanenettet
- at det legges bedre til rette for godtransport over lange avstander, blant annet med flere lange kryssningsspor
- at jernbanen i større grad må tilpasses knutepunkter for annen infrastruktur
- at det legges bedre til rette for persontransport i befolkningstette områder, med dobbeltspor, økt frekvens og økte hastigheter

LUFTFART

Over lengre strekninger er fly alle andre transportmidler overlegent. Det må derfor være en hovedoppgave å sikre befolkningen et best mulig tilbud innen flytransporten til rimeligst mulig pris.

Staten bør legge til rette for friest mulig konkurranse for utvikling, drift og vedlikehold av flyplassene. Dagens løsning med Avinor AS som en statlig monopolist med indirekte beskatning av innbyggerne, og store utfordringer knyttet til omstilling og endring, er ikke tilfredsstillende. Staten bør legge til rette for konkurranse om kontrakter for drift, vedlikehold og utvikling av våre flyplasser, med veldefinerte kvalitets- og sikkerhetskrav. Staten bør vurdere et bredt spekter av modeller og former for avvikling av Avinor som monopolist på området. Den beste modellen som innebærer oppløsning av dagens Avinor, og som ivaretar god sikkerhet og kvalitet, bør velges.

Fremskrittspartiet vil:

- åpne for private flyplasser og fremme konkurranse mellom flyplasser der hvor dette er mulig
- stimulere til lokal deltakelse i eierskap og drift
- at Avinors monopol på sine tjenester avvikles og virksomheten privatiseres, deles opp eller selges og at staten legger til rette for størst mulig grad av konkurranse innenfor området
- at den norske staten avvikler sitt eierskap i SAS

SJØTRANSPORT

Ny teknologi innenfor sjøkart, farledsmerking og navigasjonshjelpemidler vil øke presisjonen og sikkerheten ved navigering betraktelig. Fremskrittspartiet mener det må satses på installasjon av slike viktige hjelpemidler for å øke sikkerheten ved ferdsel til sjøs.

Det er en selvfølge at man i sjøfartsnasjonen Norge må sikre tilstrekkelig merking av farleden for optimal sikkerhet til sjøs. Dessverre er ennå deler av farleden mangelfullt merket uten lys eller andre virkemidler.

Ferger knytter det offentlige veinettet sammen på en naturlig måte. Fergene på stamveinettet er dermed et offentlig ansvar, mens private fergeselskaper bør stå for selve driften. Det er derfor naturlig at bruk av ferge skal være kostnadsfritt der hvor fergen er en del av stamveinettet. I investeringssammenheng bør kaianlegg for fergeforbindelser i større grad ses i sammenheng med veinettet for øvrig. Drift av fergestrekninger bør selvsagt konkurranseutsettes, slik at kostnadene blir lavest mulig. Kvaliteten på utstyret skal være en del av sammenligningsgrunnlaget. Staten bør fastsette standarder for fergetilbud som skal følge alle konkurranseutsettinger.

Redningsselskapet er en viktig og nødvendig del av redningstjenesten langs kysten vår. Staten bør bidra til at den frivillige redningstjenesten kan opprettholde sin aktivitet.

Flere ulykker som har skjedd langs kysten, kunne vært forhindret ved tidligere varsling.

Dagens internasjonale system med bergingslønn kan være et hinder for tidlig varsling fra skip i nød. Vi vil derfor vurdere å etablere et eget regelverk innenfor nasjonalt farvann, 12 miles sone, som innebærer en begrensning av bergingslønn.

Skipsfartsnæringen opererer i et internasjonalt marked med sterk konkurranse. Derfor må norsk skipsfart sikres internasjonalt konkurransedyktige rammevilkår, som gir norske rederier mulighet til å seile under norsk flagg, og som gir norske sjøfolk de samme rammevilkår som sjøfolk i våre naboland.

Sjøtransport er særdeles viktig for norsk industri. Skipping av gods sjøveien er svært billig og kan bli enda mer effektiv dersom man både nasjonalt og lokalt planlegger en infrastruktur som muliggjør en god utnyttelse av vår unike kyststripe. Det er viktig at havnene får gode rammevilkår, og at avgifter kun kreves inn etter selvkostprinsippet. Grunnet det høye kostnadsnivået i Norge må man ta vare på alle muligheter for billig og effektiv varetransport. Offentlige og private havner må likestilles. Konkurranse er viktig for å sikre riktig prising av havne-

**Rett transportmiddel
på rett sted**

tjenestene. Ansvar for havner bør flyttes fra Fiskeridepartementet til et transportdepartement for å integrere havner i infrastrukturplanleggingen på en bedre måte enn i dag.

For å imøtekomme nye krav til kollektivtransport ønskes en fleksibel og brukervennlig modell hvor både båt, fly, tog/sporveier, buss, og drosje brukes ut fra et samlet behov i befolkningen. De reguleringene som finnes innen transportnæringen må fjernes eller liberaliseres. Kvantitative begrensninger og prisnivået må fastsettes av markedet. Omfanget av subsidier og overføringer må reduseres, blant annet gjennom bruk av konkurranse.

Fremskrittspartiet vil:

- at omfanget av reguleringer av kollektivtransport reduseres
- at kollektivtransport skal, så langt det er mulig, tilrettelegges med universell utforming
- avskaffe alle løyveordninger innen transportsektoren
- bygge ut og styrke infrastrukturen betydelig. Dette vil bedre det kollektive tilbudet for både buss, tog, båt og fly
- avvise bruk av rushtidsavgifter og tilsvarende for å regulere bilbruk

KOLLEKTIVTRANSPORT OG BYTRAFIKK

Norsk kollektivtrafikk er preget av reguleringer og tilskuddsordninger. Grunnet dagens organisering med fylkeskommuner er en overordnet kollektivtransportplanlegging umuliggjort. Det gjelder ulike regler for produksjonen av kollektivtransport fra fylke til fylke. Fylkene har i dag ansvaret for produksjonen i sin del av landet. Vi ønsker fylkeskommunen nedlagt, hvilket åpner for en overordnet kollektivtransportplanlegging med større fleksibilitet når det gjelder anbud. Dette vil øke effektiviteten vesentlig, og resultere i bedre og billigere tilbud for de reisende.

Kryssubsidiering av transportsystemer er uheldig og kan føre til overdreven satsing på kollektivtransport som ikke er kostnadseffektiv. Fremskrittspartiet støtter prinsippet om rett transportmiddel på rett sted i det samlede transportapparatet.

For å imøtekomme nye krav til kollektivtransport ønskes en fleksibel og brukervennlig modell hvor både båt, fly, tog/sporveier, buss og drosje brukes ut fra et samlet behov i befolkningen. De reguleringene som finnes innen transportnæringen, må fjernes eller liberaliseres. Kvantitative begrensninger og prisnivået må fastsettes av markedet. Omfanget av subsidier og overføringer må reduseres, blant annet gjennom bruk av konkurranse.

Fremskrittspartiet vil:

- at omfanget av reguleringer av kollektivtransport reduseres
- at kollektivtransport skal, så langt det er mulig, tilrettelegges med universell utforming
- avskaffe alle løyveordninger innen transportsektoren
- bygge ut og styrke infrastrukturen betydelig. Dette vil bedre det kollektive tilbudet for både buss, tog, båt og fly
- avvise bruk av rushtidsavgifter og tilsvarende for å regulere bilbruk

FØRERKORTOPPLÆRING

Det har i lengre tid vært lange køer hos Statens vegvesen for å få avviklet praktiske førerprøver, grunnet manglende kapasitet. Vi ønsker å avvikle monolet som Statens vegvesen har på førerprøver, ved å gi trafikkskoler som er autorisert for det, mulighet til å godkjenne hverandres elever etter obligatorisk opplæring.

Unge bilkjørere må gis anledning til å få mer praksis. Vi vil derfor innføre graderte førerkort for personer under 18 år. Dette innebærer at personer fra fylte 17 år kan ta et gradert førerkort der man får kjøre alene med noen restriksjoner på bruk av bil.

Fremskrittspartiet vil:

- at kjøreopplæringen moderniseres, blant annet ved bruk av kjøresimulatorer
- at kjøreskolene overtar deler av Statens vegvesens oppgaver ved førerprøver
- at det innføres bedre oppfølging av både de eldre og yngste bilførerne, herunder gradert førerkort for unge som kan gi mer kjøretrening

TRANSPORTSIKKERHET

Fremskrittspartiet mener behovet for styrket sikkerhet i transportsektoren krever større og mer planmessig innsats enn i dag. Vi vil ha en sektorvis behandling av sikkerhets- og sikringstiltak innenfor transportsektorens hovedområder: vei, jernbane, sjøtransport og luftfart. Et uavhengig felles transporttilsyn står helt sentralt.

Fremskrittspartiet vil:

- at det etableres et frittstående Statens Transporttilsyn som står for kontroll av all transport, og påser at regler, særlig sikkerhetsbestemmelser, følges
- at det innføres en ordning med periodisk godkjenning og klassifisering av veinettet slik det settes minstekrav ved periodisk godkjenning av kjøretøyer

KULTUR OG IDRETT

Fremskrittspartiet ønsker et levende kulturliv, med minst mulig politisk styring, basert på personlig engasjement og frivillighet. Kultur er et vidt begrep som omfatter alt som kjenner nasjonen og folket. Den er resultatet av de valg og verdier en har samlet seg om – både åndelige og materielle. Det er en viktig oppgave å verne om vår kulturarv.

Mye av trivselen for folk flest er knyttet til opplevelser på det kulturelle området. Profesjonelle kunstnere, lag, foreninger og enkeltpersoner gjør en fremragende innsats for å tilby et variert utvalg arrangementer. Det må oppmuntres til fortsatt frivillig innsats, og vi vil derfor være positive til, samt se på muligheter for en tettere samhandling mellom kulturen og næringslivet.

Et levende kulturliv i bygd og by har stor betydning med tanke på trivsel og livskvalitet. Kulturelle aktiviteter utvikler individuelle, kunstneriske og sosiale ferdigheter. Dette beriker fellesskapet, gir samhold, trivsel og tilhørighet.

Fordi kulturens egenverdi eksisterer i samspillet mellom mennesker, er også arenaen kulturen eksisterer på, viktig. En kulturarena er rommet som forener folk. Uten arena er kunstnerisk uttrykk meningsløst. Kun ved en utvidelse av arenaen kan flere ta del i både den skapende og den opplevende delen av kunsten. Kulturlivet bør utvide kulturarenaen og innlemme flere for å oppnå økt verdi og opplevelse. Med arena menes for eksempel grendehus, samfunnshus, kulturhus, nærmiljøanlegg, skolebygg, kafeer, restauranter, bibliotek, museer, konsertsaler, teater, kino, operahus, torg etc.

Vi mener kulturlivet i større grad både kan og bør finansiere seg selv. Kulturlivet bør i større grad utvikles og anses som egen næring, hvor publikums begeistring i stor grad vil være avgjørende for hvilke kunstformer som overlever. Det er ingen politisk oppgave å avgjøre hva som er gode kulturuttrykk for eksempel gjennom offentlig støtte, men der det offentlige bruker penger på kulturtiltak, er det viktig at pengene kommer folk flest til gode. Barn og unge bør prioriteres når offentlige kultur- og idrettsmidler skal fordeles.

Mangfold er viktig. Frivillighet, gode rammebetingelser og arenaer vil spille en sentral rolle for at mangfoldet fortsatt skal blomstre.

Norsk kultur har alltid vært påvirket og utviklet seg som følge av andre impulser. Teknologi, moderne reisevaner og samfunnsutviklingen for øvrig vil bidra til at denne utviklingen fortsetter i sitt eget og naturlige tempo.

VÅR FELLES KULTURARV

Den norske kulturarven representerer store verdier både på land og på vann, og er med på å gi nasjonen og innbyggerne identitet og fellesskapsfølelse. Hoveddelen av vår felles kulturarv forvaltes av private eiere. Deres positive innsats er av største betydning for fremtidig vern. Ved granskning av automatisk fredede kulturminner eller når staten freder privat eiendom gjennom lov om kulturminner, skal staten også bære kostnadene.

Vi trenger også ordninger som sikrer finansiering av de bygg og steder det offentlige betrakter som kulturminner. Eksempelvis kan ordninger med skattefradrag for de merkostnader en privat eier har knyttet til vedlikehold og restaurering, være en løsning.

Fremskrittspartiet ønsker å ivareta norsk kultur og kulturarv. Integrasjon av uttrykk fra andre kulturer bør foregå i et naturlig tempo og bør ikke være en offentlig oppgave. Norsk kultur lever i naturlig samvær med andre kulturer og trenger derfor ikke egne stimuli for å ta til seg nye impulser – de blir best tatt imot når de ikke blir forsert inn.

Barn og unge bør prioriteres når offentlige kultur- og idrettsmidler skal fordeles

Fremskrittspartiet vil:

- *at der hvor staten freder privat eiendom, skal det kompenseres*
- *at kulturminnesaker underlegges politisk behandling*
- *at det må lages en pakke med skatte- og avgiftslette overfor private eiere av fredede og bevaringsregulerte eiendommer, som sikrer vedlikehold og restaurering*
- *at det økonomiske ansvaret for håndtering av fornminner pålegges staten*

FRIVILLIGHET

Kulturaktiviteter for barn og ungdom blir stadig viktigere. I en tid hvor barn i langt større grad enn tidligere passiviseres, er alle våre frivillige lag og foreninger spesielt viktige. Kultur- og fritidsaktiviteter for barn og unge er også viktig for utvikling av sosiale ferdigheter og tilhørighet. Barne- og ungdomsarbeidet som gjøres i frivillige lag og foreninger, er uvurderlig som forebyggende arbeid når det gjelder rusproblematikk.

De aller fleste innbyggere er medlem i en eller flere frivillige lag og organisasjoner. Sektoren må få mulighet til å vokse og gro, uavhengig av politisk styring. Frivilligheten skal ikke brukes av det offentlige som et instrument, men må få velge sine oppgaver, organisasjon og arbeidsform selv.

Dette frivillige lagarbeidet er den viktigste målbæreren av denne delen av vår kulturarv. Dette er et stort og viktig arbeid for at barn og unge skal få identitet til sitt nærmiljø og kjennskap til norske kulturtradisjoner.

Mye av trivselen for folk flest er knyttet til opplevelser på det kulturelle området. Lag, foreninger og enkeltpersoner gjør en fremragende innsats for å tilby et variert utvalg arrangementer.

IDRETT

Idrett skal i størst mulig grad være uavhengig av politisk styring. Idrett må ikke ses som en forlenget arm av det offentlige, men må få vokse og gro på egne premisser til glede for deltakere og utøvere.

Idretten bør i størst mulig grad basere sin drift på egeninntekter og annen frivillig innsats fra medlemmene. Offentlige midler som brukes på idrett, bør brukes på barne- og ungdomsidrett. En bred satsing på idretten vil også være et viktig element i arbeidet for å oppnå en bredere integrering mellom landets forskjellige etniske befolkningsgrupper. Toppidretten skal være egenfinansiert, slik at den ikke trekker offentlige midler vekk fra breddeidrett.

Vi har over mange år registrert et stort behov for rehabilitering og nyetablering av idrettsanlegg. Det er et stort gap mellom tilgjengelige ressurser og behov for arenaer, noe som virker negativt på folkehelse-satsingen, og som begrenser rekrutteringen til idrettsaktiviteter. Idrett er ikke et isolert tema, men har store ringvirkninger på mange områder. Folkehelse generelt, rusarbeid, forebygging, rehabilitering, integrering og skolearbeid kan nevnes. Dette innebærer at man må se sektorover-gripende og landet under ett. Vi må derfor i mye større grad ta ansvaret for bredden i tilbudet i hele landet.

Vi vil legge frem en idrettsmelding for Stortinget. Meldingen bør inneholde status på tilbud og utfordringer i Idretts-Norge, samt en mal for å søke på internasjonale mesterskap.

Fremskrittspartiet ønsker at ordningen med spillemidler til kultur og idrett blir endret slik at ventetiden blir fjernet, og at staten forskutterer restbeløp for Norsk Tipping slik at lag og foreninger som bygger idrettsanlegg og kulturbygg, får tilskuddet når anlegget blir tatt i bruk.

Fremskrittspartiet vil:

- *stimulere til fortsatt frivillig innsats*
- *prioritere barne- og ungdomsaktivitet*
- *fjerne skattlegging av dugnadsarbeid*
- *innføre momsfritak for ideelle lag og organisasjoner*
- *legge bedre til rette for at funksjonshemmede får anledning til å delta*
- *utvide ordningen med skattefradrag for gaver til ideelle formål, frivillige lag og organisasjoner*
- *legge frem en egen stortingsmelding om idrett*

KULTURELLE OPPLEVELSER

Kulturelle opplevelser, enten de utføres som dans, teater, stand-up, levende musikk eller tar andre former, er viktig. Både for å vise samtid, men også for å opprettholde og bringe videre kulturarven.

Det er ikke et offentlig ansvar å produsere kulturelle opplevelser, men et offentlig ansvar å tilrettelegge for dem som leverer slike opplevelser. Derfor bør det stimuleres til frivillig innsats, men ikke finansiering over offentlige budsjett.

Enkelte nasjonale og regionale institusjoner er viktige for landets identitet og bør som sådan holdes i hevd, uavhengig av hvilken aktivitet som til enhver tid foregår i bygningene. Disse institusjonene bør derfor gjøres mer uavhengig av svingningene i kulturtilbudet.

Det er behov for et system som i større grad stimulerer til aktivitet hos den enkelte aktør. Slike virkemidler må ses i sammenheng med øvrige næringsstimulerende tiltak, slik som redusert arbeidsgiveravgift og forenkling av næringsfiendtlig byråkrati.

Fremskrittspartiet vil:

- at kulturinstitusjoner i størst mulig grad vekker engasjement og bidrar til større egenfinansiering
- at offentlig støtte bør komme folk flest til gode og gi et størst mulig publikum
- opprettholde støtte til vedlikehold og investeringer for enkelte nasjonale og regionale kulturinstitusjoner
- forenkle regler for selvstendig næringsdrivende kunstnere.

ÅNDSVERK OG RETTIGHETER

Skapere og utøvere bør sikres muligheten til å livnære seg gjennom sin virksomhet gjennom eiendomsrett til egne skaperverk og prestasjoner. Disse gruppenes inntekter vil i større grad basere seg på reell verdi i form av faktisk utnyttelse, fremfor offentlige etaters og politikeres synsing.

Enhver som skaper åndsverk, må sikres rettighetene på en tilstrekkelig måte. Samtidig må forbrukeres rettigheter til lovlig bruk av åndsverk ikke bli utilbørlig innskrenket. Den teknologiske utviklingen gir både muligheter og utfordringer.

Fremskrittspartiet vil:

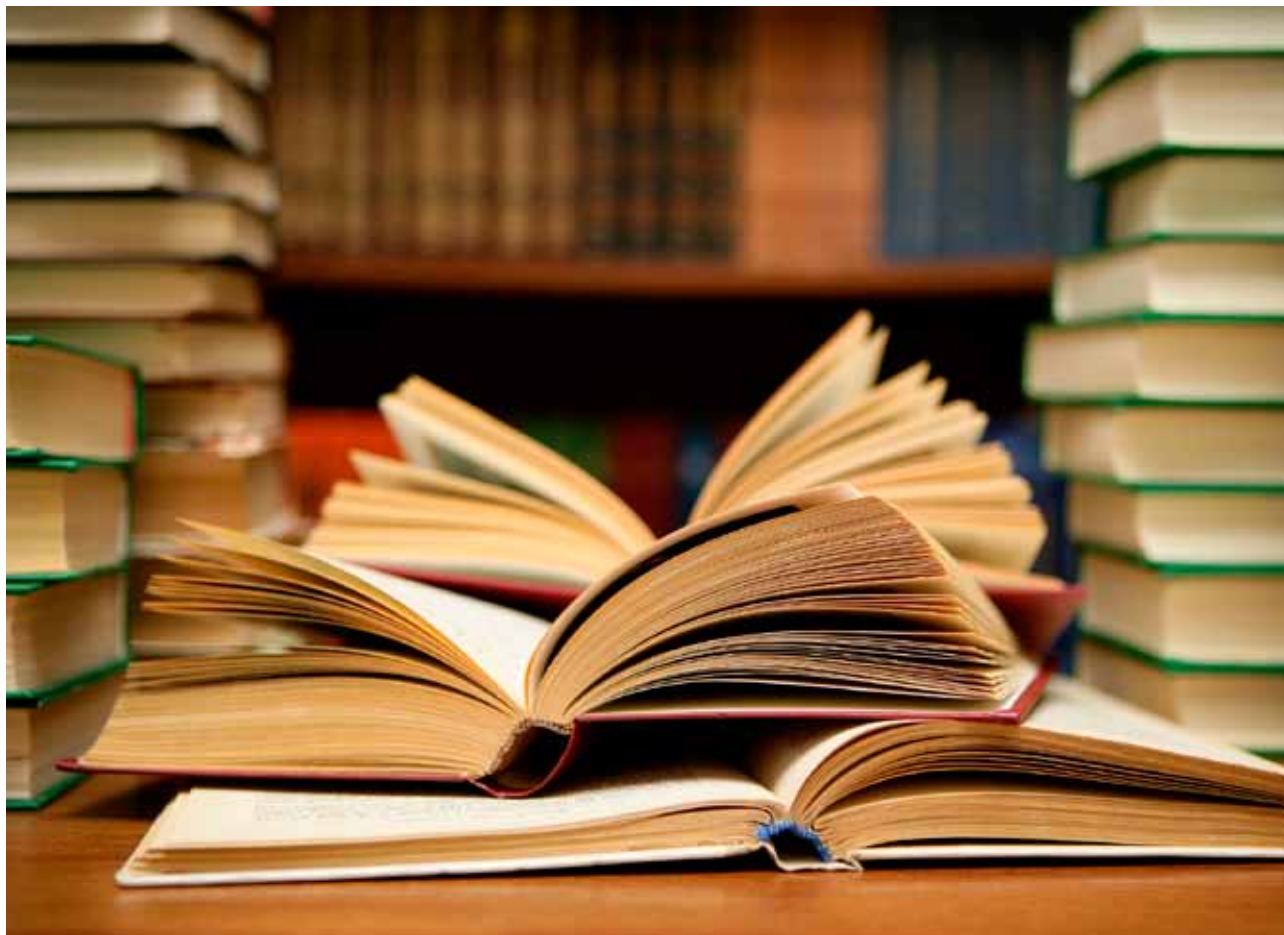
- åndsverksloven og forbrukerrettigheter moderniseres slik at dagens digitale forbrukerkultur er et gode både for de som skaper og de som bruker åndsverk

ARKIV, BIBLIOTEK OG MUSEER

Arkiv, bibliotek og museer er viktige kilder til kunnskap. I et kunnskaps-samfunn som vårt er tilgang på informasjon av avgjørende betydning, og offentlige samlinger har gjennom mange år vært viktige bidragsytere. I dagens samfunn hvor Internett er i ferd med å bli den dominerende kunnskapsbase, er det viktig at samlingene evner å omstille seg.

Museene er viktige lokale institusjoner – der frivillige entusiaster, fagfolk og myndigheter i fellesskap tar vare på kulturarven. Det offentlige skal legge til rette for det lokale arbeidet med bevilgninger til drift og investeringer i anlegg. Det etterlyses bedre samarbeid mellom departementene på museumsfeltet. Samspillet mellom kultur og næring er viktig i det lokale og det regionale utviklingsarbeidet.

Offentlige samlinger bør i større grad rette seg mot publikum, slik at samlingene blir tatt mer i bruk. Økt bruk vil inspirere enkeltmennesker, styrke norsk kultur og gi glede til mange.

Vi mener bibliotekenes kjernevirksomhet må styrkes, men at aktivitet med hensyn til rene underholdningstilbud, som konkurrerer med privat næringsliv, med fordel kan reduseres. Dette gjelder blant annet utlån av dataspill, cd, dvd osv.

Fremskrittspartiet vil:

- *at samlingene digitaliseres, for å sikre innholdet for ettertiden og for å øke publikumstilgjengeligheten*
- *at samlingene bør kommunisere med folk og låne ut innhold over Internett og ta i bruk flere distribusjonsmåter*

SPRÅK OG LITTERATUR

Språket er kanskje den viktigste delen av vår felles kulturarv og bør bevares som en levende ressurs. Språkkampen er i stor grad historie, og i dag er det en voksende enighet om at enkeltmennesker selv skal få velge sin språkform. Sentrale kulturinstitusjoner som riksdekkende medier og bibliotek er til for folk, ikke omvendt, og bør derfor velge språk som treffer flest.

Den beste strategi for et sterkt og levende norsk språk er den daglige, frivillige bruken av språket. Ekte språkglede og -kunnskap kan ikke skapes ved kvotering og offentlige pålegg.

De offentlige litteraturpolitiske mål om styrket, variert og kvalitetspreget norsk skriftkultur, samt stimulans til barn og unges språkforståelse, er viktige. Målene nås best gjennom et fritt marked for bøker, samt mer målrettede tiltak for spesielt svake grupper.

Fremskrittspartiet vil:

- *bokbransjen stimuleres til å treffe et større og mer variert publikum og til å bli mindre avhengig av offentlige midler*

FILM, AUDIOVISUELL SEKTOR OG MEDIA

Fremskrittspartiet ser film som en mulig vekstnæring og ønsker at dette kan bli ett av flere eksempler på kreative næringer som på sikt kan gi landet et styrket kulturliv. Så lenge det finnes støtteordninger til produksjon av film, skal disse ha som formål å nå et størst mulig publikum og utløse mest mulig privat kapital. Utenlandske filmproduksjoner vil både kunne gi en markedsføringseffekt for landet, samtidig som det styrker de norske kulturnæringene.

En fri og uavhengig presse er en forutsetning for demokratiet, ytringsfriheten og rettsstaten. For å sikre konkurranse og mangfold i mediene vil vi arbeide for størst mulig grad av etableringsfrihet i medienæringen. Ordinære konkurranseregler skal også gjelde for mediebedrifter.

Vi ønsker å redusere og på sikt fjerne lisensavgiften NRK innkrever, og la finansieringen baseres på reklameinntekter og/eller brukerbetalning.

Det er viktig at myndighetene legger til rette for god konkurranse mellom leverandørene av kringkastingstjenester til forbrukerne. Allmenn-kringkastere bør stilles ansvarlig for dekning i henhold til sine konsesjoner.

Landsdekkende etermedier må underlegges spesielle bestemmelser for å kunne formidle nødvendig informasjon i en krisesituasjon. Dette skal gjøres ved inngåelse av kontrakter hvor de styrende myndigheter gis råderett over etermediet ved en krisesituasjon.

TV, radio og nye interaktive medier vil i stadig større grad være med å drive utviklingen og utbredelsen av digital infrastruktur. Samtidig er det en demokratisk rettighet å ha en rimelig god tilgang til massemedier. Derfor bør det legges til rette for at norske forbrukere nyter godt av de nye mulighetene.

Et lands presse er ikke uavhengig dersom den er avhengig av støtte fra staten. Etter hvert som pressen blir mer og mer avhengig av statsstøtte, vil uavhengig journalistikk svekkes. Det er en fare i at pressens kritiske holdning til statsstyret blir dempet på grunn av statlige subsidier.

Fremskrittspartiet vil:

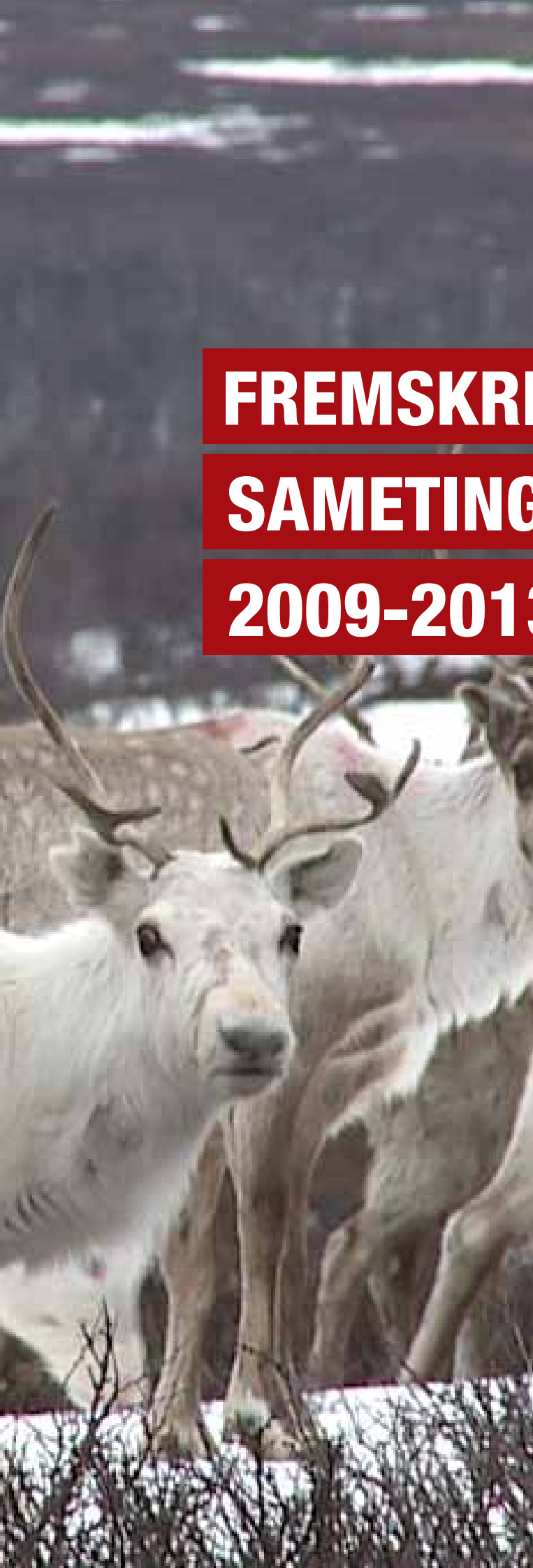
- *at det skal gis incitamenter slik at det lønner seg å investere i eller støtte filmproduksjon*
- *offentlig støtte skal stimulere til å treffe et større og mer variert publikum og til at produksjonen blir mindre avhengig av offentlige midler*
- *avvikle unødvendig/motarbeide enhver form for sensur*
- *fjerne lisensavgiften og privatisere NRK*
- *avvikle medieeierskapsloven, lovfeste redaktørplakaten og la konkurranseloven gjelde mediesektoren*
- *redusere og på sikt fjerne pressestøtten til riksaviser*
- *likebehandle dagsaviser og ukepresse i forhold til momsregler*

KULTUR SOM NÆRING

Kultur skaper ofte relasjoner mellom mennesker og utvikler sterke individer. Kultur kan være en faktor til vekst. Folk blir stadig mer bevisst sitt kulturelle forbruk, og omsetningen i kulturnæringene vokser mer enn andre næringer. Reiseliv er en av mange næringer som kan relateres til kultur, og som bidrar til stedsutvikling. Det er viktig at det satses slik at kultur kan bli en faktor til vekst. Kulturlivet bør derfor betraktes som en selvstendig næring der man kan involvere frivillig arbeid så vel som profesjonelt engasjement. Det er en forutsetning for vekst innenfor kultursektoren at det satses på samhandling mellom frivillig sektor og profesjonelle aktører. Dette vil på sikt gi de mest varige ringvirkningene både for kulturen og for samfunnet for øvrig.

FREMSKRITTSPARTIETS SAMETINGSPROGRAM 2009-2013

Fremskrittspartiet er et liberalistisk folkeparti. Det bygger på Norges grunnlov, norsk og vestlig tradisjon og kulturarv, med basis i det kristne livssyn og humanistiske verdier.

Hovedmålet er sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep. Det fundamentale i vårt samfunnssyn er troen på, og respekten for, det enkelte menneskets egenart, og retten til å bestemme over eget liv og økonomi. Enkeltmennesket er, sammen med familien og eiendomsretten, det grunnleggende i samfunnet.

Vi tar sterk avstand fra forskjellsbehandling av mennesker basert på kjønn, religion eller etnisk opprinnelse, og vil verne om de rettigheter som Grunnloven legger opp til, som eiendomsrett, næringsfrihet, den personlige frihet, yringsfrihet, trosfrihet og organisasjonsfrihet.

Det offentlige makt må begrenses, slik at individets rettigheter og handlefrihet bevares. Det offentlige skal ikke ta på seg oppgaver som like godt kan løses av enkeltpersoner, bedrifter og organisasjoner.

Vi vil bruke statlig differensiert stykkprisfinansiering av offentlig finansierte tjenester som et viktig virkemiddel for å flytte makt fra politikere og byråkrati til innbyggerne.

Vi tar avstand fra enhver form for totalitær og autoritær statsmakt og ideologier som sikter mot dette, og stiller oss svært kritiske til enhver overføring av myndighet fra borgerne til det offentlige.

Vår politikk bygger på folkestyre, med desentralisert politisk makt og avgjørelse i folkevalgte organer, samt å lovfeste bindende folkeavstemninger som en del av vårt konstitusjonelle system. De politiske nivåer begrenses til kommune og stat.

ET DEMOKRATISK STYRE

Fremskrittspartiet mener at alle myndige borgere av landet må ha stemmerett med lik verdi og betydning ved valg av politiske organer.

For stortingsvalg bør dette gjelde alle myndige, norske statsborgere, og ved andre valg bør dette gjelde alle myndige borgere i det geografiske området hvor det gjeldende organ skal ha myndighet. Fremskrittspartiet vil arbeide for en valgordning som kan realisere en slik målsetting.

Sametinget er et politisk organ som ikke er i tråd med Fremskrittspartiets demokratiske prinsipper. Dette er et organ der stemmerett og valgbarhet utelukkende er basert på etnisk tilhørighet.

Fremskrittspartiets samepolitiske program er et supplement til gjeldende prinsipp- og handlingsprogram (stortingsvalgprogram), med enkelte programformuleringer hentet fra dette, samt presiseringer rundt problemstillinger som i særlig utstrekning gjelder den samiske befolkning.

ILO-KONVENSJONEN

ILO-konvensjon nr. 169 hjemler grunnlag for at enkelte etniske grupper skal kunne gis særrettigheter på bekostning av andre innenfor et felles bosetningsområde. Uten å ta stilling til dette på internasjonal basis mener Fremskrittspartiet at denne konvensjonen er irrelevant som instrument for å regulere forholdet mellom samisk og norsk etnisitet i vårt land. Innenfor både samisk og norsk tenkning står rimelighetsbetraktninger og rettferdighetssans høyt i kurs. Ingen av grupperingene skal forfordles på bakgrunn av språk og etnisitet. De politiske avveiningene må følge de samme prinsipper som overfor andre sammenlignbare næringer i Norge. Det må være sårbarhetsbetraktninger i forhold til næringen som avgjør, ikke utøvernes etnisitet.

SAMISK KULTUR

Fremskrittspartiet ser det som viktig og berikende for Norge å opprettholde samisk språk, kultur og tradisjoner i de områder hvor samene tradisjonelt har vært bosatt, og hvor de har hatt sitt virke. Arbeidet med å sikre dette bør imidlertid gjøres gjennom ordinære folkevalgte organer eller organer med utspring fra disse, samt på frivillig basis.

Det offentlige har et ansvar for å bidra til å holde samisk språk og kultur samt samiske tradisjoner i hevd.

SAMETINGET

Fremskrittspartiet ønsker å nedlegge Sametinget i sin nåværende form, som eget folkevalgt organ. Inntil dette målet er oppnådd, vil Fremskrittspartiet, gjennom valg til Sametinget, forsøke å benytte posisjonen der til å sikre likebehandling av etniske grupper.

RETTE TIL LAND OG VANN

Fremskrittspartiet ønsker lik rett til bruk av land og vann for alle i Norge. Det samme må legges til grunn for Hålogalandsallmenningen. Det skal ikke være noen forskjellsbehandling basert på etnisk tilhørighet.

Naturressurser i samiske områder bør behandles på lik linje med hvordan slike ressurser behandles i landet for øvrig.

**Næringen bør utøves
så fritt som mulig**

SPRÅK OG UTDANNING

Fremskrittspartiet anser norsk og samisk som likeverdige språk. Likevel er det en forutsetning for en nasjon at folket har en felles språklig plattform. Norsk må derfor være hovedspråket i den norske skole. I kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk bør imidlertid samisk tilbys som valgfritt sidemål. Tilstrekkelig samisk undervisningsmaterieell for slik opplæring skal være tilgjengelig.

Fremskrittspartiet ønsker ikke at kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk skal gis et generelt pålegg om å benytte samisk språk, men at de selv skal avgjøre om, og i hvilken grad, samisk skal benyttes.

NÆRINGSVIRKSOMHET

Fremskrittspartiet er svært opptatt av å gi gode rammevilkår for næringslivet i Norge, og erkjenner at enkelte næringer i distriktene har spesielle utfordringer. Dette gjelder blant annet eksportnæringer, turistnæringer og primærnæringer. Disse utfordringene berører også den samiske befolkningen.

REISELIVSNÆRINGEN

Reiselivsnæringen er viktig for sysselsetting og verdiskaping i hele landet, og særlig i distriktene. Norsk reiseliv har et stort potensial for vekst, ikke minst fordi Norge har særegne kvaliteter i form av spennende natur og kultur som burde fremstå som attraktivt for den

moderne turist. Fremskrittspartiet mener at denne næringen i langt større grad må på den næringspolitiske agendaen, slik at rammebetingelsene kan forbedres.

Samene har, etter Fremskrittspartiets vurdering, andre og spennende forutsetninger som minoritetsgruppe når det gjelder reiseliv, med sin kultur og sitt tradisjonelle levesett. Det er viktig at det også legges til rette for utvikling av reiselivsnæringer som eksempelvis scootersafari.

Fremskrittspartiet har en liberal holdning til motorferdsel i utmark vinterstid. Veier som ikke brøytes vinterstid, og gamle ferdselsårer bør kunne benyttes som scooterløyper, i tillegg til at det også bør kunne opprettes andre leder hvor kjøring kan foregå.

Det skal være opp til den enkelte kommune selv å avgjøre dette.

Fremskrittspartiet vil:

- *Styrke merkevarebyggingen av Norge som reisemål både nasjonalt og internasjonalt, deriblant den samiske kultur.*
- *Behandle reiselivsnæringen på lik linje med andre konkurranseutsatte næringer.*
- *Ha en mer liberal holdning til motorferdsel i utmark vinterstid.*

REINDRIFT

Fremskrittspartiet mener at reindrift må behandles som annen næringsvirksomhet. Næringen bør utøves så fritt som mulig, og det offentlige ansvar bør begrenses til en fornuftig ressursforvaltning av offentlige beite- og marker.

Tap av reinsdyr på beite ved rovdyrangrep har etter hvert blitt et stort problem for reindriftnæringen i samiske områder. Forvaltning av rovviltbestanden må sikres på lokal basis. Videre må det pålegges staten å gi erstatning ved tap av dyr.

Fremskrittspartiet vil ikke at Sametinget skal overta forvaltningen av reindriftsavtalen.

Fremskrittspartiet vil:

- *Gradvis redusere subsidier til reindrift.*
- *Arbeide for en fornuftig ressursforvaltning av offentlige beitemarker.*
- *Redusere byråkratiet overfor reindriftnæringen.*
- *Behandle reindriftnæringen som andre næringer.*

DUODJI

Duodji er et samlebegrep på ulike samiske virksomheter innen husflid, kunsthåndverk, sløyd og småindustri, og er med på å bidra til å opprettholde samisk kultur og tradisjon. Likeledes er duodji viktig for satsingen på turisme i samiske områder. Fremskrittspartiet ønsker å opprettholde fagopplæring innen duodji i skoleverket.

STIKKORDREGISTER

A

Adopsjon	42, 43
AFP	57
Alderdom	56
Alderspensjon	33, 56, 57
Alkohol og tobakk	15
Allemannsretten	21, 22
Alliansepolitikk	36
Alternativ medisin	49
Ambulansetjeneste	31
Anbud	67, 69
Arbeid og velferd	53
Arbeidsgiveravgift	12, 13, 61, 74
Arbeidsinnvandring	32
Arbeidsledighetstrygd	32
Arbeidsliv	12, 13, 51, 54, 55, 57, 61
Arbeidsmarkedet	7, 11, 12, 33, 54, 55
Arbeidsmiljøloven	11, 55
Arkiv	74
Arveavgift	12
Asylsøkere	32, 33
Avfall	23
Avgifter	11, 12, 13, 15, 23, 30, 42, 67, 68, 69, 78

B

Barnebidrag	43
Barnehager	42, 43, 60
Barnevern	27, 43, 60
Bedriftsbeskatning	12
Bibliotek	72, 74, 75
Bilrelaterte avgifter	12
Biler	67
Bioteknologi	51
Bistandspolitikk	30, 33
Boikott	31
Bompenger	67
Bredbånd	11

Bygging, drift og finansiering.....	66
Byråkrati	7, 10, 11, 14, 15, 22, 23, 31, 46, 47, 63, 74, 78, 79
Bytrafikk	69

D

Dagpenger	54, 55
Demokrati	5, 6, 7, 30, 31, 36, 75, 78
Dokumentavgift	12
Domstolene	26, 27
Dyrevern	15
Duodji	79

E

Egenandeler	47, 50
Eiendomsrett	14, 30, 74, 78
Eldreomsorg	46, 47
Energi	17, 18, 19, 23, 32, 63, 65, 66
Energikilder	18, 19, 23, 32
Etterlatte	57
EU	19, 22, 30, 31, 36, 37
EØS-avtalen	22, 32

F

Fagskoler	62
Familiegjenforening	32
Fattigdom	10, 30
Fengsel	26, 27, 49
Fengselstraff	49
Ferger	68
Film	75
Finanspolitikk	10
Fiskeri	13, 14, 19, 36, 69
Flyktninger	32, 33
FN	31, 32, 33
Folkeavstemninger	5, 6, 7, 78
Folketrygd	32, 46, 47, 48, 50, 55, 56, 57
Forebyggende arbeid	27, 46, 73
Formueskatt	12
Fornyelse	38, 66
Forskning	12, 13, 19, 22, 23, 26, 30, 32, 47, 51, 62, 63
Forsvar	19, 26, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39
Forsvarspolitik	35
Forurensning	14, 22, 23
Frihandel	10, 15, 30, 31
Frihet	12, 14, 26, 29, 30, 31, 41, 42, 49, 50, 59, 60, 62, 75, 78
Friluftsliv	22
Fritt skolevalg	60
Frivillige organisasjoner	43
Frivillighet	31, 42, 46, 47, 71, 72, 73
Funksjonshemmede	50, 73

Fylkeskommunen	7, 69
Fylkesmannsembetet	7
Fører kort	51, 69
Førtidspensjon	57

G

Gang- og sykkelveier	66, 67
Gasskraft	19
Gebyrer	12, 23
Gen- og bioteknologi	51
Grunnloven	6, 78
Grunnskolen	60, 61
Gründer	11

H

Handelsnæringen	15
Handlingsregelen	10
Havner	13, 66, 68, 69
Helse	15, 22, 27, 30, 32, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 54, 55, 60, 61, 73
Helsevesen	46
Homofile	43
Hverdagskriminalitet	26

I

Ideologi	12, 78
Idrett	66, 67, 71, 72, 73, 74, 75
IKT	11, 60, 66
ILO-konvensjonen	78
Import	12, 15, 18, 19, 30
Infrastruktur	10, 11, 12, 13, 18, 19, 30, 31, 37, 66, 67, 68, 69, 75
Innvandring	26, 32, 33
Integrering	7, 26, 32, 33, 60, 73
Internasjonale operasjoner	36, 38
Israel	30

J

Jakt og fangst	22
Jernbanetransport	67
Jordbruk	14, 30

K

Kapitalmarked	12
Karakterer	61
Kino	72
Kirkeasyl	33
Kjernekraft	19
Klasseledelse	61, 62
Klima	23
Klimapolitikk	23
Klimatiltak	23
Kollektiv transport	23
Kollektivtrafikk	69
Kommunale veier	66, 67
Kommuner	7, 13, 32, 67, 79
Kommunesammenslutning	7
Kongekrabbe	14
Konsesjon	14, 15, 18, 22, 75
Kontantstøtte	42, 43
Kriminalitet	14, 26, 27, 36, 39
Kriminalitetsofre	27
Kriminalomsorg	27
Kultur	14, 15, 22, 32, 33, 41, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 78, 79
Kunnskap	11, 14, 19, 23, 32, 33, 46, 47, 59, 60, 61, 62, 63, 74, 75
Kystvakten	14, 39
Kvotering	7, 75

L

Landbruk	14, 15, 30
Legemidler	50
Likestilling	7, 49
Litteratur	75
Luffart	3, 68, 69
Lærerutdanningen	60, 62

M

Markedsøkonomi	7, 9, 30
Maritim sektor	15
Media	3, 75
Menneskerettigheter	30, 31
Merverdiavgift/moms	11, 73, 75
Miljø	7, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 21, 22, 23, 31, 46, 49, 65, 66, 67, 72, 73
Miljøvern	23
Museer	72, 74

N

NATO	30, 36, 37, 38
Naturkatastrofer	30
Naturreseervater	22
Natur	12, 13, 15, 19, 21, 22, 23, 30, 31, 32, 60, 78, 79
Naturvern	22
NAV	33, 46, 49, 54, 55
Nedsatt funksjonsevne	50
Norge og verden	29, 30, 31, 32, 33
Norge og Europa	31
Nordmenn i utlandet	33
Nordområdene	19, 31, 32, 36
NRK	75
Nyskaping	11, 12
Næringsliv	7, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 23, 30, 51, 54, 61, 62, 63, 66, 72, 75, 79
Næringspolitikk	10
Næringsvirksomhet	10, 79

O

Offeromsorg	27
Omsorg	7, 27, 33, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 51, 49, 50, 55
Oppdrett	14, 22
Organdonasjon	51
Organisasjonsfrihet	78
Overføringer	13, 14, 54, 69

P

Penge- og kredittpolitikk	10
Pensjon	32, 33, 43, 55, 56, 57, 66
Pensjonister, skatt	33, 56, 57
Personbeskatning	11, 12
Petroleumsvirksomhet	19
Plan- og bygningsloven	7
Politiet	23, 26, 27, 38, 39, 49
Pressen	75
Primærhelsetjeneste	49
Prinsipper	77, 78, 79
Psykatri	46, 48, 49
Psykisk utviklingshemmede	50, 51
Pårørende	27, 55
Påtalemyndighet	26

R

Realkompetanse	60, 62
Redningstjeneste	39, 68
Regioner	7, 19, 47, 66

Rehabilitering	33, 46, 48, 49, 55, 57, 73
Reindrift	79
Reiselivsnæringen	15, 79
Rente	57, 62, 67
Ressursforvaltning	18, 23, 79
Retten til land og vann	78
Rettigheter	30, 31, 32, 42, 43, 46, 47, 55, 56, 57, 60, 66, 74, 78
Rettssikkerhet	26
Rettsstaten	27, 75
Rovdyr	22, 79
Rusomsorg	46, 48
Russland	35, 36, 39

S

Same	5, 6, 22, 32, 78, 79
Sameting	5, 6, 77, 78, 79
Samferdsel	13, 19, 66
Samfunnssikkerhet	38
Samfunnssyn	78
Sektorpolitikk	7
Seniorer	13, 55
Servicenæring	15
Sidemål	61, 79
Sivil beredskap	39
Sjøpattedyr	14
Sjøtransport	68, 69
Skatt	7, 11, 12, 13, 14, 18, 19, 23, 30, 32, 33, 42, 43, 47, 56, 57, 60, 63, 67, 72, 73, 78
Skipsfart	15, 68
Skole	22, 26, 27, 43, 49, 60, 61, 62, 63, 66, 67, 69, 72, 79
Små og mellomstore bedrifter	11
Sosiale ytelser	32
Sosialhjelp	33, 54
Sosialt sikkerhetsnett	54
Spill	13, 45, 72, 73, 75
Språk	32, 33, 75, 78, 79
Statens lånekasse	62
Statsbudsjettet	10, 54
Statsstyret	75
Straffereaksjon	27
Studiefinansiering	62
Stykkpris	7, 47, 48, 49, 60, 61, 62, 78
Subsidier	11, 13, 15, 49, 69, 75, 79
Sykefravær	55
Sykehus	47, 48
Sysselsetting	19, 79

T

Tannhelsetjeneste	49
Teater	72, 73
Terrorisme	30, 36, 38, 39
Tjenestepensjonsordninger	56, 57
Tilsyn	10, 42, 46, 51, 60, 62, 66, 67, 69
Tobakk	15
Toleranse	57

Toll	12
Transport	13, 17, 22, 27, 31, 38, 39, 65, 66, 67, 68, 69
Trygdeytelser	33
Trygghet	25, 26, 32, 43, 49, 56

U

U-hjelp	30
Utdanning	11, 15, 26, 30, 38, 47, 48, 49, 50, 59, 60, 61, 62, 63
Utenrikspolitikk	30
Utslipp	15, 19, 22, 23
Utviklingspolitikk	30

V

Valgfrihet	14, 29, 42, 41, 43, 49, 50, 59, 60, 62
Valgordningen	6
Vannkraft	18, 19
Veier	19, 66, 67, 69, 79
Veinett	66, 67, 68, 69
Velferdskontorer	54
Verdiskaping	10, 11, 13, 14, 15, 18, 19, 66, 79
Videregående skole	61
Villaks	22

Y

Yrkesfag	61
Ytringsfrihet	30, 31, 75, 78

Ø

Økonomi	7, 9, 10, 11, 14, 18, 19, 23, 30, 31, 32, 42, 43, 45, 46, 49,
.....	53, 54, 56, 57, 63, 67, 73, 78

Å

Årsavgift	12
Åndsverk	74

NOTATER _____

NOTATER _____

NOTATER _____

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

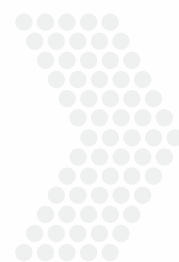
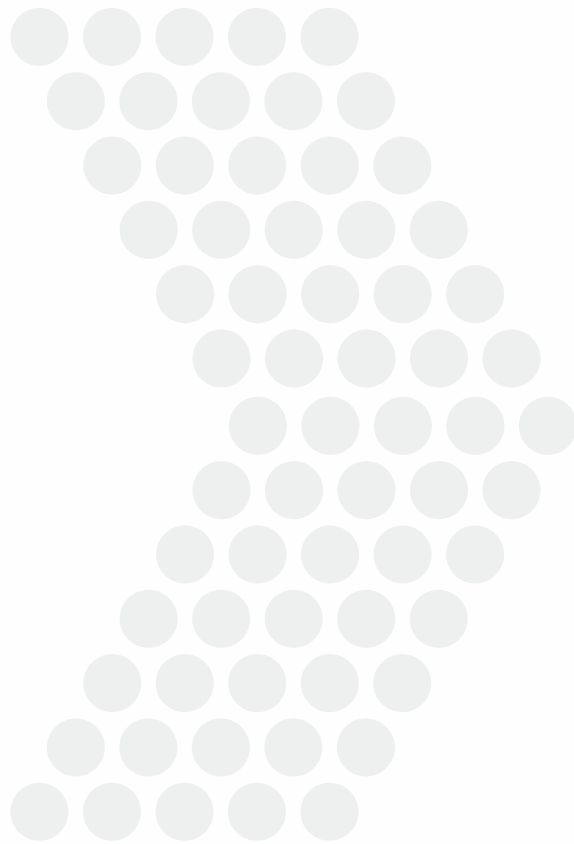
FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

FrP
FORNYER
NORGE

Fremskrittspartiet

-for folk flest

Fremskrittspartiet, Karl Johans gate 25, 0159 Oslo
Telefon: 23 13 54 00 - Telefaks: 23 13 54 01 - frp@frp.no

www.frp.no